

4. Forhandlinger og Afgjørelser, vedkommende Censorerne ved Universitetets Examina.

I Skrivelse til det theologiske Fakultet af 3die Februar 1872 forespurgte Ministeriet om Grunden til, at de skriftlige Afhandlinger ikke om Vinteren sendtes til de udenbys Censorer, noget, som bevirkede et forlænget Ophold for dem her i Byen, og dermed forøgede Udgiften til Diæter. Fakultetet meddelte som Svar herpaa, at da Postforsendelserne af de skriftlige Examensopgaver, der altid vare forbundne med den Risiko, at disse kunde forsinkes eller endog rent forkomme, ved Vintertid kunde være dobbelt farlige paa Grund af Postforbindelsernes Standsning ved Snefog og andre Ulemper, havde Fakultetet ikke turdet paatage sig Ansaret herfor, og havde derfor fundet det ønskeligt, at de udenbys Censorer maatte kunne opholde sig 4 à 5 Dage her i Byen for at censurere de skriftlige Arbejder. Skulde Ministeriet imidlertid finde dette uforment, maatte Fakultetet ønske for de mulige Følgers Skuld at modtage et udtrykkeligt Paalæg i saa Henseende fra Ministeriet. Dette blev imidlertid ikke givet.

— I Anledning af, at det til Rejseudgifter og Diæter for faste Censorer for 1871—72 disponible Beløb 200 Rd. var blevet overskredet med 97 Rd., tilkjendegav Ministeriet under 23de August 1872 Sognepræsterne Lind og Rørdam, at det fremtidig ej saa sig i Stand til at vederlægge deres Rejseudgifter og Diæter med et større Beløb, end indtil, 100 Rd. for hver, og opfordrede dem derfor til i deres egen Interesse at bidrage deres til, at deres Ophold her i Byen ikke udstrakte sig ud over den højst nødvendige Tid. Ved at meddele Fakultetet dette, anmodede Ministeriet Fakultetet om, at dette ogsaa for sit Vedkommende vilde bidrage hertil saa meget som muligt.

— Foranlediget ved en Anmodning fra Censorerne ved de juridiske Examina om, nogle Dage forinden det samlede Møde til de skriftlige Opgavers Vedtagelse, at erholde Meddelelse om, hvilke Opgaver Fakultetets Medlemmer vilde bringe i Forslag, besluttede Fakultetet, mundtlig ved Dekanus 1 eller 2 Dage før det nævnte Møde at gjøre Censorerne bekendt dermed.

III. Forelæsninger, Øvelser og Examina.

1. Examina til Erhvervelse af akademisk Borgerret med dertil hørende Tillægsexamina.

a. Om Tillægsexamen i Henhold til Lov af 2den April 1869.

Til Ministeriet var fra polyteknisk Examinand C. Christiansen indkommet et Andragende om, at Fordringerne ved den under 2den April 1869 anordnede Prøve for Erhvervelse af akademisk Borgerret for hans Vedkommende maatte indskrænkes til det Pensum, der i Følge Undervisningsloven af 1ste April 1871 fordres af dem, der have gennemgaaet det mathematisk-naturvidenskabelige Kursus. I en fra Kommissionen for Afholdelse af Adgangsexamen ved Universitetet under 29de Oktober 1871 afgivet Erklæring fraraadede denne at bevilge Andragendet, idet den bemærkede, at den kun kunde anse det for i og for sig uheldigt ved Afholdelsen af Prøverne at tage Hensyn til en Skolelovs Examensbestemmelser, der først flere Aar efter vilde træde i Kraft, hvortil kom, at der endnu ikke var givet nogen Anordning om, hvorledes en Tillægsexamen, svarende til den nu gjældende,

vilde blive at afholde, naar den nye Skolelovs Examensbestemmelser traadte i Kraft. Kommissionen skjønnede derfor ikke rettere, end at de, der for Tiden vilde underkaste sig en Tillægsexamen, maatte gjøre det efter de nu gjældende Regler og at der ikke var Grund til at fritage for noget af de ved disse fastsatte Fag. Hertil sluttede Konsistorium sig i Skrivelse til Ministeriet af 9de November, og under 17de næst efter tilkjendegav dette Andrageren, at det ansøgte ikke kunde bevilges.

b. Anordning af 1ste Juli 1872 om Tillægsexamen, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, for dem, som ville indstille sig til theologisk eller fuldstændig juridisk Embedsexamen, efter at have taget den mathematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen i Henhold til Lov af 1ste April 1871 angaaende Undervisningen i de lærde Skoler.

I Lov af 1ste April 1871 om Undervisningen i de lærde Skoler § 7 bestemmes, at de akademiske Borgere, som have taget den mathematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen, for at kunne indstille sig til den theologiske eller fuldstændig juridiske Embedsexamen, have at underkaste sig en Tillægsexamen ved Universitetet, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, og at de nærmere Bestemmelser herom ville være at give ved kgl. Anordning. Til Udførelse af disse Bestemmelser paalagde Ministeriet i Skrivelse af 22de Marts 1872 Konsistorium at indhente Betænkning fra vedkommende Fakulteter, og derefter meddele Ministeriet Forslag til, saavel Fordringerne i Fagene som Maaden, paa hvilken Prøven antoges at burde afholdes, Karakterberegningen ved samme m. v., Konsistorium nedsatte en Komite, bestaaende af Konferentsraad Madvig og Dekanerne for det theologiske og juridiske Fakultet, til at tage denne Sag under Overvejelse. Under 26de April 1872 afgav den nævnte Komite sin Erklæring, i hvilken den ytrede, at bemeldte Tillægsexamen formentlig burde indrettes saaledes, at der til den krævedes ganske det samme i Latin for Juristernes, og i Latin og Græsk for Theologernes Vedkommende, som i disse Fag ved Afgangsexamen fordres af dem, der følge den klassiske Retning. Som en Følge heraf burde Prøven i Latin, baade for Theologernes og Juristernes Vedkommende, formentlig være, dels skriftlig, bestaaende i en Oversættelse fra Latin til Dansk, dels mundtlig, bestaaende i Examination i et Pensum af saadant Omfang, som ved Anordningen om Undervisningen i de lærde Skoler af 5te August 1871 § 4 Litr. b. 1. er bestemt, og i Oversættelse af ikke læst lettere Prosa, og Prøven i Græsk for Theologernes Vedkommende burde formentlig være alene mundtlig, og bestaa i Examination i et opgivet Pensum af saadant Omfang, som er angivet i den nys nævnte Anordnings § 4 Litr. b. 2. Der burde være Adgang til at underkaste sig den her omhandlede Tillægsexamen to Gange om Aaret i de sædvanlige Examenstider. — Prøven, hvis Udfald kun burde betegnes ved „Bestaaet“ eller „Ikke bestaaet“, burde afholdes af de tvende Professorer i den klassiske Filologi og en Professor, henholdsvis af det theologiske eller det juridiske Fakultet, som Censor. — Da denne Tillægsexamens Hensigt var at give Sikkerhed for, at den studerende havde de Forkundskaber, som behøvedes til Studiet af hans særlige Fag, var det nødvendigt, at der laa en passende Tid mellem den og Embedsexamen, og Komiteen foreslog derfor, at det skulde bestemmes, at ingen maatte indstille sig til Embedsexamen, før 2 Aar efter at han havde bestaaet den her omhandlede Tillægsexamen. Med Hensyn til Theologerne foresloges det, at det

maatte tillades dem at sætte den foreskrevne Prøve i patristisk Latin i Forbindelse med den her omhandlede Tillægsexamen, saaledes at de fritoges for at underkaste sig hin Prøve, naar de til denne Examen, foruden det oven angivne Pensum i Latin opgave Hagens og Listovs patristiske Krestomati, eller et dertil svarende Kvantum af de latinske Kirkefædres Skrifter.

Denne Betænkning tiltraadtes af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, dog med Undtagelse af et enkelt Medlem, og af det theologiske Fakultet, der dog foreslog den Modifikation, at Prøven i patristisk Latin ikke burde forbindes med denne Tillægsexamen, fordi Hensigten med disse tvende Examiner var indbyrdes forskjellig. Konsistorium sluttede sig i Skrivelse af 10de Juli 1872 til Komiteens Betænkning, med den af det theologiske Fakultet foreslaaede Modifikation.

Ministeriet tiltraadte i sin Forestilling til Kongen Konsistoriums Forslag, som bifaldtes ved kgl. Anordning af 1ste Juli 1872.

Anordningen lyder saaledes:

Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark osv., Gjøre vitterligt: Til Gjennemførelse af Lov af 1ste April 1871 om Undervisningen i de lærde Skoler i Danmark § 7 byde og befale Vi herved:

Der indrettes ved Kjøbenhavns Universitet en Tillægsexamen, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, for dem, som efter at have taget den mathematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen, ville indstille sig til theologisk eller fuldstændig juridisk Embedsexamen.

Ved denne Examen kræves ganske det samme, som i Henhold til Anordningen af 5te August 1871 om Undervisningen i de lærde Skoler § 4 b. 1. og 2. og § 5 b. 1. og 2., ved Afgangsexamen fordres i Latin og Græsk af dem, som følge den sproglig-historiske Retning.

Prøven, hvis Udfald kun betegnes ved „Bestaaet“ eller „Ikke-Bestaaet“, afholdes to Gange aarlig i de sædvanlige Examensterminer af Professorerne i den klassiske Filologi samt en Professor af, henholdsvis det theologiske eller det juridiske Fakultet, som Censor.

Ingen kan indstille sig til Embedsexamen, førend 2 Aar efter at han har bestaaet denne Tillægsexamen.

Hvorefter alle vedkommende sig have at rette.

Givet paa Amalienborg, den 1ste Juli 1872.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Christian R.

(L. S.)

C. Hall.

2. Om den filosofiske Prøve og Forelæsninger i det første akademiske Aar.

a. Bekjendtgjørelse af 8de September 1871 om Forandringer i den filosofiske Prøve ved Universitetet.

Under de Forhandlinger, som førtes i Aaret 1863 med Hensyn til det af Ministeriet rejste Spørgsmaal om en Forkortelse af Skoletiden ved de lærde Skoler og en Tilbagevenden til den tidligere saakaldte anden Examen, enten i dens oprindelige eller i en noget modificeret Skikkelse, Forhandlinger, som det i øvrigt ikke er Stedet her at omtale i deres Helhed, var der i en Betænkning af 20de

Maj 1863, der blev afgivet af et af Medlemmer saavel af det filosofiske som af det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet bestaaende Udvalg udtalt, at den ved Bekjendtgjørelse af 7de September 1850 anordnede almindelige filosofiske Prøve ved Universitetet ved sit Omfang og de stærke Fordringer, den gjorde til de studerende, havde faaet en Betydning, hvorved den var kommet til at forfejle Tanken med dens Indretning. Det hed herom i Betænkningen, at det havde været Meningen med Undervisningsplanen af 13de Maj 1850, at den studerende strax ved sin Indtrædelse ved Universitetet skulde kunne begynde det særskilte Fagstudium, til hvilket han havde bestemt sig (Lindé I, 88). Man havde derfor fjernet fra Universitetet alle de Fag, der betragtedes som henhørende til den almindelige forberedende Dannelse, alene med Undtagelse af Filosofien, som ikke syntes passende at kunne henlægges til Skolerne. Man mente, at de studerende ved Siden af deres Fagstudium kunde høre filosofiske Forelæsninger, og forlangte ikke, ja ønskede ikke engang, at den filosofiske Prøve toges i det første Aar, men fordrede kun, at den skulde være absolveret, inden Studenten stededes til Embedsexamen. Men dette havde vist sig udførligt i Praxis. Dels Overleveringens Magt, dels det naturlige Ønske at faa den ene Examen fra Haanden, inden man begyndte ret at tænke paa den anden, havde bevirket, at alle Studenter enten toge eller dog prøvede paa at tage den filosofiske Prøve i det første Aar. De stærke Fordringer, som dette Fag hidtil havde stillet til de studerende, havde medført, at de ikke ret for Alvor kunde tage fat paa deres Embedsstudium før Afslutningen af den filosofiske Prøve, og for saa vidt som de prøvede derpaa, bleve de paa den mest forstyrrende Maade afbrudte i den sidste Halvdel af det andet Semester, naar den filosofiske Examen nærmede sig og den egentlige Examenslæsning begyndte. Dette var imidlertid en Mangel i Undervisningsplanen, som burde afhjælpes. Udvalgets Flertal (R. Nielsen, J. L. Ussing, J. Steenstrup, C. Holten og A. Steen) mente derfor, at det filosofiske Kursus ikke som hidtil skulde bestaa af 3, men kun af 1 Fag, nemlig filosofisk Propædeutik, hvorunder alt det fornødne af Psykologi og Logik let kunde optages, og at dette Kursus skulde afsluttes paa 4 Timer ugentlig i et Aar. Efter at være saaledes indskrænket, vilde det formentlig ikke virke synderlig forstyrrende paa Fagstudiernes regelmæssige Gang, især hvis de forskjellige Fakulteter iagttog stadig at holde Forelæsninger afpassede efter Begyndernes Tarv, dels orienterende Foredrag over Fagstudiet og Vejledning til den rette Studeremaade, dels Indledning til de mere specielle Udviklinger. Disse Foredrag maatte da uden Undtagelse indrettes saaledes, at de kunde afsluttes samtidig med det filosofiske Kursus. For Medicinernes Vedkommende vilde det vistnok være tilstrækkeligt, at de til den medicinske Forberedelsesexamen hørende Fag udgjorde Gjenstanden for de indledende Foredrag, der da burde være afsluttede ved Udgangen af det tredje Semester efter Studentens Immatrikulation. Det vilde formentlig følge af disse Forandringer, at den filosofiske Examen i Reglen toges efter det første Aars Forløb, og dens Udfald burde da ogsaa faa tilberlig Indflydelse ved Stipendienddelinger. Til at bestaa i denne Prøve burde mindst kræves Karakteren tg. I Henhold hertil udtalte Udvalgets Flertal sig for, at der ved Siden af det filosofiske Kursus ved Universitetet, som skulde indskrænkes til 4 Timer ugentlig i 1 Aar, holdtes indledende og orienterende Forelæsninger over Fagvidenskaberne.

To af Udvalgets Medlemmer (Westergaard og Ussing) kunde imidlertid heller ikke finde sig tilfredsstillede ved en saadan Ordning af den filosofiske Prøve. De be-

mærkede, at den filosofiske Prøve var en Levning af den tidligere anden Examen, som var blevet tilbage ved Universitetet, medens de øvrige Fag henlægdes til Skolerne. Ved at kræve, at man skulde have mindst t. g. i dette Fag for at bestaa, indrømmede man det større Betydning, end alle andre, thi i intet andet Fag stillede en saadan Fordring; man kunde bestaa selv med mdl. eller slet i et enkelt. Ved at indskrænke Filosofien til et enkelt Fag og lade Prøvens Udfald komme an paa en eneste Examinators Skjøn, vilde man gjøre det endnu betænkeligere at opstille en saadan Fordring. Og vilde man sætte Minimumskarakteren lavere endnu, til mdl., kunde det vist med Grund siges, at den, der ikke havde haft større Udbytte af sit filosofiske Studium, end at han fortjente Karakteren mdl., lige saa godt kunde have ladet være at studere Filosofi. Filosofiens Studium ved Universitetet burde derfor være en fri Sag. Uden Tvivl vilde enhver taalelig begavet Student føle Trang til at benytte Universitetets Vejledning til at gjøre sig bekendt med Filosofiens Elementer, ligesom det ogsaa var at vente, at Professorerne i de andre Fag bestandig vilde opfordre deres Elever dertil; men Universitetet burde ogsaa ved sine Vidnesbyrd vise, at det lagde særlig Vægt paa, at dets studerende havde tilegnet sig filosofisk Dannelse. Mindretallet mente derfor, at der burde indrettes en filosofisk Prøve, enten af samme Omfang som den nærværende eller som den tidligere ved kgl. Resol. af 16de April 1847 fastsatte, og at de studerende, der havde bestaaet denne Prøve, ikke blot ved Uddeelingen af Universitetets Beneficier, men ogsaa senere ved Embedsansættelse burde gaa forud for dem, der ellers i Anciennet og Examenskarakterer stode lige med dem, eller endog vare lidt forud for dem, men som ikke havde taget den filosofiske Examen. Udvalgets Flertal sluttede sig subsidiært til Mindretallet.

Til yderligere Støtte for en Indskrænkning af det filosofiske Kursus bemærkede to af Udvalgets Medlemmer (Westergaard og Allen), ved at begrunde et fra Flertallets afvigende Forslag om Grænsen mellem Skolen og Universitetet, følgende. Det filosofiske Foredrag havde hidtil været henlagt dels til to Professorer, som læste hver over sit Afsnit, den ene over Psykologi og Logik, den anden over Propædeutik, dels doubleret, idet den ene Række af disse Foredrag var blevet holdt af to Professorer, mellem hvilke Studenten kunde vælge. Den første Deling maatte aabenbart lide af den Ulempe, at forskellige filosofiske Standpunkter hos Docenterne let kunde forvirre Tilhørerne og burde derfor helst bortfalde. Doubletningen derimod kunde ikke andet end være til Gavn og Lettelse for Studenten, naar han først havde forstaaet at gjøre sit Valg af den Docent, han vilde følge, og den burde derfor bibeholdes. Henlæggelse af hele Filosofien til et enkelt, men ved en anden Lærer doubleret Foredrag blev derhos nødvendig, naar Tiden ikke tilstedede at lade Udstykningen i Fag vedblive at bestaa. Der maatte da holdes et enkelt filosofisk Kursus, hvis Indhold nærmest maatte overlades Docenten, men som dog væsentlig vilde karakteriseres ved sit Forhold til den videnskabelige Fordannelse, til hvis Afslutning Filosofien skal medvirke, og til de Specialstudier, hvortil den skal indlede. Dets Gjenstand burde da helst kaldes filosofisk Propædeutik, men det maatte være Docenten forbeholdt deri at optage det, som han af Psykologi, Logik og Filosofiens Historie maatte finde passende og nødvendigt, naar det Timeantal, der stillede til hans Raadighed, indskrænkedes til 4 Timer om Ugen. Udenfor dette turde der nemlig neppe gaas, naar der skulde blive Tid til at høre forskellige andre Foredrag, som Mindretallet foreslog optaget i et Overgangskursus ved Universitetet (14 à 16 Timer ugentlig), til ordentligt Selv-

studium, og naar Proven skulde afsluttés efter Udgangen af det første akademiske Aar, hvad der burde kræves som Regel for at berettige til Adgang til Stipendier. Til Udvalgets Flertal sluttede sig i en afgiven Erklæring det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, medens der i det filosofiske Fakultet ved Afstemningen ikke viste sig nogen Majoritet for noget af Forslagene. I Konsistorium (Skrivelse til Ministeriet af 11te Juli 1863) sluttede det overvejende Flertal sig til Udvalgets Flertal. Kun blev det af Konsistoriums juridiske Medlemmer bemærket, at der ved indledende og orienterende Forelæsninger over Fagvidenskaberne, som Flertallets Forslag omtalte, formentlig for Retsvidenskabens Vedkommende kun kunde være sigtet til saadanne juridiske encyklopædiske Forelæsninger, som allerede holdtes i hvert Efteraarshalvaar og som gik ud paa, dels at give Anvisning til Anlæg og Ordning af det juridiske Studium, dels at gjøre de studerende, som begyndte paa Retsstudiet, bekendte med de vigtigste Begreber indenfor Retssfæren og de vigtigste retlige Institutioner efter disses almindelige Karakter, bortset fra nogen bestemt enkelt Retsforfatning. En Forelæsning af denne Art kunde imidlertid, ligesom hidtil, afsluttes i et Semester og burde ikke strække sig ud over denne Tid. Derimod vilde det være ugjærligt i et Aar at tilendebringe saakaldte Institutionsforelæsninger over den danske Retsvidenskabs Hovedfag, med mindre man hertil vilde lægge Beslag paa 2 à 3 Docenters hele Tid, og Fakultetet vilde herved blive ude af Stand til paa tilbørlig Maade at varetage den samme i øvrigt paahvilende Forelæsningsvirksomhed. Disse Bemærkninger tiltraadtes for det theologiske Fakultets Vedkommende af dets Medlemmer i Konsistorium.

Efter at de Forhandlinger om Skolen og dens Forhold til Universitetet, i Forbindelse med hvilke Spørgsmaalet om den filosofiske Prøves Omordning var rejst, vare afsluttede ved kgl. Resol. af 25de November 1864, bekendtgjort den 30te s. M., jfr. Bekjendtgjørelse af 15de April 1865, paalagde Ministeriet ved Skrivelse af 23de Januar 1865 Konsistorium at tage hint Spørgsmaal under fornyet Overvejelse, idet der henvistes til den ovenfor omtalte Udvalgsbetænkning samt til en i Extraktgjenpart medfølgende, af Undervisningsinspektøren ved de lærde Skoler, Konferentsraad Madvig, afgiven Betænkning, der gik i samme Retning og ansaa en Forandring i den filosofiske Examens Omfang og Stilling for paatrængende nødvendig.*) Konsistorium nedsatte et Udvalg, bestaaende af Pro-

*) Den ommeldte Extrakt af Undervisningsinspektørens Betænkning lyder saaledes:

Post 9. Da det væsentlige Indhold af den tidligere anden Examen henlægges til den med et Aar forlængede Skole, men det foreløbige Kursus i Filosofi for samtlige studerende forblev ved Universitetet, var det langt fra at være Tanken, at dette filosofiske Kursus skulde beskæftige de studerende et Aar eller den største Del af et Aar, og saaledes den hele Studietid omtrent forlænges med et Aar (idet Skoletiden blev et Aar længere, og Universitetet krævede et Aar eller henimod et Aar foruden den paa Fagstudiet anvendte Tid), ligesaa lidt som at den Tid, der anvendtes paa Filosofien, skulde udsøndre sig som et eget Afsnit fra den øvrige akademiske Tid. Et filosofisk Kursus af ikke synderligt større Omfang end det tidligere tænkte man sig, om end lidt fyldigere og indledende i Filosofien i Almindelighed, i Stedet for at blive staaende ved de specielle Afsnit: Psykologi, Logik og Moral, skulde gjenemgaaes af de studerende ved Siden af deres Embedsstudier paa den Tid, hvor de felte sig mest oplagte dertil, men i ethvert Tilfælde absolveres før Embedsexamen. Man havde forregnet sig, og Sagen har i Virkeligheden stillet sig anderledes. Traditionens Magt, de filosofiske Docenters Opfatning og Raad (saavidt jeg ved), Studenternes Lyst til strax at tilendebringe, hvad der endnu stod tilbage af foreskrevet Undervisning og af Examen

fessor Clausen, Konferentsraaderne Forchhammer og Madvig samt Professorerne Nielsen, Levy, Gram og Brøchner til at tage denne Sag under Overvejelse i For-
 ening med Konferentsraad Sibbern, saafremt han dertil maatte være villig. Ud-

udenfor deres Hovedfag, Forældres og Værgers Ønske, i denne Tilendbringelse at se en første Prove paa akademisk Flid, og de akademiske Autoriteters hermed sammentræffende Betragtning ved Stipendieanliggender, idet, ligesom for Karakteren for anden Examen, nu Karakteren for Filosofi (efter dens Grad og overhovedet dens Tilstedeværelse, altsaa Examens Tilendbringelse) tog Plads som et væsentligt Moment i Vurderingen af de ansøgendes Kvalifikation, alt dette bevirkede strax, at det betragtedes som det rigtige, regelmæssige og fra Universitetets Side i det hele forudsatte og forlangte, at den filosofiske Prove absolveredes i det første akademiske Aar. Men hermed forbandt sig da to andre, hinanden gjensidig understøttende Forhold, det ene, at de filosofiske Docenter, der ligesom havde de studerende henviste til sig et Aar, efterhaanden med en forstaaelig Iver udstrakte deres Kursus's Grænser, det andet, at de fleste studerende, der i det første Aar havde et Arbejde anvist, og det et Arbejde, større end det oprindeligt var paa-tænkt, fandt det tilstrækkeligt til at udfylde den langt større Del af dette Aar, om ikke det hele, og kun lidet og uden Kraft begyndte paa deres egentlige Studium. Vi have altsaa faaet et særligt, saakaldet filosofisk Aar, en anden Examen alene af Filosofi. Dette er meget betænkeligt eller rettere forkasteligt, hvad enten man ser hen til Forlængelsen af Studietiden (samtidig med, at Fagstudierne stadig synes at voxе i Omfang) eller til den Vane, Studenten i det første Aar faar til et ikke kraftigt og fuldstændigt Arbejde, eller til den dermed i Forbindelse staaende, som jeg vil kalde det, aandelige Diæt i dette Aar. Enhver maa sige sig selv, at de færreste Studenter, især i det første akademiske Aar, medbringe eller faa en saadan Sans for Filosofi, at Sysselsættelsen hermed alene eller overvejende virkelig kan optage eller beskæftige og nære deres Sind et Aar igjennem. Enhver maa erkjende, at Filosofien er en Læregjenstand, til hvilken man ikke kan eller bør foreskrive den studerende, eller ved Indretningen opfordre ham til at hengive sig omtrent udelukkende et enkelt og just det første Aar. Det er klart, at man, idet man foreskriver de studerende at høre et filosofisk Kursus, meget mindre ved, hvad man virkelig foreskriver dem at sysselsætte sig med og at lære, end ved enhver anden Læregjenstand, idet det ligger i Filosofiens Natur, at den ene Filosof ikke ser Filosofiens Indhold i det, hvori en anden ser det. Man henviser i Grunden den unge ganske til de Individualiteter, der for Øjeblikket beklæde de filosofiske Læreposter, og som indbyrdes kunne gaa en ganske forskjellig Vej. Hvad man derfor egentlig ene tør og bør forlange, idet man foreskriver alle de studerende at høre et filosofisk Kursus, er, ikke at han skal lære et vist Kvantum af (for den, der giver Forskriften) i det enkelte ubekjendt og ubestemmelig Filosofi, men at han skal et Øjeblik aabne sit Sind for, henvende sin Tanke paa den filosofiske Opgave, det filosofiske Problem, og lade dette, hvis det ved Docentens Fremstilling kan faa Greb paa hans Sind, virke paa sig, idet man tillige henstiller det for Docenten som Formaalet, at lede hen til Filosofien og fremstille, ikke saa meget sin Filosofi, som hvad Filosofien søger og vil, og hvilke Skikkelser den har taget. Den filosofiske Prove er Prove paa, at en saadan Hengiven i det foreskrevne Omfang har fundet Sted med Opmærksomhed og Villighed. Hvad Resultatet deraf saa for den enkelte bliver, beror paa Docenten og hans eget Anlæg og Disposition just paa den givne Tid. Skal altsaa et foreskrevet filosofisk Kursus og en filosofisk Prove vedblive at bestaa, maa Kurset baade indskrænkes inden saadanne Grænser, at det ikke paa nogen Maade kan anses for som Lærekursus at kræve eller udfylde et akademisk Aar eller den største Del deraf (om det for langt længere Tid eller for bestandig fængsler enkelte til Filosofien, er noget ganske andet), og der maa bestemt arbejdes hen til, at Sagen af studerende og alle, der have med deres Anliggender at gjøre, opfattes saaledes. Til en saadan Ordning indeholder Komitebetænkningen af 20de Maj 1863 S. 10 og 11 og S. 15 gode Antydninger. Det filosofiske Kursus bør i Stedet for tre Fag sammensmeltes til et, filosofisk Propædantic, eller Indledning til Filosofien, der foredrages af de to Professorer i Filosofien saaledes, at Studenterne have Lejlighed til Valg, i et Omfang, der ikke overskrider, hvad der kan meddeles i omtrent 4 Timer ugentlig i to Semestre, eller den dobbelte Tid i et Semester. Examinationen maa ikke gaa ud paa andet og mere end, hvad i disse Forelæsningsstimer er foredraget. Det maa derhos indskærpes og overholdes af alle, for hvem Studenter skulle godtgjøre akademisk Flid, f. Ex. ved Ansøgning om Stipendier, at det ikke kan betragtes som tilstrækkeligt Bevis paa saadan Flid, at en Student i et Aar har hørt den filosofiske Indlednings-Forelæsnung og bestaaet Proven derfor, naar han ikke ved Siden deraf har drevet et Specialstudium alvorligt ved Besøg af flere Forelæsninger, Øvelser, Examinatorier, o. s. v., ligesom det bør udtales og paases, at hvor et

valget opfordredes til tillige at tage Spørgsmaalet om Betingelserne for Adgangen til den filosofiske Prøve under Overvejelse, hvilket Spørgsmaal oftere havde været Gjenstand for Forhandling, i hvilken Henseende henvistes dels til Lindes Medd. I, S. 88 ff, dels til en Indstilling fra Konsistorium til Ministeriet af 5te Januar 1865 med Ministeriets Svarskrivelse af 9de s. M. *) Under 30te Maj s. A. afgav denne

fuldkommen tilstrækkeligt Bevis for saadan Flid i det selvvalgte Fagstudium foreligger, der maa Opsættelsen af den filosofiske Prøve ud over det første akademiske Aar ikke komme til Skade. Thi at Tilendebringelsen af denne foreskrevne Prøve udenfor Fagstudiet fremdeles regelmæssigt vil ske i det første Aar, derom kan efter den nu foreliggende Erfaring ikke tvivles.

*) Den førstnævnte Skrivelse lyder saaledes:

Til Konsistorium er indkommet de to medfølgende Andragender fra Studenterne Eschricht og Madsen, hvori disse, som have underkastet sig Adgangsexamen ved Universitetet i Maj Maaned forrige Aar, anholde om Tilladelse til, paa Grund af deres forestaaende Indkaldelse til militær Tjeneste, at maatte indstille sig til den filosofiske Prøve i indeværende Maaned. Over disse Andragender har det filosofiske Fakultet afgivet den hosfølgende Betænkning af 10de f. M. Ligeledes har Konsistorium modtaget det vedlagte Andragende, hvori Studenterne Stemann, Dethlefsen og Ulrich, der, i Henhold til det dem af Rektoren for Flensborg Skole i Marts Maaned forrige Aar meddelte Modenhedsbevis, have erholdt særlig Dispensation til at immatrikuleres ved Universitetet, for deres Vedkommende begjære Tilladelse til i denne Maaned at underkaste sig den filosofiske Prøve.

I Anledning af disse forskjellige Andragender har Konsistorium haft Lejlighed til paany at overveje Spørgsmaalet om, hvorvidt studerende, der ere immatrikulerede i det ene Aars Efteraarshalvaar, uden videre kunne indstille sig til den filosofiske Prøve i Januar Maaned det paafølgende Aar. Som det vil erindres, har dette Spørgsmaal i Aarene 1853 og 1854 været Gjenstand for udførlige Forhandlinger mellem Ministeriet og Konsistorium; medens Konsistorium troede at burde gjøre gjældende, at den i Bekj. af 26de April 1847 § 5 indeholdte Bestemmelse, at der ikke burde gives nogen Adgang til den filosofiske Prøve, før et Aar efter at han var blevet immatrikuleret ved Universitetet, ikke var ophævet ved Bekj. af 7de September 1850, fastholdt Ministeriet, at den foran nævnte Bestemmelse, ved ikke at optages i Bekj. af 7de September 1850, var faldet bort, og fandt ikke nogen Grund til at bringe den tilbage igjen. I Overensstemmelse hermed har Ministeriet ogsaa ved flere Lejligheder udtalt, at den Student, som kun et halvt Aar har været ved Universitetet, ligefrem kan indstille sig til den filosofiske Prøve.

Konsistorium finder ikke nogen Opfordring til paany at fremdrage Spørgsmaalet, om Bekj. af 26de April 1847 § 5 endnu staar ved Magt eller ikke, men selv om dette Spørgsmaal besvaredes benægtende, kan der dog vistnok rejses begrundet Tvivl, om det Resultat, hvortil Ministeriet er kommet i denne Sag, har tilstrækkelig Hjemmel i Universitetslovgivningen. I Universitetsfundatsen Kap. I. § 11 er fastsat, at hvis nogen Student, som opholder sig ved Kjøbenhavns Universitet, ikke kan bevise, at han ordentlig og stadig har hørt Kollegier i de Videnskaber, han efter sin Bestemmelse skal dyrke, da bør han ikke stedes til nogen Examen. Denne Bestemmelse maa Konsistorium anse anvendelig ogsaa paa den filosofiske Prøve. Det er nemlig indlysende, at ligesom hin almindelige Paragraf i Universitetsfundatsen for den filosofiske Prøves Vedkommende maatte staa ved Magt ved Siden af den særlige Bestemmelse i Bekj. af 26de April 1847 § 5, saaledes kan den heller ikke anses for ophævet ved Bekj. af 7de September 1850. Men maa dette anses for rigtigt, følger heraf fremdeles, at det bør overlades de 3 Professorer, som afholde den filosofiske Prøve, at afgjøre, om vedkommende har opfyldt den oven nævnte Bestemmelse i Universitetsfundatsen, og om der er Anledning til i det enkelte Tilfælde at dispensere fra samme (jfr. sidste Stykke i den citerede Paragraf). Dette vil jo heller ikke være andet end, hvad der gjælder for de øvrige Universitetsexaminers Vedkommende, og Konsistorium er forvisset om, at de filosofiske Professorer ved den nærmere Anvendelse af hin Bestemmelse i Universitetsfundatsen ville udvise den samme Liberalitet, som den, der vises med Hensyn til Universitetets øvrige Examina. Konsistorium skal endnu tilføje, at der i den sidste Passus af Ministeriets Skrivelse af 23de December 1853 forekommer en Ytring, som formentlig ganske stemmer med den Opfattelse, man i det foregaaende har tilladt sig at gjøre gjældende. Som det vil erindres var den nævnte Skrivelse foranlediget ved et i Efteraarshalvaaret 1853 indkommet Andragende fra L. A. Ipsen, hvori han anholdt om Tilladelse til at benytte de filosofiske Forelæsninger i dette Semester, uagtet han, hindret ved Sygdom, ikke havde kunnet fuldende den Afgangsexamen i det v. Westenske Institut, hvortil

Komite sin Erklæring underskrevet af de ovenfor nævnte Mænd, med Undtagelse af Konferentsraad Sibbern, der ikke havde ønsket at deltage i Komiteens Forhandlinger. Fuldstændig Enighed var ikke opnaaet; de to Professorer i Filosofi stillede som Mindretal et forskjelligt Forslag fra det, hvorom Udvalgets 5 andre Medlemmer havde forenet sig.

Det hedder i denne Betænkning:

„Undertegnede Clausen, Forchhammer, Madvig, Levy og Gram ere ved egen og flere af vore Kollegers Iagttagelse og ved Samtaler med de yngre studerende selv komne til den Overbevisning, at de studerende i det første akademiske Aar, der af dem til Dels ensidigt opfattes og undersøres som et særligt, til den filosofiske Prøve henlagt Afsnit, altfor meget indskrænke sig til blot at høre de filosofiske Forelæsninger og forberede sig til den filosofiske Prøve, medens de undlade nogenlunde alvorlig og stadig at tage fat paa deres Fagstudium eller de dertil hørende speciellere Forberedelsesstudier. Følgen heraf er da, at de færreste ved Enden af det første Aar kunne siges at have gjort en god Begyndelse paa deres Fagstudium, at have orienteret sig og lært at arbejde med Sikkerhed og Fasthed; herved opstaar baade umiddelbart en utilbørlig Forlængelse af det akademiske Studium, og derhos en uheldig Indflydelse paa samme i det hele, der ikke opvejes ved et tilsvarende virkeligt større og grundigere Udbytte af det filosofiske Indledningskursus. Ligesom dette Kursus nemlig efter den derom gjældende Lovgivnings Ord og Hensigt ikke er eller bør være beregnet paa at optage en fittig studerendes hele eller dog næsten hele Kraft og Interesse og udfylde hans Tid med tilstrækkeligt Arbejde i et helt Aar, saaledes er det formentlig klart, at for det meget store Flertal af studerende, især i den Alder, i hvilken de komme til Universitetet, den Interesse og Receptivitet for filosofisk Meddelelse og Selvtænkning, som de kunne antages at medbringe, eller hvortil de kunne vækkes, har en Grænse, udover hvilken de ikke med noget Udbytte af sund Tilegnelse og naturlig Udvikling kunne føres, om end andet Aandsarbejde og Uddannelse ligger stille, og udover hvilken man ikke bør forsøge at føre dem, og lige saa indlysende, at denne Grænse ingenlunde rigtig kan sættes saaledes, at den hele eller største Del af deres Tid og Flid igjennem et helt Aar anvendes paa Filosofi alene. Medens derfor nu ogsaa en saadan fuldstændig Optagen af de unge studerendes hele Tid

han havde indstillet sig om Sommeren, og først til Nytaar knnde blive stedet til en ny Prøve. Det hedder nu i Slutningen af den anførte Skrivelse fra Ministeriet, efter at det er gjort gjældende, at Bestemmelsen i Bekj. af 26de April 1847 § 5 var ophævet ved Bekj. af 7de September 1850, „at heraf ligefrem vil følge, at saafremt Ansøgeren i nærværende Tilfælde meddeles Tilladelse til at besøge Forelæsningerne, vil det ikke kunne formenes ham at underkaste sig den filosofiske Prøve, der afholdes i næstkommende Juni Maaned, endskjønt der, naar han underkaster sig Adgangsexamen i forestaaende Januar Maaned, da ikkun vil være forløbet et Semester fra hans Immatrikulation ved Universitetet“.

Idet Konsistorium i Overensstemmelse hermed tillader sig at imødesee Ministeriets Afgjørelse af Sagen i Almindelighed, skal man dog, da den filosofiske Prøve i denne Maaned vil blive afholdt om nogle Dage, for at ikke Forhandlingen om Sagens almindelige Side skulde blive til Hinder for, at de 5 Studenter, hvis Ansøgninger hermed følge, kunne indstille sig til denne Prøve, tillade sig ærbødigst at andrage paa, at Ministeriet, afset fra den Afgjørelse, som det almindelige Spørgsmaal mulig vil erholde ved Ministeriets Resolution, vil tillade disse 5 studerende at indstille sig til den nævnte Prøve, og tør man henlede Opmærksomheden paa det ønskelige i, at denne Tilladelse meddeles saa snart som muligt.

Ved Ministeriets Skrivelse af 9de s. M. blev den ansøgte Tilladelse nægtet Andragerne.

og Kraft for et udelukkende filosofisk Studium ikke i Virkeligheden finder Sted, indtræder der dog for ikke faa i det første Aar og allermest i den sidste Halvdel deraf en Afbrydelse af andet alvorligt og sammenhængende Studium og Aandsarbejde, et med Hensyn til Vedligeholdelse og Tilegnelse af positiv Kundskab temmelig tomt Mellemrum imellem Skolen med dens encyklopædiske Dannelse og Fagstudiet, et Forhold, der foruden det umiddelbare Tidstab er uheldigt baade for Bevarelse af Kontinuiteten imellem Skole- og Fagdannelsen og for Vanen til regelmæssigt og planmæssigt Arbejde for et fjernere Fremtidsmaal og for selve den rette Opfattelse og Bearbejdelse af den indledende filosofiske Dannelse ved Siden af og i Forhold til det speciellere Fagstudium. Vi indrømme villigt, at de filosofiske Docenter ikke have fremkaldt eller bære Skyld for dette Forhold, der dels beror paa Traditionens Magt, dels finder sin Støtte i en Tilbejlighed, der er stærkere, end man i 1847 og 1850 ved Anordningen af denne hele Gjenstand antog, og som leder de studerende, dels til at søge ethvert foreskrevet forberedende Kursus tilendebragt snarest muligt, altsaa her i det første akademiske Aar (og i denne Retning har Tilbejligheden unægtelig fundet nogen særlig Understøttelse og Opmuntring ogsaa ved Stipendievæsenet), dels til, naar der til et bestemt Tidsafsnit henlægges et vist foreskrevet Arbejde, da at betragte hele Tidsafsnittet som bestemt dertil og tilstrækkelig udfyldt derved, om dette end ingeniunde er Meningen eller bør være saa, og derfor fritage sig for andet Arbejde. Heri ligger da ogsaa, naar en særlig filosofisk Prøve ved Universitetet maa bibeholdes, Vanskeligheden ved at modarbejde det af os antagne Misforhold, den mindre gode og fyldige Anvendelse af det første akademiske Aar, selv om de filosofiske Docenter undgaa enhver Fristelse til at udvide Grænserne for deres Opgave, og for deres Fag at vinde Noget af den Tid og Kraft, der ellers maaske spildes. Vi tro imidlertid, at der baade kan og bør gjøres noget for at stille Sagen i det rette Lys, og vejlede de studerende til den rigtige Forbindelse af tilbørlig Hengivelse til det filosofiske Indledningskursus med alvorlig Begyndelse af Arbejdet i andre Retninger. Hertil anse vi det for væsentligt at betegne det filosofiske Kursus som, hvad det er, et forberedende og indledende Kursus, beregnet paa at vække de studerendes Opmærksomhed for Filosofien i Almindelighed og lede til foreløbig Forstaaelse af dens Opgave, dens Methode og dens Forhold til den positive Videnskab og de særlige Studier, men at betage det Udseendet af et af flere Fag sammensat Examenskursus, der ved denne Sammensætning og det derved ligesom betegnede Omfang paa en Maade optræder som berettiget Arving til det tidligere anden Examens Aar, og med det samme mulig at indskrænke Omfanget og Arbejdskravet lidt ved Opgivelse af noget Stof, der for selve Formaålet, den videnskabelige Indledning til Filosofien, har en underordnet Betydning. Det forekommer os, at der er sket et Misgreb derved, at man, idet man indførte Forelæsninger over og Prøve i filosofisk Propædantik, ved Siden deraf bibeholdt de specielle filosofiske Discipliner, der tidligere foredroges til den filologisk-filosofiske Examen, Psykologi og Logik (fra 1847—1850 ogsaa Ethik). Navnet Propædantik betegner paa den ene Side just, hvad der naturligen kan opstilles og foreskrives for enhver studerende at høre og gennemgaa, og det lader paa den anden Side vedkommende Docent fuld Frihed til at vælge det Stof og den Vej, ved hvilket og ad hvilken han tror bedst og rettest at lede de unge til rigtig Forestilling om Filosofi, filosofisk Tænkning og Methode, medens en Forskrift om specielle Discipliner

let kommer i Misforhold til Filosofiens Udvikling til enhver Tid og Docentens Opfattelse heraf. Det vil næppe kunne modsiges, at i de senere Aar det væsentlige, og paa de unge virksomme Indhold af det filosofiske Forberedelseskursus har ligget i Foredragene over Propædantik, og de to filosofiske Docenter, der have deltaget i Komiteens Forhandlinger, have, saavidt vi forstaa dem, lagt ringe Vægt paa Betydningen af Forelæsninger over den formelle Logik og, hvad Psykologien angaar, i det ringeste betegnet den empirisk beskrivende Sjælelære, der har plejet at foredrages, for ikke særdeles egnet til at være væsentlig Bestanddel af det forberedende filosofiske Kursus. Naar de i Stedet derfor dog have antaget, at der til Propædantiken vedblivende burde føjes en speciel Forelæsning over og Prøve i en enkelt filosofisk Disciplin (en Aandsvidenskab), for paa den nærmere at eftervise den filosofiske Methode og Begrebsbehandling, da tro vi, at en saadan særlig Exemplifikation paa en ikke bestemt og ikke i sin Særegenhed for nødvendig erkjendt Gjenstand ligger udenfor et Indledningskursus, og at Docenten har det i sin Magt indenfor Propædantikens frie Omraade og med Benyttelse af den dertil anviste Tid at udrette, hvad der kan anses for egnet til at paalægges alle studerende. Naar det filosofiske Indledningskursus indskrænkes til en enkelt, ene gennem to Semestre gaaende Række af Forelæsninger (hvorved gives Tid til Tilægnelse og Bearbejdelse), og naar tillige de to filosofiske Professorer, for hvilke der er normeret Plads, skiftes til at holde denne Forelæsningsrække hvert andet Aar, vil ogsaa disse Læreres Tid og Virksomhed mindre optages af et blot forberedende Kursus, og være dem til friere Raadighed for andre Forelæsninger. Vel ville paa denne Maade de studerende ikke i det første Aar have Valget imellem to Professorer, men dette Valg (som ved foreskrevne Forelæsninger og en derpaa følgende Examination vistnok nødig bør berøves de studerende) vil blive frit for dem, der ikke just ville absolvere det filosofiske Kursus i det første Aar, naar man kun, hvad der var Meningen baade 1847 og 1850, vil bestemt frafalde at betragte Tilendebbringelsen af den filosofiske Prøve i det første Aar som et temmelig nødvendigt Bevis paa akademisk Flid, navnlig i Stipendiesager, derunder indbefattet Udbetalingen af Oplagspenge, men i dets Sted modtage og lade gjælde andre Beviser for hørt Forelæsninger, benyttede Øvelser og Examinatorier, Beviser, som man i ethvert Tilfælde bør fordre ved Siden af Tilendebbringelsen af den filosofiske Prøve. At en længere Udsættelse af den filosofiske Prøve end til det andet Aar, saaledes som det nu viser sig, at Sagen tages, og fremdeles vil blive taget, kan vække en Formodning mod den studerende, der kun kan hæves ved særdeles gode Beviser i anden Retning, skal ikke nægtes. Det er og vil vel stæde blive sjældent, at der før Tilendebbringelsen af det andet Studieaar er Spørgsmaal om Tilstaaelse af større Universitetsstipendier. Anses det imidlertid rigtigere, at de filosofiske Docenter, ligesom i de sidste Aar, hvert Aar læse ved Siden af hinanden, hvorved i selve det første Aar en Valgfrihed for de studerende beholdes, og antage de filosofiske Docenter selv dette for rigtigt, da ligger der ingen Hindring for, hvad vi i Hovedsagen foreslaa, nemlig, at det almindelige indledende filosofiske Kursus for de studerende indskrænkes til en enkelt Forelæsningsrække over filosofisk Propædantik igjennem et Aar, og til en Prøve i, hvad der i disse Forelæsninger er foredraget, med en enkelt Karakter derfor, saaledes at Temmelig godt er Betingelse for, at Prøven anses for bestaaet. Til at meddele

det for et saadant Kursus nødvendige anse de tre af os (Clausen, Madvig og Levy) fire ugentlige Forelæsningstimer igjennem de to Semestre (et Antal, der ikke fuldstændig i de senere Aar er brugt til den filosofiske Propædeutik) for tilstrækkelige, og tro derfor, at Forelæsningerne bør indskrænkes dertil. En Forøgelse af denne Forelæsningsrækkes Omfang og af det, der saaledes bliver Gjensstand for Prøven i filosofisk Propædeutik, vilde let medføre en ligefrem Forøgelse af Arbejdskravet, i Sammenligning med, hvad i de senere Aar Prøven i Propædeutik i Forbindelse med Prøven i Psykologi og Logik i Virkeligheden har krævet. To af os (Forchhammer og Gram) have derimod ikke, lige overfor de filosofiske Docenters bestemte Udtalelse af, at et ugentligt Timetal af 4 vil være utilstrækkeligt for dem til paa en for dem selv og de studerende fyldestgjørende Maade at foredrage Propædeutiken, dristet os til at tage Ordet for en saa vidt gaaende Indskrænkning af det nu anordnede ugentlige Timetal, men mene, at man bør blive staaende ved en Nedsættelse fra 8 til 6 Timer ugentlig. Derved vil efter vor Formening ikke vindes saa lidt, naar — hvad vi forudsætte — de 6 Timer ikke tør overskrides ved til de egentlige Foredrag at føje Repetitorier eller Examinatorier i Extratimer, og den Betragtning, som af vore Kolleger, Clausen, Madvig og Levy, navnlig er gjort gjældende til Fordel for et Timetal af 4 som Maximum, kunne vi ikke anerkjende for aldeles rigtig eller træffende. Naar det af dem fremhæves, at man ved at gaa ud over de 4 Timer ligefrem vilde forøge Arbejdskravet, i Sammenligning med, hvad der i de senere Aar virkelig har været krævet, gaar man ud fra nu bestaaende tilfældige og rent individuelle Personalforhold, som let kunne forandres saaledes, at Sammenligningen vil give et ganske andet Resultat. Derhos er det ved den nævnte Betragtning overset, at Logik og Psykologi fremtidig skulle bortfalde som særskilte Forelæsnings- og Examinationsfag, og at det da vil være nødvendigt at optage en Del af det under samme hørende Stof i Propædeutiken. Vi antage alle fem, at der ved en saadan Ordning ikke paa nogen Maade vil ske mindste Indskrænkning i den Adgang, som Filosofien igjennem dens Lærere ved Universitetet bør have til at tilvende sig samtlige studerendes Opmærksomhed og paavirke deres Aand ved en alvorlig Opfordring, og til at tiltrække dem, hvis Individualitet har og kan vækkes til Modtagelighed derfor, til et mere indtrængende Studium; maaske turde denne Ordning endog medvirke til at stille den filosofiske Dannelse for de studerende som noget, der ikke i et kort Tidsrum skal afsluttes, men som noget, der skal tilegnes og bearbejdes efterhaanden, efter at den første almindelige Orientering er vundet. Med den anførte Forskjel i Meningen om Timetallet forene vi os altsaa i den ovenfor fremsatte Indstilling, idet vi tillige betegne det som efter vor Mening tilstrækkeligt og rigtigt, at de to Lærere i Filosofien skiftevis hvert andet Aar foredrage Propædeutiken, saaledes at dog hver af dem hvert Aar examinerer dem, der have hørt ham enten det samme eller foregaaende Aar, men i øvrigt ikke lægge Vægt paa dette Punkt, hvis de filosofiske Docenter foretrække begge at læse hvert Aar.

Undertegnede Nielsen og Brøchner, hvis Forslag angaaende det Timeantal, der skulde indrømmes det filosofiske Kursus, er blevet antaget af Komiteens Majoritet, medens deres Forslag til en Deling af dette Kursus i to Fag har haft Flertallet imod sig, stemme overens med deres Kolleger i Komiteen i Ønsket om at modarbejde en utilbørlig Forlængelse af det akademiske Studium og at fremme

en energisk og frugtbringende Benyttelse af det første Studieaar, hvilket ikke heller de anse for at være bestemt til eller hensigtsmæssigt at kunne benyttes til en udelukkende Beskæftigelse med det forberedende filosofiske Studium; — og de indrømme, skjønt deres egen Erfaring i denne Henseende fører til et noget andet Resultat end deres Kollegers, Sandsynligheden af, at den nuværende Ordning af det filosofiske Kursus, vel ikke ved de Fordringer, det stiller, eller den Anvendelse af Tid og Kræfter, det kræver, men derved, at det overhovedet bestaar som forberedende Kursus med en egen, dertil knyttet Prøve, kan give et større Antal af de studerende, især af de Fakulteter, i hvilke der ikke, som i det medicinske, gives en Kreds af Forelæsninger, udtrykkelig og udelukkende beregnede paa Begyndere, Anledning til en for deres Studier overhovedet uhensigtsmæssig Anvendelse af det hele første Aar, eller af den overvejende Del deraf, paa den filosofiske Examen alene. Men idet de have søgt Midlerne til, uden ganske at opgive det nu bestaaende filosofiske Kursus, — hvad der fra ingen Side er blevet anset for ønskeligt, — at hæve det Misforhold, der antages at bestaa, have de maattet fjerne sig fra deres Kollegers Opfattelse og Forslag.

Medens nemlig Komiteens Flertal søger det væsentlige Middel i en saadan Omordning, der, ved Siden af noget at formindske Fordringernes Omfang, indskrænker Forelæsningerne og Prøven til et enkelt Fag, for saaledes „at stille det forberedende Kursus i det rette Lys ved at betage det Udseendet af et sammensat Examenskursus, der ved sin Sammensætning og sit derved ligesom betegnede Omfang kunde optræde som berettiget Arving til det tidligere anden Examens Aar“, saa kunne vi ikke andet end nære Frygt for, at en saa vidtgaaende Omordning, i Stedet for paa en Gang at fremme Fagstudiernes og det filosofiske Studiums Tarv, vil være til væsentlig Skade for det sidste, og derigjennem for Universitetsstudierne overhovedet. Vi lægge i denne Henseende særligt Eftertryk paa Prøvens Indskrænkning til et Fag: den filosofiske Propædeutik. Idet det nemlig let vil være indlysende, hvad der ogsaa af Flertallet er fremhævet, at det, ogsaa naar Propædeutiken blev eneste Forelæsningsgjenstand, vilde staa i de filosofiske Docenters Magt at drage et Stof, der kunde udskilles som særskilt Fag, ind under Propædeutiken som Bestanddel i den Udvikling, gennem hvilken den filosofiske Tænkningens Ejendommelighed og Forhold til de andre Videnskabers Tænkningformer gjordes klar, saa vilde der ikke mellem den af Flertallet foreslaaede Ordning og en Bibeholden af flere Fag blive nogen Forskjel med Hensyn til Realiteten, men kun en Navneforskjel, og netop af denne Grund vilde den foreslaaede Ordning, da den ikke vilde kunne medføre en virkelig Lettelse for de studerende, nødvendigvis faa Udseende af at være udelukkende beregnet paa, i den Forstand at sætte Sagen i et forandret Lys, at den nedsatte den i de studerendes Forestilling, og den vilde derved, efter vor Mening, uundgaaelig føre til at bibringe de studerende den Anskuelse, at den hele Sag nu ikke mere skulde have nogen væsentlig Betydning, og at det filosofiske Kursus skulde behandles som en i Forhold til de specielle Studier ligegyldig Bisag, over hvilken der skyndsomst burde stræbes hen til den udelukkende Beskæftigelse med Fagstudiernes.

Idet vi gaa ud fra det Princip, at enhver af Universitetet fordret Forberedelse, for ikke at blive illusorisk, bør hævdes i sin virkelige Betydning, og idet vi anse det for et væsentligt Middel hertil, at den til Forberedelsen knyttede Prøve har en Form, svarende til hin Betydning, foreslaa vi derfor Sagen ordnet

ad en anden Vej, ad hvilken det filosofiske Studiums berettigede Fordringer kunne opfyldes paa samme Tid, som der virkes hen til en fuldstændig og energisk Benyttelse af den hele Studietid.

Med Hensyn til, hvad der direkte angaar Ordningen af det filosofiske Kursus, Bestemmelsen af dets Omfang og Indhold, stille vi det dobbelte Forslag, at der til dette Kursus indrømmes 6 ugentlige Forelæsningstimer gennem to Halvaar, og at det deles i to Fag: den filosofiske Propædeutik og en af Aandsvidenskaberne.

Det første, af 4 Komitemedlemmer støttede Forslag, ved hvilket det nuværende Antal af ugentlige Forelæsningstimer formindskes med 2, staar lige over for de 3 andre Komitemedlemmers Forslag, der begrænser Timeantallet til 4. Vi nære den Overbevisning, at dette sidste Timeantal vilde være utilstrækkeligt til paa en grundig og frugtbringende Maade at løse den stillede Opgave, til at give en virkelig Erkjendelse af Filosofiens Væsen, dens Tænkingsform og Methode, i Forhold til de særskilte Videnskaber, og til derigjennem hos dem, hvis Individualitet er modtagelig derfor, at vække en alvorlig Interesse for videregaende filosofiske Studier. At der under de nuværende Forhold, medens Propædeutiken staar ved Siden af to andre filosofiske Discipliner, kun er anvendt 4 Timer til den, kan ikke tale for Tilstrækkeligheden af dette Timeantal, naar disse andre Discipliner bortfaldd, gennem hvilke der ved Foredragene over Propædeutiken paa forskjellige Punkter kunde forudsættes et Stof som bekjendt, og fra hvilke, naar de ikke mere foredroges, et ikke ubetydeligt elementært Stof maatte gaa over i den propædeutiske Forelæsning. Det forekommer os ikke heller at være en gyldig Indvending mod vort Forslag, at det forlangte Timeantal skulde føre til en ligefrem Forøgelse af Arbejdskravet, i Sammenligning med, hvad i de senere Aar Prøven i Propædeutik, i Forbindelse med Prøven i Psykologi og Logik, i Virkeligheden har fordret, da det er indrømmet, at det ikke er Fordringernes Omfang, der har medført det antagne Misforhold, og Sammenligningen derfor maatte gaa ud, ikke fra Fordringer, der ansaas for kun tilsyneladende at kræves opfyldte, men fra, hvad der burde kræves og kunde kræves uden nogen Overlæsselse.

Vort andet Forslag: Forslaget til en Deling af det filosofiske Kursus i to Fag, støtter sig dels paa videnskabelige, dels paa væsentlige praktiske Hensyn. Der tilsigtes ved denne Deling en relativ Afsluttedhed af det forberedende Kursus, idet det, efter at den formelle Logik var bortfaldet som særlig Forelæsningsgjenstand, hvortil den, efter vor Opfattelse, ikke egner sig, skulde bestaa af et Fag, der gennem Sammenligningen med de andre Erkjendelsesformer kunde føre til Bestemmelsen af Filosofiens Erkjendelsesart og Opgave, og af et, der viste dens Erkjendelsesart i sammenhængende methodisk Anvendelse, og dens Opgave løst indenfor en filosofisk Disciplins Kreds. Valget af denne have vi, netop af Hensyn, ikke blot til de studerendes forskellige Retninger, men ogsaa til den filosofiske Videnskabs Udviklinger og Docenternes Stilling til og Opfattelse af disse, ønsket overladt til de docerende, kun med den Begrænsning, som Hensynet til Filosofiens nuværende Udvikling har gjort tilraadelig, at det indskrænkes til Aandsvidenskaberne. Vi forudsætte en saadan Behandling af den valgte Disciplin baade med Hensyn til Omfang og Indhold, at Forelæsningen derover bevarer sin Karakter som Led af et indledende og forberedende Kursus.

De praktiske Hensyn, der have forekommet os at tale for Delingen, ere af forskjellig Art. Først og fremmest have vi, i Modsætning til Flertallet, ment at

maatte fastholde en saadan ydre Form for det filosofiske Kursus, at det gennem den for de studerende umiddelbart kunde vise sig som noget, der havde en væsentlig Betydning og krævede en alvorlig Sysselsættelse. Netop i denne Retning vilde en Flerhed af Fag og af Examensgjenstande være af Betydning, og en Misforstaaelse af det hele Kursus's og af Prøvens Karakter vilde paa den simpleste og virksomste Maade kunne forebygges, naar der ved hvert akademisk Studieaars Begyndelse, enten af en af de filosofiske Docenter eller af en anden dertil valgt Docent, i en kort Række af Foredrag, beregnede paa samtlige de unge studerende, blev udviklet for disse, hvorledes Universitetet opfattede det indledende Kursus og dets Forhold til Fagstudierne, hvilke Fordringer det stillede til de studerendes Arbejde, og hvilke Veje det anviste dem til, jævnsides med Benyttelsen af de filosofiske Forelæsninger, at begynde og fortsætte de særlige Studier. Vi have dernæst fastholdt Delingen af den Grund, at der kun ved den vilde levnes de filosofiske Docenter Tid til en sammenhængende Forelæsningsvirksomhed udenfor det indledende Kursus, medens der, naar dette Kursus sammenfattedes i en Forelæsning af det nødvendige Omfang, i det mindste hvert andet Aar ved det vilde blive dem paalagt et saa omfattende Arbejde, at der næppe ved Siden deraf kunde blive Tale om anden Virksomhed. Vi have endelig fastholdt en Deling, fordi der ved den vilde kunne gives et større Antal studerende, der vilde høre en bestemt Docent, Anledning til, hvad der i flere Retninger turde anses for ønskeligt, først at underkaste sig den filosofiske Examen ved Slutningen af det andet Studieaar medens derimod, naar der kun holdtes en filosofisk Forelæsning, denne, efter sin Bestemmelse, maatte høres ved det akademiske Studiums Begyndelse, og derved baade en Udsættelse af Prøven og et Valg mellem Docenterne blev afskaaret.

Foruden saadanne Bestemmelser for Omfanget og Inddelingen af det filosofiske Kursus, der, idet de modificere dets nuværende Form, holde Forandringerne indenfor saadanne Grændser, at det beholder sin Karakter som et væsentligt Led i det hele Universitetsstudium, og foruden de ovenfor antydede orienterende Indledningsforedrag og hensigtsmæssige Begyndelsesforelæsninger i de enkelte Fakulteter foreslaa vi tillige, som Middel til det af os tilsigtede Øjemeds Opnaaelse, saadanne Bestemmelser med Hensyn til Stipendiefordelingen, at der paa den ene Side lægges den fornødne Vægt paa, at Forelæsninger i de særlige Fag ere hørt, men paa den anden Side ogsaa tillægges, ikke saa meget Attesterne for at have besøgt filosofiske Forelæsninger, som Udfaldet af den absolverede filosofiske Prøve, den væsentlige og fremtrædende Betydning, der tilkommer den lige overfor Flidsbeviser, der i de allerfleste Tilfælde ikke garantere andet, end at vedkommende i enkelte Timer have været tilstede, hvor en Forelæsning blev holdt. En saadan Betydning vilde der f. Ex. tillægges den filosofiske Prøve, naar den, der havde bestaaet den med en Karakter, svarende til et Gjennemsnit af Mg. eller Ug., med et mindre Antal af andre Forelæsninger, antoges at have givet et sikrere og vægtigere Bevis paa Flid, end den, der havde bestaaet Prøven med en Gjennemsnitskarakter, svarende til Godt, men ved Siden deraf kunde fremlægge Beviser for at have hørt et større Antal Forelæsninger.

Vi sammenfatte til Slutning vore Forslag til den fremtidige Ordning af det filosofiske Forberedelseskursus og den dertil knyttede Prøve saaledes:

- 1) til det indledende Kursus i Filosofi indrømmes der, gennem to Halvaar, 6 ugentlige Forelæsningstimer;
- 2) det indledende Kursus deles i en Forelæsning over filosofisk Propædeutik og en Forelæsning over en af Aandsvidenskabernes, der frit vælges af Docenten, og behandles med særligt Hensyn til Tilhørernes Standpunkt og Kursus'ets Ojemed;
- 3) der gives ved en Doublering af Forelæsningerne indenfor en Cyklus af to Aar de studerende Lejlighed til frit Valg mellem Docenterne;
- 4) til at bestaa Examen fordres som Minimum 2 Tg. eller et Mdl. og en Karakter, der er højere end Tg.

De af os, der ovenfor have udtalt sig som Flertal, føle sig ikke opfordrede til specielle Modbemærkninger mod, hvad der sidst er udviklet af dem, der udgjøre Mindretallet. Kun dette tro de at burde antyde, at de ikke skjønne, hvorledes Sammenlægningen af det filosofiske Kursus i en Forelæsning mere skulde træde hindrende i Vejen for dem, der ønskede at opsætte Prøven til Enden af det andet Studieaar, end Delingen i to Forelæsninger, der begge holdtes i samme Aar, og at de ikke se, hvorledes man kan foreskrive dem, der skulle bortgive Stipendier, en saadan bestemt og enkelt Regel for Afvejningen af Beviserne for akademisk Flid, som af Mindretallet er foreslaaet.

Ved Siden af det almindelige Spørgsmaal om Indretningen af den filosofiske Prøve har Konsistorium opfordret os til at ytre os om det særlige Spørgsmaal, der flere Gange efter 1850 er kommet frem, om Betingelserne for at indstille sig til den filosofiske Prøve, navnlig hvad angaar den Tid, der skal antages at maatte være forløbet fra vedkommende studerendes Immatrikulation, og hans deraf betingede Adgang til at høre filosofiske Forelæsninger, inden han kan stedes til Prøven. Ligesom Komiteen, i hvilken om dette Punkt ikke har været Uenighed, maa tiltræde, hvad der i Konsistoriums Skrivelse til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 5te Januar d. A. er ytret om, at den i Bekj. af 26de April 1847 § 5 indeholdte Bestemmelse om, at ingen maatte stedes til den filosofiske Prøve før et Aar, efter at han var blevet Student, ikke kan siges at være hævet ved Tavsheden om dette Punkt i Bekj. af 7de September 1850, og at i ethvert Tilfælde, selv om hin specielle Bestemmelse maatte anses for ophævet, den tidligere almindelige Bestemmelse i Universitetsfundatsen Kap. I § 11 om Benyttelse af Forelæsninger og akademisk Undervisning som Betingelse for Adgang til Examina naturligen maa føre til at antage, at den studerende (naar ikke særlig Dispensation erhverves) ikke kan indstille sig tidligere til den filosofiske Prøve, end efter den Tid fra hans Immatrikulation af, i hvilken det første filosofiske Forelæsningskursus tilendebringes, saaledes maa Komiteen, hvad Sagen selv og det ønskelige og rigtige angaar, holde paa, at den studerende i Reglen ikke bør kunne indstille sig til Prøven før ved Enden af det første akademiske Aar, ikke blot, for at han kan have Lejlighed til at benytte et helt Forelæsningskursus, men tillige for at han efter Indtrædelsen ved Universitetet i Ro og uden Hastværk kan sukcessive tilegne sig og forarbejde hos sig det filosofiske Kursus's Indhold. Medens den studerende maa have Frihed til at udsætte Prøven til den Tid, da han finder sig bedst oplagt til at bestaa den, bør der være et bestemt Forbud mod Forsøg paa illsomt at affærdige den. I de Tilfælde, hvor særegne Omstændigheder skulde tale for en Afgivelse, maa en Dispensation søges.

— Vi mene altsaa, at Bestemmelsen i Bekj af 26de April 1847 i denne Henseende udtrykkelig bør fornys.“

Komitebetænkningen kom til Forhandling i Konsistorium i et Møde den 30te August 1865, og blev derefter forhandlet i et Møde af den akademiske Lærerforsamling den 11te September 1865. Udfaldet af disse Forhandlinger blev meddelt Ministeriet ved Konsistoriums Skrivelse af 22de September 1865. I Konsistorium erklærede et overvejende Flertal sig enigt med Komiteen i, at det almindelige, indledende filosofiske Kursus for de studerende indskrænkedes til en enkelt Forelæsningsrække over filosofisk Propædeutik gennem et Aar, og til en Prøve i, hvad der i disse Forelæsninger var foredraget, med en enkelt Karakter derfor, saaledes at Temmelig godt var Betingelse for, at Prøven ansaas for bestaaet. Det forekom Konsistorium, at det af Komiteens Minoritet, de 2 filosofiske Docenter, stillede Forslag, at det indledende filosofiske Kursus skulde deles i en Forelæsning over filosofisk Propædeutik, og en Forelæsning over en af Aandsvidenskaberne, ikke stemmede med den rette Betydning af dette Kursus, der netop skulde have en indledende og forberedende Karakter og kun var beregnet paa at vække de studerendes Interesse for Filosofien i Almindelighed, hvorfor det ikke syntes at burde udstrække sig til de specielle filosofiske Discipliner. Komiteens Minoritet havde støttet sit Forslag om en Deling af det filosofiske Kursus i 2 Fag væsentligt derpaa, at der ved Siden af Forelæsningerne over Propædeutik burde findes et Fag, som kunde vise Filosofiens Erkjendelsesart i sammenhængende methodisk Anvendelse og dens Opgave løst indenfor en filosofisk Disciplins Kreds, og i Forbindelse hermed udtaltes den Forudsætning, at den valgte Disciplin med Hensyn til Omfang og Indhold vilde blive behandlet saaledes, at Forelæsningen derover bevarede sin Karakter som Led i et indledende og forberedende Kursus. Men Konsistorium maatte anse det for meget tvivlsomt, om denne Forudsætning, paa hvilken der maatte lægges en særlig Vægt, vilde kunne holde Stik, og om det overhovedet vilde blive muligt at iagttage det i et Indledningskursus rette Forhold mellem Forelæsninger over Propædeutiken og den anden filosofiske Forelæsning, naar disse 2 Discipliner i det enkelte Kursus skulde foredrages af tvende forskjellige Docenter, mellem hvis filosofiske Retning der vistnok hyppigt vilde vise sig en ikke uvæsentlig Forskjel. — Et Forslag, der blev fremsat i Konsistorium, at man burde søge nøjere at bestemme og angive Indholdet af den propædeutiske Forelæsning, hvilket formentlig især vilde være tilraadeligt, naar der ikke længere skulde holdes særskilte Forelæsninger over den formelle Logik, i hvilken Videnskab alle studerende uden Hensyn til Studiefag burde have fornøden Undervisning, blev forkastet med overvejende Majoritet.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om det Antal Timer, der skulde indrømmes til Forelæsningerne over et indledende filosofisk Kursus, sluttede 8 af Konsistoriums Medlemmer sig til Komiteens Minoritet, der havde foreslaaet 4 ugentlige Timer i to Semestre, medens 3 af Konsistoriums Medlemmer sluttede sig til Komiteens Majoritet, der havde troet, at der i Betragtning af de filosofiske Docenters bestemte Erklæring i saa Henseende burde indrømmes 6 Timer om Ugen i 2 Semestre til Forelæsninger og Examinatorier. I øvrigt sluttede Konsistorium sig aldeles til Komiteens Betænkning. Hvad særligt det sidste i samme omhandlede Spørgsmaal angik, var Konsistorium fremdeles af den Formening, at den studerende i Reglen ikke burde kunne indstille sig til den filosofiske Prøve, førend et Aar var forløbet fra hans Immatrikulation.

Om man end ikke vilde anse den i Bekj. af 26de April 1847 § 5 indeholdte Bestemmelse herom for gjældende, efter at Bekj. af 7de September 1850 var udkommet, syntes det dog klart, at den almindelige Bestemmelse i Univ. Fund. af 7de Maj 1788 I. § 11, der ikke berørtes af Bekj. af 26de April 1847 § 5, umuligt for den filosofiske Prøves Vedkommende kunde være ophævet ved Bekj. af 7de September 1850. Da heraf maatte følge, at de studerende ikke kunde være berettigede til at indstille sig til den filosofiske Prøve, førend det for dem bestemte Forelæsningskursus af et Aar var tilendebragt, forekom det Konsistorium, at der aldeles ingen Betænkelse kunde være ved nu udtrykkeligt at udtale, at den studerende i Reglen ikke skulde kunne indstille sig til den filosofiske Prøve, førend der var forløbet et Aar fra hans Immatrikulation.

Ved den akademiske Lærerforsamlings Møde vare 26 Medlemmer tilstede. Udfaldet af Forhandlingerne blev følgende. Ved Afstemningen over Komiteens Flertals Forslag, „at det almindelige indledende filosofiske Kursus for de studerende indskrænkes til en enkelt Forelæsningsrække over filosofisk Propædæntik gennem et Aar, og til en Prøve i, hvad der i disse Forelæsninger er foredraget, med en enkelt Karakter derfor“, og over Komiteens Mindretals Forslag, „det indledende Kursus deles i en Forelæsning over filosofisk Propædæntik og en Forelæsning over en af Aandsvidenskaberne, der frit vælges af Docenten og behandles med særligt Hensyn til Tilhørernes Standpunkt og Kursets Ojemed“, fik det først nævnte Forslag 11 Stemmer for sig, det sidst nævnte Forslag 12 Stemmer, medens 3 afholdt sig fra at stemme. — Ved Afstemningen over Komiteens Mindretals Forslag, at „til det indledende filosofiske Kursus indrømmes 4 ugentlige Forelæsnings timer gennem 2 Semester“ og over Komiteens Flertals Forslag, at „til det indledende Kursus i Filosofi indrømmes der gennem 2 Halvaar 6 ugentlige Forelæsnings timer“, fik det første Forslag 6 Stemmer, medens det sidste Forslag fik 17 Stemmer for sig. Tre stemte ikke. — Prof. Schiern fremsatte det Forslag, at Examens Udfald ikke skulde betegnes ved Karakterer, men blot ved en Kjendelse, lydende paa Bestaaet eller Ikke-bestaaet, men dette Forslag forkastedes med 12 Stemmer mod 11. — Et Forslag, først fremsat af Prof. Steen, senere, efter af denne at være frafaldet, optaget af Prof. Gram, lydende paa, at „Examen bør afholdes i Sammenhæng af begge de filosofiske Docenter, og Udfaldet afgjøres ved en Kjendelse, lydende paa Bestaaet eller Ikke-bestaaet“, fik 11 Stemmer for sig og 11 Stemmer mod sig, hvorefter altsaa Forslaget maatte anses som forkastet. — I øvrigt sluttede den akademiske Lærerforsamling sig til Komitebetænkningen.

Under 28de April 1866 tilskrev Ministeriet Konsistorium, at medens det vel, naar den filosofiske Prøve overhovedet skulde bibeholdes, nærmest vilde være tilbøjeligt til at erklære sig for den af Komiteens Flertal foreslaaede Forandring, hvorefter de filosofiske Forelæsninger indskrænkedes til en eneste Forelæsningsrække over Propædæntik, dog saaledes, at dertil, som af et Flertal af Komiteen foreslaaet, anvendtes 6 Timer ugentlig, var Ministeriet dog, ved at overveje, hvad der fra de forskjellige Sider var forebragt i den omhandlede Sag, blevet ledet til at forelægge sig selv det Spørgsmaal, om det ikke nu vilde være tilraadeligst og rigtigst at lade det tvungne filosofiske Indledningskursus bortfalde, og ganske ophæve den filosofiske Prøve som en særlig Examen ved Universitetet. Det forekom nemlig Ministeriet tvivlsomt, hvorvidt den Nytte, de studerende kunde have

af at gennemgaa et saadant tvungent mindre Kursus i filosofisk Propædantik, kunde opveje den Ulempe, at de opholdtes i deres Embedsstudier og forlede dem til at opfatte det første Aar som udelukkende bestemt til at anvendes til filosofisk Examen. Saa gavnligt det kunde være for dem, hvis aandelige Organisation gjorde dem modtagelige for filosofisk Dannelse, allerede paa et saadant tidligere Alderstrin og inden noget betydeligere Erfaringsstof var samlet, at der aabnedes dem Adgang til at erholde saadan Dannelse, — hvorfor Ministeriet ogsaa mente, at filosofiske Forelæsninger under alle Omstændigheder burde holdes —, saa lidet frugtbart antog Ministeriet, at et saadant Studium var for dem, der ikke havde særlig Begavelse i den omhandlede Retning. Dertil kom, at denne Mangel ofte kunde ligge i en Umodenhed, som kunde forsvinde med Alderen, og naar et større positivt Kundskabs- og Erfaringsstof var indsamlet, give Plads for en virkelig Trang til filosofisk Dannelse, der, naar den da fandt sin Tilfredsstillelse, vilde virke langt mere frugtbringende paa vedkommendes hele aandelige Holdning og Dygtiggjørelse til Livets Gjerning. Endelig medførte selve Embedsstudierne — med Undtagelse af det lægevidenskabelige, hvis Fagkreds næppe tilstedede Indbringelsen af noget egentligt filosofisk Element — en ikke ringe filosofisk Dannelse, saa at det i det mindste for de studerendes Vedkommende, der sysselsætte sig med det juridiske, theologiske og filologiske Studium samt med Forberedelse til at tage en Magisterkonferents under det filosofiske Fakultet, maatte anses for mindre nødvendigt, at de gennem Forberedelsen til den filosofiske Prøve erholdt en under alle Omstændigheder blot indledende filosofisk Fordannelse. Naar paa den anden Side de filosofiske Universitetslærere ikke havde den Opgave at lempe en eller flere Rækker Forelæsninger efter en bestemt Prøves Fordringer, vilde de faa en, vistnok ønskelig, større Frihed til at behandle de Partier af deres Videnskab, som til enhver Tid ligge dem selv nærmest, og som der kunde ventes mest Modtagelighed for hos de studerende, hvorved atter den frie Interesse for Studiet af filosofiske Videnskaber turde ventes at ville stige hos den studerende Ungdom. Ministeriet ønskede derfor taget under almindelig Overvejelse paa en akademisk Lærerforsamling, om det ikke maatte være rigtigst ganske at ophæve den ved Bekj. af 7de September 1850 anordnede filosofiske Prøve.

Førend Konsistorium imidlertid forelagde Sagen for den akademiske Lærerforsamling, ønskede det Spørgsmaalet drøftet af en Komite, og udnævnte hertil Prof. Clausen, Konferentsraad Madvig, Professorerne Nielsen, Gram, Steen, Buntzen og Brøchner, og denne Komite afgav derefter under 22de September 1866 sin Erklæring. I denne hedder det:

„Komiteen, hvis Medlemmer, med Undtagelse af Professor Buntzen, alle have deltaget i de tidligere udførligere Forhandlinger om Sagen, har ligesaa lidt ved de i Ministeriets Skrivelse fremsatte Motiver, som ved det i hine tidligere Forhandlinger fremførte, kunnet lade sig overbevise om Hensigtsmæssigheden af den antydede Foranstaltning, ved hvilken vort Universitet, der ikke, som saa mange Universiteter i Tyskland og i andre Lande, kan forudsætte en allerede i Skolerne meddelt Undervisning i Filosofiens Elementer, vilde blive stillet i et Forhold til den filosofiske Dannelse, der, saavidt vides, ikke er gennemført ved noget Universitet i de Lande, hvis videnskabelige Institutioner indtage en agtværdig Stilling.

Komiteen kan ikke tilegne sig den Opfattelse, at Filosofien skulde være et særskilt Kundskabsfag, der stod i et saa ulige Forhold til de enkelte Fagstudier,

at nogle af disse skulde kunne erstatte Studiet af den, medens andre slet intet Tilknytningspunkt til den skulde have; og ikke heller kan den indrømme, at der til et Studium af Filosofien som det, hvorom der er Tale, skulde fordres en særlig aandelig Organisation. Den opfatter tvertimod Filosofien og den filosofiske Fordannelse væsentlig fra det Synspunkt, at hin bliver et Udtryk for, denne en Vejledning til det almenvidenskabelige, til det, der er fælles for alle Videnskaber som Videnskaber; og den anerkjender ikke andre nødvendige Betingelser for en frugtbar Benyttelse af det filosofiske Indledningskursus, end den, der er Betingelsen for ethvert videnskabeligt Studium: Evnen til at tænke klart; og paa Grund heraf maa den fastholde Hensigtsmæssigheden og Nødvendigheden af en filosofisk Fordannelse som det for hvert enkelt Fagstudium uden Undtagelse lige vigtige Middel til gennem en Klaren af Bevidstheden om Videnskabens Væsen og Videnskabernes indre Enhed og Sammenhæng, og gennem en Frigjørelse fra ensidig og borneret Fortabelse i det særlige at uddanne og bevare den sande videnskabelige Aand i de særskilte Studier, — og den maa i Overensstemmelse med det Princip, der ligger til Grund for hele Ordningen af de akademiske Prøver, urgere, at hvad der maa anerkjendes som nødvendigt for den videnskabelige Dannelse, altsaa som direkte værende af Betydning for selve Fagstudiet, ogsaa maa vedblive at gjøres til Gjenstand for en betryggende Prøve.

Deri, at Fagstudierne — og efter Komiteens Opfattelse ikke blot nogle, men alle Fagstudier — indeholde „filosofiske Elementer“, kan Komiteen ikke se nogen gyldig Grund til den antydede Forandring. De filosofiske Elementer, der ligge i de enkelte Fagstudier, kunne ikke erstatte den særlige filosofiske Forberedelse, fordi de som givne i den enkelte Videnskabs konkrete Sammenhæng, og som udprægede ved denne, kun virkelig kunne tilegnes efter deres almene Natur af den, der allerede er i Besiddelse af det filosofiske Grundlag, hvilket nu faktisk bestandig forudsættes af de enkelte Fagvidenskaber og maa forudsættes, naar ikke disse i et deres videnskabelige Form forstyrrende Omfang skulde meddele, hvad de nu kunne betragte som givet gennem det filosofiske Indledningskursus.

Komiteen kan ikke føle sig beroliget med Hensyn til Følgerne af Ophævelsen af den hele nu bestaaende Ordning ved det Haab, at en frugtbar Trang til filosofisk Dannelse vil gjøre sig gjældende hos de studerende, naar et større positivt Kundskabs- og Erfaringsstof er indsamlet. Den anser det for langt sandsynligere, at de studerende, der fra Begyndelsen af kun have lært Videnskaben at kjende gennem den enkelte Fagvidenskab, og særlig de, hvis Fagstudiers empiriske Karakter begunstiger Isolationen i Specialiteten og derigjennem en ideløs Opfattelse af Livet og Videnskaben, ville fortabe sig i det særlige og i samme Maal, som de indsamle positiv Specialkundskab, blive ligegyldige og nimodtagelige for den filosofiske Erkjendelse.

Komiteen kan endelig ikke dele Frygten for, at et til et endnu ringere Omfang, end det nærværende, reduceret Kursus af de studerende skulde kunne opfattes som bestemt til udelukkende at udfylde det første akademiske Studieaar, — eller tillegne sig den Anskuelse, at den antydede Forandring, ved hvilken det forudsættes, at filosofiske Forelæsninger for Begyndere skulle vedblive at holdes, skulde kunne medføre den Fordel, at der skaffedes de filosofiske Docenter en større Frihed, og at der vakttes en større Interesse for de filosofiske Forelæsninger, end ved den af Universitetet foreslaede Ordning, der hverken med Hensyn til Indhold eller Form

af Forelæsningerne paalægger en Tvang, der i nogen Henseende kunde virke hæmmende og skadeligt.

Komiteen udtaler det derfor enstemmig som sin Anskuelse, at en Ophævelse af det filosofiske Kursus som befalet Kursus, og af den filosofiske Prøve som særskilt Prøve vilde være uhensigtsmæssig og utilraadelig; den har den fuldeste Overbevisning om, at den af Ministeriet paa Bane bragte Foranstaltning snart vilde vise sig som et beklageligt Misgreb, og den foreslaar i Henhold til det anførte, at de tidligere i Betænkningen af 30te Maj 1865 gjorte Indstillinger fastholdes uforandrede.“

Konsistorium vedtog enstemmig at tiltræde Komiteens Erklæring med Hensyn til Spørgsmaalet om Ophævelsen af den filosofiske Prøve. Med Hensyn til dennes eventuelle nye Ordning ansaa man det paa Sagens daværende Standpunkt for nødvendigt at fastholde det, som allerede engang for kort Tid siden var vedtaget af den akademiske Lærerforsamling, og som altsaa efter Bekj. af 18de September 1850 § 2 Litr. b. var at anse som det endelige Udtryk for Universitetets Mening og Ønske. I Overensstemmelse hermed gjorde Konsistorium Forslag i den akademiske Lærerforsamling, som afholdtes den 22de Oktober næst efter. Forsamlingen vedtog med 29 Stemmer mod 1 aldeles at slutte sig til Komiteens Betænkning, for saa vidt Spørgsmaalet om Ophævelsen af den filosofiske Prøve angaar, medens man med Hensyn til Indretningen af det filosofiske Kursus og den filosofiske Prøve fastholdt de paa Lærerforsamlingen den 11te September 1865 vedtagne Indstillinger. Udfaldet af Forhandlingerne indberettedes til Ministeriet ved Skrivelse af 6te November s. A.

I den for Kongen nedlagte allerunderdanigste Forestilling bemærkede Ministeriet, at eftersom Meningerne om denne Sag havde været saa delte, vilde der ikke for Ministeriet være nogen synderlig Betænelighed ved at tilraade den Ordning, som mest stemmede med dets Opfattelse af Sagen, nemlig en Indskrænkning af Stoffets Omfang til Propædeutiken alene og af Timetallet til 4 ugentlige Timer. Med Hensyn til det sidste Punkt havde vel baade Konsistorium og den akademiske Lærerforsamling med en større Majoritet taget Ordet for dets Fastsættelse til 6 ugentlige Timer, men da de filosofiske Professorers Begrundelse i dette Punkt væsentligt var støttet paa, at der skulde foretages en Deling af Kurset, saaledes at der foruden Propædeutik skulde foredrages en særlig Aandsvidenskab, kunde Ministeriet ikke lægge særdeles Vægt herpaa. I denne Opfattelse af Sagen var Ministeriet yderligere blevet bestyrket derved, at den ene af de filosofiske Professorer senere havde erklæret sig enig heri, idet han var gaaet ud fra, at Tiden vilde blive tilstrækkelig, naar der til Grund for Foredraget lagdes et trykt Arbejde, hvilket Ministeriet endog vilde anse for en Vinding for de studerende, der derved vilde sættes i Stand til i Forvejen at orientere sig i, hvad der skulde være Gjenstand for det mundtlige Foredrag, og saaledes lettere og med større Nytte vilde kunne følge med i den især i Begyndelsen ofte vanskeligere Form, hvori Videnskaben her træder dem i Møde i Sammenligning med den Maade, hvorpaa dette er sket i Skolen. Derimod kunde Ministeriet ikke tilraade Ophævelsen af det filosofiske Kursus som befalet Kursus, eller af den filosofiske Prøve som særskilt Prøve, en Tanke, mod hvilken Konsistorium enstemmig, og den akademiske Lærerforsamling med 29 Stemmer mod 1 havde udtalt sig. Ligesaa lidt kunde Ministeriet tilraade et i modsat Retning gaaende Forslag,

der var kommet under Omtale, nemlig at supplere den filosofiske Prøve med flere forskellige Fag, saaledes at det Aar, som den filosofiske Prøve oftest medtog for de studerende, kom til at give dem et Udbytte, som stod i et passende Forhold til den paa Proven anvendte Tid, og saaledes at den Fare fjernedes, som laa i, at den unge Student i det første akademiske Aar ikke var tilstrækkelig sysselsat med det ringe Maal, han satte sig, naar han alene holdt sig til det Arbejde, der krævedes af ham for at bestaa den filosofiske Prøve i dens nuværende Form. Den Kreds af Fag, som fordredes for at kunne begynde et Fakultetsstudium, var allerede nu saa omfangsrig, at der ikke var nogen Anledning til at forøge den med flere.

Ministeriet tilføjede til Slutning, at det var dets Agt at stille en indtrængende Opfordring til Fakulteterne om, at der ikke blot gaves en almindelig Anvisning til Studiet, men tillige droges Omsorg for, at der hvert Aar holdtes i det mindste en Forelæsning, som med virkelig Nytte kunde følges af de unge studerende i deres første akademiske Aar, samtidig med, at de besøgte de filosofiske Forelæsninger. — Hvad det lægevidenskabelige Fakultet angik, var Forholdet særegent, idet den lægevidenskabelige Forberedelsesexamen gav en Opfordring til at beskæftige sig med Fag, som laa meget naturligt for de unge studerende, hvorfor ogsaa disse Forelæsninger i en omfattende Grad benyttedes af dem. Det turde derfor vistnok forventes, at under den nye Ordning den Opinion vilde forsvinde, som i de forløbne 20 Aar siden Indretningen af den filosofiske Prøve havde dannet sig, og at de studerende vilde overbevise sig om, at de uden Overanstrengelse vilde være i Stand til samtidig at følge det filosofiske Kursus og at høre Forelæsninger over deres Embedsstudium, og at dette ikke lidet vilde bidrage til dog noget at forkorte den forholdsvis lange Tid, der i de senere Aar i Reglen medgik, inden de studerende indstillede sig til Embedsexamen.

Ved kgl. Resol. af 8de September 1871, se Bekj. af s. D., bleve derefter følgende Forandringer i den ved Resol. af 1ste September 1850, Bekj. af 7de næst efter, foreskrevne filosofiske Prøve bifaldede, nemlig:

- 1) Det almindelige indledende filosofiske Kursus for de studerende indskrænkes til en enkelt Forelæsningsrække over filosofisk Propædeutik.
- 2) Forelæsningerne holdes skiftevis af de 2 normerede filosofiske Professorer, hvert andet Aar i et paa begge Halvaar fordelt Kursus paa 4 ugentlige Timer.
- 3) Proven afholdes i, hvad der i de oven nævnte Forelæsninger er foredraget, og der gives en enkelt Karakter for samme, saaledes at „Tømmelig godt“ er Betingelse for, at Proven anses for bestaaet.
- 4) Ingen kan stedes til Proven førend et Aar, efter at han er immatrikuléret ved Kjøbenhavns Universitet; dog bemyndiges Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet til, hvor særegne Omstændigheder tale derfor, at bevilge Undtagelse herfra.
- 5) I den her foreskrevne Form afholdes Proven første Gang i Sommeren 1873.

b. Om Forelæsninger i Fakulteterne, beregnede for studerende i det første akademiske Aar. — Samtidig med Udstedelsen af Bekj. af 8de September 1871 om den filosofiske Prøve tilskrev Ministeriet Konsistorium overensstemmende med den i

Forestillingen til Hs. Maj. Kongen givne Antydning angaaende Foranstaltninger til, at de Hindringer, som kunde stille sig i Vejen for den rette Benyttelse af det første Studieaar, kunde blive fjernede. Ministeriet bemærkede, hvad allerede den tidligere nedsatte Komite i sin Betænkning af 30te Maj 1865 havde udtalt, at det, der maatte arbejdes hen til, var at overbevise de unge om, at hvor stor Betydning end den filosofiske Uddannelse, som tilbydes dem af Universitetet i deres første Studieaar, havde for deres Fremtidsstudium, burde dog det første Aar ikke udelukkende anvendes herpaa, men at de allerede i dette med Alvor burde paabegynde deres Embedsstudium. Et vigtigt Skridt hertil var gjort ved den nye Ordning af det filosofiske Kursus. Der udkrævedes imidlertid et Supplement hertil. Medens Forholdene ved det lægevidenskabelige Fakultet vare særlige, idet der det første akademiske Aar naturligt kunde benyttes, og ogsaa af de unge studerende i betydelig Grad var blevet benyttet, til at høre Forelæsninger, vedrørende den lægevidenskabelige Forberedelsesexamen, vilde det ved de andre Fakulteter være nødvendigt, at der hvert Aar ikke blot gaves en almindelig Anvisning til Studiet, saaledes som dette var anordnet for det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, men tillige holdtes en eller flere Forelæsninger, der egnede sig til at følges af de unge studerende i deres første akademiske Aar, og at Tiden for de filosofiske Forelæsninger paa den ene Side og for de nysnævnte Forelæsninger over de til Embedsstudierne hørende Fag paa den anden Side lagdes saaledes, at det blev muligt for de unge studerende at bivaane baade den ene og den anden Række. Ministeriet anmodede derfor Konsistorium om at foranledige, at samtlige Fakulteter arbejdede hen til dette Maal, og opfordrede det til at vedtage de Regler, som maatte behøves for at tilvejebringe den hertil fornødne Enighed mellem Fakulteterne, saa at navnlig Timerne for de forskjellige Forelæsninger, der jævnsides skulde høres af de unge studerende, ikke faldt sammen. Ministeriet tilføjede, at ligesom der tidligere ingen Forpligtelse paahvilede de studerende til at underkaste sig den filosofiske Prøve umiddelbart efter Udløbet af det første akademiske Aar, saaledes maatte denne Prøve fremdeles kunne udsættes, og det saa meget mere, som Ønsket om at høre en bestemt Docent kunde foranledige den studerende til at opsætte at høre de filosofiske Forelæsninger til et andet akademisk Aar, og at derfor Attest for at have bestaaet den filosofiske Prøve i det første akademiske Aar ikke med Nødvendighed skulde kræves som Bevis for akademisk Flid, men at Attest for at have besøgt andre Forelæsninger ved Universitetet kunde tages som fyldestgørende Bevis herfor.

I Henhold til denne Skrivelse fra Ministeriet foranledigede Konsistorium Forhandlinger om, hvilke Timer der skulde forbeholdes til Forelæsningerne over filosofisk Propædantik, særlig mellem de to Professorer i Filosofi og de Universitetslærere, som holde de paa den lægevidenskabelige Forberedelsesexamen beregnede Forelæsninger og Øvelser, mellem hvilke der lettest kunde befrygtes Kollision. Da ved disse Forhandlinger den Ordning fik de fleste Stemmer for sig, at der til de filosofiske Forelæsninger anvistes Timerne Mandag og Onsdag fra 10—11 samt Fredag og Lørdag fra 11—12, blev denne indstillet til Ministeriets Stadfæstelse, der blev givet ved Skrivelse af 15de Marts 1872. Konsistorium har dernæst ved Cirkulærer til samtlige Fakulteter dels meddelt disse Ministeriets Skrivelse af 8de September 1871 angaaende Afholdelse af Forelæsninger, egnede til at følges af de unge studerende i deres første akademiske Aar, dels givet dem Underretning

om de Timer, der ere forbeholdte de filosofiske Forelæsninger, hvortil der altsaa ved Bestemmelsen af Tiden for hine Forelæsninger i Fakulteterne bliver at tage Hensyn.

e. Afgjørelse af enkelte Tilfælde, vedrørende den filosofiske Prøve.

Ved Ministeriets Skrivelse af 27de September 1872 blev det tilladt tvende studerende, der i Sommeren 1873 havde underkastet sig henholdsvis Adgangs-examen ved Universitetet og Tillægsexamen efter Bekj. af 2den April 1869, i Januar 1873 at indstille sig til den filosofiske Prøve i dens hidtil gjældende Form.

— En studerende ansøgte i Oktober 1872 om Tilladelse til at indstille sig til den filosofiske Prøve, saaledes som den var anordnet ved Bekj. af 8de September 1871, allerede i Januar Maaned 1873, uagtet Proven i denne Form i Følge Bekjendtgjørelsen første Gang skulde afholdes i samme Aars Sommer, idet han da som Ækvivalent for det manglende af Forelæsninger vilde opgive Pensa, som Professor Nielsen, der i det paagjældende Aar holdt Forelæsninger over filosofisk Propædentik, skulde bestemme for ham. Det filosofiske Fakultet fraraadede enstemmig, at den ønskede Tilladelse tilstodes Ansøgeren. Det vilde anse det for utilraadeligt at give den endog i det Tilfælde, at Prof. Nielsen ved sine propædentiske Forelæsninger anvendte et udførligt trykt Grundlag, til hvilket den hele Forelæsning nøje knyttede sig, og det maatte saa meget mere gjøre det, som et trykt Grundlag af den Art ikke benyttedes. Et Arrangement, som det af Ansøgeren angivne, kunde det kun betragte som en vilkaarlig, og i sine Konsekventser farlig Lempen af den kort Tid i Forvejen for alle fastsatte Ordning efter en enkelts Bekvemmelighed. Fakultetet maatte derfor insistere paa, at Ansøgeren, hvis han vilde underkaste sig den filosofiske Prøve i Januar, maatte gjøre det efter den tidligere Form af Proven og med Benyttelse af et allerede afsluttet Forelæsningskursus. Denne Mening blev der af Ministeriet givet Medhold i Skrivelse af 15de November 1872.

— Et Andragende af December 1872 fra en islandsk Student om, i Januar Maaned 1873 at indstille sig til den filosofiske Prøve i dens hidtil gjældende Form, bevilgedes ved Ministeriets Skrivelse af 20de December 1872.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 10de Januar 1873 meddeltes der Prof. Brøchner, der ved Sygdom var forhindret fra at forlade sit Hjem, paa Grund af Omstændighederne Tilladelse til at afholde Examinationen i Propædentik ved den filosofiske Prøve, som et mindre Tal studerende i Slutningen af Januar Maaned skulde underkaste sig, i sit Hjem, i Stedet for paa Universitetet.

3. Forelæsninger og Examina under det theologiske Fakultet.
Afgjørelse af enkelte Tilfælde.

Fra en Student, der bekendte sig til den reformerte Lære, var der indkommet Ansøgning om, at han maatte underkaste sig theologisk Attestats ved Universitetet. I denne Anledning bemærkede Fakultetet i en under 4de November 1871 til Ministeriet indsendt Erklæring, at da den theologiske Embedsexamen var bestemt til ikke blot at skulle prøve den videnskabelige Dannelse hos dem, der underkaste sig den, men ogsaa deres Duelighed til at forestaa et gejstligt Embede i den danske lutherske Kirke (Universitetets Fundats af 7de Maj 1788 Kap. IV.

§§ 1 og 10), hvorom Fakultetet i testimonium publicum skulde afgive Vidnesbyrd (Univ. Fund. Kap. IV. §§ 6 og 13), kunde selvfølgelig en studerende, som hyldede en fra den lutherske Kirkes Bekjendelse afvigende Lære ikke stedes til den theologiske Attestats. Imidlertid mente Fakultetet dog, at der saavel i den lutherske og reformerte Kirkes indbyrdes Forhold, som i den sidstnævnte Menigheds Stilling i Danmark kunde være Opfordring til at imødekomme theologiske studerende af den reformerte Konfession, der, fødte her i Landet, ønskede Vejledning ved det herværende Universitet og efter fuldendt akademisk Kursus at stedes til en Prøve, hvorved de kunde erhverve sig et Vidnesbyrd om deres theologisk-videnskabelige Dygtighed. Saadanne studerende vilde nemlig ellers, selv om de vare Sønnen af danske Forældre, fremdeles nødes til at søge deres theologisk-videnskabelige Uddannelse ved fremmede Universiteter, ligesom overhovedet de reformerte Menigheder i Danmark hidtil have været nødte til at vælge deres Præster blandt Udlændinge, fordi de kun om disse kunde forskaffe sig tilbørligt Vidnesbyrd om, at de vare i Besiddelse af den theologiske Dannelse, som begge Kirker gjøre til Betingelse for dem, der attraa Ansættelse i gejstligt Embede. Fakultetet foreslog derfor, at det for Fremtiden maatte tillades danske theologiske studerende, som hørte til den reformerte Kirke og som havde studeret ved Universitetet, at underkaste sig en fra den theologiske Attestats særskilt offentlig Prøve, afholdt af det theologiske Fakultets Medlemmer, hvorved disse kunde blive satte i Stand til at afgive Vidnesbyrd om hine studerende og deres theologisk-videnskabelige Dygtighed, til Støtte for deres Ansættelse i gejstlig Embedsvirksomhed ved de reformerte Menigheder i Danmark eller i Udlandet. Ved Skrivelse af 19de Januar 1872 meddelte Ministeriet den begjærte Tilladelse for den paagjældende Andragers Vedkommende, men fandt ikke tilstrækkelig Anledning til i Almindelighed at fastsætte Bestemmelser for Afholdelsen af lignende Prøver, hvorimod det i saa Henseende forbeholdt sig den særlige Afgjørelse af hvert enkelt indtrædende Tilfælde.

— Stud. theol. N. N., der i 3 Aar havde studeret Filologi, erholdt ved kgl. Resol. af 15de December 1871 Tilladelse til at indstille sig til den ved Bekj. af 23de December 1849 for theologiske studerende anordnede Prøve i det latinske Sprog, uagtet han ikke i det for Adgang til Prøven betingede Tidsrum af 2½ Aar havde dyrket det theologiske Studium.

— Stud. theol. N. N. havde andraget om, ved den theologiske Embedsexamen at fritages for at underkaste sig saavel skriftlig som mundtlig Examensprøve i det gamle Testamentes Exegese, imod i Stedet herfor at blive examineret i det gamle Testamentes Theologi og et Uddrag af de vigtigste Hovedpunkter af Indledningen til det gamle Testamentes Skrifter, samt om at fritages for den som Betingelse for at stedes til den theologiske Embedsexamen anordnede særlige filologiske Prøve i det hebraiske Sprog. I Henhold til Fakultetets i denne Anledning afgivne Erklæring blev den ansøgte Tilladelse ved Ministeriets Skrivelse af 8de Juni 1872 givet, dog saaledes, at der i det gamle Testamentes Exegese ikke kunde tildeles Ansøgeren højere Karakter, end hand. illaud. IIdi gradus. *)

— Ved Skrivelser af 21de November 1871, 7de Februar 1872, 4de April 1872, 20de April 1872 og 21de April 1873 har Ministeriet i Følge de forelig-

*) Jfr. Lindes Meddelelser 1857—63 S. 76.

gende Omstændigheder meddelt Tilladelse til at aflægge den befalede homiletiske Prøve, skjønt Andragerne ikke havde deltaget i Pastoralseminariets Øvelser.

4. Forelæsninger og Examina under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet.

a. Om Forelæsningsernes Form.

I Maj 1873 indkom en Henvendelse til det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, saa lydende:

„Der har i Løbet af en længere Aarrække alt mere og mere blandt de juridiske studerende ved Københavns Universitet udviklet sig en Erkjendelse af, at den Retning, Universitetets Vejledning til Dyrkelsen af Retsstudiet i Medfør af Tidens stedse videre gaaende Krav naturlig har maattet følge, ikke ret vel lader sig passe ind i den Undervisningens ydre Form, som, udviklet under Forhold med en for vor Tids Vilkaar og Fordringer meget forskellig Karakter, uforandret er gaaet i Arv til os, og Følelsen heraf er efterhaanden fremtraadt med en saadan Styrke, at vi undertegnede juridiske Studenter og Kandidater have troet ikke at burde undlade en Henvendelse til det høje Fakultet, ved hvilken vi kunne haabe hos Universitetets Lærere at fremkalde en Overvejelse angaaende det oven berørte Forhold, og saaledes muligt give Anledning til Hidførelsen af en Forandring, som vi tillade os at anse for i højeste Grad ønskelig.

Vi have i denne Henseende ikke ment at burde lade os holde tilbage ved den Omstændighed, at en af en lignende Erkjendelse ifremgaaet Adresse, der allerede i 1862 blev indgivet til Fakultetet, fik et afslaaende Svar, dels fordi der i Løbet af det sidste Tiaar muligt kan have udviklet sig en anden Opfattelse i denne Retning hos Fakultetets Medlemmer, dels fordi hint Afslag særligt for dette Punkts Vedkommende ikke forekommer os at fremtræde med nogen aldeles ubetinget Karakter.

Vor Hensigt med nærværende Henvendelse er nu ingenlunde at udtrykke noget Ønske om en vidtgaende eller gennemgribende Omdannelse af det juridiske Studiums Ordning, saa meget mindre, som vi ikke føle os i Stand til at angive, hvorledes Retsstudiet, under fornøden Hensyntagen til samtlige de Momenter, der i saa Henseende nødvendig maatte komme i Betragtning, med Udsigt til at opnaa det fyldigste og mest alsidige Udbytte for de studerende, bedst vilde kunne anlægges. Vi tro, at i denne Retning en stor Del maa overlades til den enkelte Universitetslærers eget Valg, og vi erkjende med oprigtig Taknemmelighed Betydningen af de forskellige Docenters dybtgaaende og lærerige Undersøgelser paa saa godt som alle Videnskabens Omraader; men vi tro paa samme Tid, at Adgangen til den frugtbringende Vejledning, Universitetet tilbyder, vilde i en betydelig Grad kunne lettes, saafremt den nu benyttede Diktatform for Forelæsningerne opgaves, og disse derimod gennem autograferede eller paa lignende Maade mangfoldiggjorte Exemplarer meddeltes de studerende, saaledes som det andetsteds, saavidt vides, alt i længere Tid har været Brug. Vi tro, at Fordelene ved en saadan Forandring, der, hvad vi ikke stærkt nok kunne betone, ikkun ses at ramme Foredragenes rent tekniske Gjengivelsesmaade, blot behøve at fremhæves, for at blive erkjendte. Der vilde ad denne Vej kunne vindes, et langt klarere og paalideligere Udtryk for Docenternes Anskuelse, end gennem de foreliggende haandskrevne, ofte utydelige, ja næsten ulæselige Kollegiehefter. Studenterne, af

hvilke hver enkelt umuligt er i Stand til selv at høre og nedskrive Forelæsninger over alle Partier af Systemet, allerede af den Grund, at der ikke i Løbet af hans Universitetstid tilbydes Vejledning i samtlige Studiets Dicipliner, og som derfor hos Kammerater — ofte ikke uden Besvær — maa søge til Laan for en begrænset Tid de Kollegiehefter, den enkelte selv ikke er saa heldig at eje, vilde paa denne Maade ved en forholdsvis ringe Udgift stedse kunne have paa rede Haand og til deres eget udelukkende Brug hele det Materiale, Studiet kræver, og samtidig hermed vilde den talrige Kreds af studerende, der, efter at have absolveret Examen, erkjende Nødvendigheden af at arbejde videre paa det vundne Grundlag, ad denne Vej opnaa et længe ønsket og let tilgængeligt Middel til Fortsættelsen af deres Udvikling.

Vi tro ligeledes, det bør anføres, at nye Forelæsninger, i hvilke Docenterne fremsætte ikke tidligere opstillede Anskuelser, ved en Fremgangsmaade som den omtalte vilde kunne meddeles i større Partier ad Gangen, hvorved blandt andet kunde vindes det, at Konsekventserne af hine nye og korrekttere Synspunkter hurtigere og klarere vilde fremstille sig for de studerende; men yderligere at dvæle ved de talrige Misligheder, der knytte sig til den Form, hvori Foredragene for Tiden fremtræde, tro vi saa meget mindre nødvendigt, som det høje Fakultet i sin Svarskrivelse paa oven omtalte Adresse af 1862 selv erklærer sig fuldkommen paa det rene med samtlige de Ulemper, der karakterisere Diktatsystemet, om hvilket det i bemeldte Skrivelse blandt andet hedder, „at det for Docenten er ikke mindre trættende, end for Tilhørerne.“

Staar det nu klart for os, hvor mange Misligheder der ved Indførelsen af autograferede Forelæsninger vil kunne undgaas, turde det maaske paa den anden Side være os tilladt at fremhæve, hvorledes en saadan Meddelelsesform i Forbindelse med sine væsentlige og utvivlsomme Fortrin, saa vidt vi skjønne, næppe kan siges at medføre Vanskeligheder, der kunde begrunde en Fastholden ved Diktatsystemet, trods dettes mangfoldige oven paa pegede Ulemper.

For saa vidt der muligt i denne Henseende maatte blive lagt Vægt paa den videre Udbredelse af Docenternes, ikke til Offentliggjørelse bestemte Foredrag, som Benyttelsen af et saadant Apparat naturligt vilde have til Følge, da tro vi, at en uden Vanskelighed gennemførlig Kontrol fra Fakultetets Side vil kunne indeholde tilstrækkelig Betyggelse for, at den ved Forelæsningernes egen almindelige Karakter bestemte Grænse i den nævnte Retning ikke overskrides. Uden i øvrigt at anse os berettigede til at forsøge en nærmere Paavisning af Maaden, hvorpaa en Forandring som den antydede lader sig realisere, kunne vi dog ikke tilbageholde den Bemærkning, at der formentlig intet vil være til Hinder for, ikkun at lade de autograferede Forelæsninger uddele til dem, der i Forvejen have indtegnet sig paa en af vedkommende Docent fremlagt Liste, eller senere maatte henvende sig til ham, og Forholdet vilde, ordnet paa denne Maade, sikkert ikke med Hensyn til det oven anførte Punkt i Principet antage nogen anden Karakter end nu, da der jo, saa vidt vides, heller ikke for Tiden eksisterer nogen Regel, der indskrænker de skrivende Tilhøreres Antal.

Det er med samtlige de fremhævede Betragtninger for Øje, at vi under tegnede juridiske studerende have tilladt os at forebringe dette vort Andragende for det høje Fakultet.

føle os forvissede om, at saafremt Fakultetet heraf vil tage Anledning

til Gjennemførelsen af den omtalte Forandring, vil et saadant Skridt hos de studerende fremkalde en forhojet Lyst til energisk og ivrig Fordybelse i Arbejdet.“ Adressen, der var underskrevet af 128 juridiske Kandidater og Studenter, overleveredes d. 11te Juni til Fakultetets Dekanus, og under 30te samme Maaned afgav Fakultetet sit Svar, der lød saaledes:

„Et Antal af 128 juridiske Studenter og Kandidater har i en til Fakultetet rettet Henvendelse udtalt Ønsket om en Forandring i den Form, der benyttes ved de juridiske Forelæsninger, saaledes at Diktatformen opgives og afløses af Meddelelse ved Hjælp af autograferede eller paa lignende Maade mangfoldiggjorte Exemplarer.

Til Svar paa denne Henvendelse skulle vi først bemærke, at Fakultetet som saadant ikke kan binde de enkelte, nuværende eller fremtidige Docenter ved en Regel i denne Henseende. Enkeltvis kunne vi udtale, at ingen af os er blind for de Fordele, som en Meddelelse af de juridiske Forelæsninger ved Trykning, Autografering eller lignende Midler medfører for de studerende. Vi maa imidlertid gjøre opmærksom paa, at ikke blot Udgivelse i Trykken, men ogsaa Uddeling af autograferede eller paa lignende Maade mangfoldiggjorte Exemplarer medfører en Offentliggjørelse af Forelæsningen ud over den Kreds, til hvilken det mundtlige Foredrag henvender sig; thi at begrænse Uddelingen til de Studenter, der ere tilstede ved Forelæsningen som Tilhørere, lader sig ikke gennemføre, og dette er heller ikke forudsat i den foreliggende Henvendelse, som ligefrem antyder, at Kandidater og andre, der aldeles ikke have været Tilhørere ved Forelæsningen, skulle have Adgang til at erholde Exemplarer af den. Heller ikke har en saadan Begrænsning fundet Sted ved de enkelte lithograferede Forelæsninger, som ere fremkomne i Norge og Sverrig; disse fremkom ikke jævnsides med, at de paagjældende Forelæsninger holdtes, men ere udgivne længere eller kortere Tid efter, og komne i Boghandelen ligesom ethvert andet trykt Skrift. Under denne Forudsætning vil det forstaas, at vi ikke kunne give noget ubetinget Tilsagn om at opgive det mundtlige, paa Nedskrivning af Tilhørerne beregnede Foredrag; thi en Docent maa nødvendigvis forbeholde sig Frihed til at afgjøre, om og naar han er naaet saa vidt med sit Arbejde, at han vil beslutte sig til at offentliggjøre det. Vi kunne derfor kun gjentage, hvad der blev udtalt i det Svar, Fakultetet gav paa den Henvendelse af til Dels lignende Indhold, der fremkom i Aaret 1861, at enhver af os vil rette sin Bestræbelse paa, saa snart Forholdene gjøre det muligt, at ombytte det mundtlige, paa Nedskrivning beregnede Foredrag med andre mere tilfredsstillende Former.

b. Om Forelæsninger over islandsk Ret, m. m.

Det islandske Alting havde i 1855 og 1857 andraget om, at Forordningen af 26de Januar 1821 § 15 maatte blive ophævet, for saa vidt det deri bestemmes, at de saa kaldte danske Jurister kunne blive Sysselmænd paa Island, og at der i Reykjavik snarest muligt maatte paa Statskassens Bekostning blive oprettet en Dannelsesanstalt for vordende juridiske Embedsmænd, saa at de Jurister, som hayde bestaaet Embedsexamen ved denne Dannelsesanstalt, ansaas kvalificerede til juridiske Embeder i bemeldte Land, dog med de nærmere Bestemmelser, som i denne Henseende maatte findes nødvendige. Regeringen afslog disse Andragender ved kgl.

Resolution af 6te Maj 1859, se Bekj. til Altinget 27de Maj 1859 Nr. 8; men ved Skrivelse af 17de August samme Aar begjærede Ministeriet det juridiske Fakultets Erklæring, om der ikke ved Foredragene over det danske Retssystem kunde tages noget mere Hensyn til de islandske studerende, ved udførligere end hidtil at omhandle de Afvigelser fra den almindelige danske Lovgivning, som finder Sted for Islands Vedkommende, og ved tillige at give en kort Fremstilling af de faa Retsmaterier, i hvilke den ældre islandske Lovgivning (Jonsbogen) endnu staar ved Magt. Fakultetet bemærkede i denne Anledning, efter at Sagen ved Ministeriets Skrivelse af 16de Marts 1863 var bragt i Erindring, i en den 7de April 1863 afgivet Erklæring:

„Den særegne Behandling, som for Tiden bliver den islandske Ret til Del i de juridiske Forelæsninger ved Universitetet, bestaar dels deri, at der i Indledningen til den danske Retsvidenskab eller i Privatrettens almindelige Del i Afsnittet om Retskilderne gives en Fremstilling af Hovedpunkterne i den islandske Rets historiske Udvikling, saaledes at derunder tillige i almindelige Træk angives de Retsmaterier, i hvilke den ældre islandske Ret ved Lovgivningen eller Praxis er blevet afløst af den nyere dansk-norske Ret, samt de vigtigste, særlig for Island navnlig siden Slutningen af forrige Aarhundrede, emanerede Love, dels deri, at der i de specielle Discipliner ved Fremstillingen af de Æmner, med Hensyn til hvilke der er udkommet særlige Lovbud for Island, henvises til disse, og efter Omstændighederne gives en kort Udvikling af deres Indhold. Derhos meddeles der i Forelæsningerne over Statsretten en Fremstilling af Islands statsretlige Stilling, ligesom en saadan ogsaa udførlig er givet i Larsens samlede Skrifter I. 3. Side 213—249.

Den Anvisning til Studiet af den islandske Ret, som herigjennem gives, maa efter vor Formening anses for fuldkommen tilstrækkelig med Hensyn til de omfattende Dele af Retssystemet, hvor de i den danske Ret hjemlede og anerkjendte Grundsætninger, om end med større eller mindre Afvigelser i Enkelthederne, ogsaa finde Anvendelse paa Island. Dette gjælder saaledes navnlig om Kriminalretten (jfr. Frd. 24de Januar 1838), Processen (jfr. Frd. 15de August 1832 og Frd. 24de Januar 1838) Læren om Kontrakter, Ægteskabsretten, Arveretten, Kirkeretten og Soretten, jfr. Koll. Tid. f. 1826 S. 345. Derimod maa det erkjendes, at der gives andre og ikke uvigtige Partier af den islandske Ret, der ikke i Universitetets Forelæsninger gjøres til Gjenstand for særlig Fremstilling eller systematisk Behandling, saadanne nemlig, for hvilke den ældre islandske Ret eller den særlige norske Ret danner Grundlaget. Herhen høre navnlig visse Dele af Formueretten, i Særdeleshed Landboretten, der ogsaa særlig er nævnt i Altingets Petition af 1855 (jfr. Forestillingen af 1857 S. 11). Men med Hensyn til disse Dele af den islandske Retsforfatning stiller Forholdet sig saaledes, at Fakultetet ikke vil kunne optage dem i Universitetsforelæsningerne, uden en Anvendelse af Tid og Kræfter, som vilde være til Hinder for Opfyldelsen af de det nærmest paahvilende Forpligtelser, og som derfor ikke vilde staa i noget Forhold til det videnskabelige Udbytte, som ved et saadant Arbejde vilde kunne vindes. Det er af alle erkjendt; jfr. Koll. Tid. f. 1826 S. 337 ff., at der, som Følge af den islandske Rets historiske Udvikling, paa mange Punkter hersker Uvished om, den ældre islandske Ret (Jonsbogen) endnu er at anse for gjældende eller ikke. En videnskabelig Undersøgelse af, hvad der med Hensyn til disse Retsmaterier maatte være

den bestaaende Ret paa Island, og en systematisk Bearbejdelse af det saaledes vundne Stof, vilde kræve et i højeste Maal omfattende og besværligt Studium af den islandske Retsudvikling, saaledes som den er hidført ved Lovgivning og Praxis, et Studium, som yderligere vilde vanskeliggjøres derved, at det tillige vilde forudsætte et nøje Kjendskab til det islandske Sprog og de islandske lokale Forhold, hvoraf ingen af Fakultetets Docenter er i Besiddelse. Et saadant Arbejde maatte ogsaa af den Grund antage større Dimensioner, at videnskabelige Hensyn — for ikke at tale om Hensynet til de ikke-islandske studerendes Tarv — vilde gjøre det nødvendigt at fremstille disse for Island særlige Retsforhold i en særegen Disciplin.

Paa lignende Maade stiller Forholdet sig med Hensyn til den islandske Retshistorie, der ogsaa særligt nævnes i Altingets Petition af 1855. Det maa nemlig bemærkes, at der ved Foredraget af samme ikke vil være Tale om nogle faa Afvigelser, der kunde gives i Forbindelse med Fremstillingen af den danske Retshistorie. Den islandske Retshistorie er en aldeles selvstændig, og indtil de nyere Tider for sig afsluttet Udvikling, der nødvendig maatte være Gjenstand for en særlig Behandling, som, naar den skulde have en saadan videnskabelig Karakter, som et Universitetsforedrag kræver, ikke vilde blive mindre i Omfang, end Fremstillingen af den danske Retshistorie. Men at gjøre saa betydelige Tillæg til en Disciplin, der kun er et Bifag, vilde være lige saa utilraadeligt med Hensyn til de Fordringer, der billig kunne stilles til de studerendes Tid og Kræfter, som uoverkommeligt for vedkommende Docent.

Fakultetet tør ej benægte, at der for de her ved Universitetet uddannede Kandidater ved deres Ansættelse paa Island kan frembyde sig nogen Vanskelighed med Hensyn til Anvendelsen af den der gjældende Ret; men det er ikke Fakultetet bekendt, at denne Vanskelighed skulde være nogen anden eller større end den, der viser sig ved Indtrædelsen i mangfoldige Embedsstillinger her i Danmark, hvor der bliver Spørgsmaal om Anvendelsen af Retsforskrifter, hvortil Universitetsundervisningen i Almindelighed ikke giver noget særligt Kjendskab. Et Vidnesbyrd for, at Vanskeligheden ikke kan være synderlig stor, afgive selve Altingets Petitioner om Oprettelsen af en Dannelsesanstalt i Reykjavik for vordende juridiske Embedsmænd paa Island, hvilke væsentlig ere støttede paa andre Grunde, og tværtimod forudsætte, at de ved Universitetet uddannede Kandidater vedblivende skulle kunne kaldes til juridiske Embeder paa Island.

Medens Fakultetet i Henhold til det anførte ikke kan finde sig opfordret til i dets Forelæsninger særligt eller udførligere, end hidtil, at omhandle den særegne islandske Ret og den islandske Retshistorie, mener det derimod, at der er Anledning til, naar flinke og begavede Jurister maatte tilbyde sig, ved Pengeunderstøttelser fra det offentlige at opmuntre dem til at beskæftige sig med Studiet af den islandske Ret.

Et nyt Andragende fra Altinget om dette Forhold bevægede Ministeriet til under 27de Marts 1872 atter at tilskrive det juridiske Fakultet. Ministeriet bemærkede heri, at det, bortset fra den politiske Side af Sagen, ikke havde kunnet gaa ind paa Andragendet om Oprettelsen af en juridisk Dannelsesanstalt paa Island, da en saadan, foruden at medføre uforholdsmæssig store Udgifter, vilde afholde de islandske

studerende fra at søge Universitetet, for her at studere Retsvidenskab, hvilket vilde medføre ikke blot en højst skadelig Tilbagegang i videnskabelig Henseende, men tillige Fare for, at det juridiske Studium paa Island vilde blive ledet i en altfor ensidig Retning, hvorved Kontinuiteten i Retsudviklingen vilde blive afbrudt og med Tiden ganske gaa tabt. Derimod kunde Ministeriet ikke andet end erkjende Ønskeligheden af, at der ved Universitetsforelæsningerne kunde tages noget mere Hensyn til enkelte Partier af den særlige islandske Ret, end hidtil var sket, en Anskuelse, som ved Fakultetets Betænkning af 7de April 1863 yderligere var blevet bestyrket. Efter at den kgl. Kommissarius ved det i 1871 afholdte Alting ved at fremsende et nyt Andragende fra Tinget havde indstillet, at der i Overensstemmelse med en allerede tidligere af Justitsministeriet udtalt Tanke søgtes udvirket, at der ved Københavns Universitet for Fremtiden meddeltes en fuldstændigere Undervisning i islandsk Ret, navnlig islandsk Retshistorie og Landboret, end hidtil var sket, begjærede Ministeriet Fakultetets Erklæring, om der ikke ved Benyttelsen af de nye Kræfter, som siden Afgivelsen af hin Betænkning dels allerede vare, dels vilde blive samme tilførte, maatte være Udsigt til, at de Hindringer, som hidtil havde staaet i Vejen for det nævnte Ønskes Opfyldelse, kunde blive bortryddede. Skulde dette imidlertid fremdeles vise sig ugjærligt, maatte Ministeriet dog anse Sagen for at være af en saadan Vigtighed, at der formentlig burde gjøres et nyt Forsøg paa at formaa en dertil kyndig Mand, hvis en saadan kunde findes udenfor Fakultetet, til at paatage sig at holde Forelæsninger over de omhandlede Discipliner.

Fakultetet henholdt sig i sin Skrivelse af 16de Maj 1872 til sin tidligere afgivne Erklæring og bemærkede, at der i Følge de der udviklede Grunde ikke kunde være Tale om at optage Fremstillingen af den islandske Landboret og Retshistorie i Forelæsningerne over dansk Formueret og dansk Retshistorie. Dels vilde man herved paa en utilbørlig Maade forøge Arbejdet for de ikke-islandske studerende, ved at belemre Forelæsningerne med et omfangsrigt Stof, som for disse var uden Interesse, og som de af Mangel paa Kjendskab til det islandske Sprog end ikke kunde tilegne sig, dels vilde det ikke kunne paalægges Fakultetets Docenter i dansk Formueret og Retshistorie at udføre et saadant Arbejde, der forudsætter Specialkundskaber, hvoraf de ordentligvis ikke ville være i Besiddelse, og som kræver et dybt gaende Studium, der vilde drage dem bort fra deres egentlige Opgave. Hvis det derfor ansaas nødvendigt at imødekomme det fra islandsk Side paa ny fremkomne Andragende om en fyldigere Undervisning i hine Retsmaterier, vilde det kun kunne ske derved, at der holdtes særskilte Forelæsninger over islandsk Landboret og Retshistorie, hvilke ogsaa i Virkeligheden ere særskilte Discipliner, der ikke have nogen Sammenhæng eller Forbindelse med de tilsvarende Discipliner i dansk Ret. Fakultetet mente vel, at den Sum af Tid og Kræfter, der i saa Henseende maatte opbydes, næppe stod i noget rimeligt Forhold til Nyttens ved slige Forelæsninger, da der sjældent var mere end 5 à 6 islandske studiosi juris ved Universitetet, og den akademiske Flid derhos hos nogle af disse plejede at være saa ringe, at det ikke kunde paaregnes, at de vilde besøge disse Forelæsninger, i det mindste ikke regelmæssigt; men det vilde dog ikke fraaade, at man bestræbte sig for at bringe saadanne Forelæsninger her ved Universitetet i Stand, for saaledes at bortrydde denne idelig tilbage vendende Klage. Men ligesom der ikke blandt Fakultetets Professorer fandtes nogen, som saa sig

i Stand til at holde saadanne Forelæsninger, eller følte noget Kald til at give sine Studier en saadan Retning, saaledes maatte Fakultetet ogsaa bestemt fraaade, at man nogensinde ved fremtidige Besættelser af Professorater lagde nogen Vægt paa, at paagjældende paatog sig Afholdelsen af disse Forelæsninger. Den Docent, i hvis Lod det vilde falde at beskæftige sig med disse islandske Discipliner, hvis videnskabelige Interesse Fakultetet ingenlunde bestred, kunde meget let efterhaanden gaa over til mere at blive Historiker og Oldgransker end Jurist, og hans Kræfter vilde i alt Fald blive saaledes delte og splittede, at han kun i ringe Grad vilde tilføre Fakultetet nogen virkelig Forstærkning af de juridiske Kræfter. Dertil kom, at det for en dansk Mand altid vilde blive en meget mislig Sag for Islændere at holde Forelæsninger, der kræve et saa grundigt Kjendskab til islandsk Sprog og Historie og islandske lokale Forhold, som de her omhandlede; han vilde under de nuværende Forhold faa et meget kritisk Auditorium, og det turde vel være, at disse Forelæsninger, naar de af en juridisk Professor skulde behandles som Biting, vilde give Anledning til Misnøje og Angreb, som kunde blive fuldt saa ubehagelige, som Klagerne over, at slige Forelæsninger slet ikke holdtes.

Fakultetet troede derfor, at den eneste Udvej, som frembød sig, var at søge en Mand udenfor Fakultetet, helst en indfødt Islænder, til det omspurgte Hverv, og henlede i denne Henseende Opmærksomheden paa Højesteretsassessor Finsen, hvis juridiske Dygtighed baade i Følge hans Embedsstilling og hans personlige Evner ikke kunde drages i Tvivl. De Vanskeligheder, som Hensynet til islandsk Sprog og Historie lagde i Vejen, faldt for hans Vedkommende bort, da han ikke blot var en indfødt Islænder, men ogsaa særlig havde gjort navnlig islandsk Rets-historie til Gjenstand for videnskabeligt Studium.

I Overensstemmelse med denne Udtalelse af det juridiske Fakultet har Ministeriet paa Forslagene til Finantslovene for 1873—74 og 1874—75 optaget et Honorar til en Docent i islandsk Ret paa Universitetets Budget, Kontoen til videnskabelige Formaaals Fremme. Men det dertil foreslaaede Beløb er ikke blevet bevilget.

c. Ophævelse af Fordringen om en praktisk juridisk Prøve for Kandidater og Examinati juris, der have bestaaet Examen før Sommeren 1871.

Anordningen af 30te Juni 1871, angaaende nogle Forandringer i Forordn. af 26de Januar 1821 og 30te December 1839 om det juridiske Studium ved Københavns Universitet, bestemmer i § 1 c: Den fuldstændige juridiske Embedsexamens praktiske Prøve falder bort, og i § 2 c: Den praktiske Prøve for ustuderede Jurister falder bort. I § 4 hedder det endelig: De praktiske Prøver bortfalde allerede ved de Examina, der ere afholdte i Sommeren 1871. Om Betydningen af disse Bestemmelser for de Candidati og Examinati juris, som havde underkastet sig den theoretiske Prøve tidligere end i Sommeren 1871, men enten ikke havde indstillet sig til den praktiske Prøve, eller ikke opnaaet et tilfredsstillende Udfald, blev der i Efteraaret 1871 rejst Spørgsmaal. Anledningen dertil var en Forespørgsel fra det juridiske Fakultets Notarius til Fakultetet om Udfærdigelsen af Examenbeviser. Fakultetet bemærkede herom i en Skrivelse til Ministeriet af 15de Juli 1871: Det havde tidligere været fulgt som Regel, jfr. Forordn. af 26de Januar 1821 § 11, at Fakultetstestimonier kun blev meddelte til juridiske

Kandidater eller Examinati juris, der havde bestaaet saavel den theoretiske som praktiske Prove, og at Testimoniet altid oplyste Udfaldet af begge disse Prøver. Denne Regel var utvivlsomt bortfaldet for de Kandidater, der i denne Sommer havde underkastet sig den theoretiske Prøve, og der var derfor for saadanne Kandidater paa Begjæring udfærdiget Examensbeviser, i hvilke den praktiske Prøve var ladet ganske nomtalt, selv i saadanne Tilfælde, hvor Vedkommende tidligere havde indstillet sig til praktisk Prøve og havde bestaaet denne, eller var blevet rejiceret til samme. Det Spørgsmaal var imidlertid opstaaet, om ikke ogsaa Kandidater, som havde bestaaet den theoretiske Prøve tidligere end i Sommeren 1871, kunde erholde Examensbevis for denne Prøve alene, saaledes at deri intet indeholdtes om, hvorvidt de havde indstillet sig til den praktiske Prøve eller ikke, eller i det første Tilfælde om Udfaldet (Karakter, Rejektion). Fakultetet nærrede for sit Vedkommende ingen Tvivl om, at slige Examensbeviser maatte kunne udfærdiges. Dette stemmede netop med Fakultetets Opfattelse af den Virkning, der maatte tillægges Anordn. af 30te Juni 1871 for de Kandidater, der tidligere havde bestaaet den theoretiske Prøve, nemlig, at Spørgsmaalet om Praktikum som en nødvendig Betingelse for visse Stillinger ogsaa for disse Kandidaters Vedkommende faldt bort fra 30te Juni 1871, saa at de, hvad enten de ikke havde bestaaet den praktiske Prøve, eller til samme erholdt en mindre god Karakter, betragtedes som dem, der fra den 30te Juni 1871 vare blevne kvalificerede til at indtræde i visse Stillinger. Det vilde ogsaa være ubilligt, om en Kandidat paa Grund af den praktiske Prøves Afskaffelse skulde være nødsaget til hele sit Liv igjennem ved alle paakommende Lejligheder at forelægge et Examensbevis med et ringe Udfald af denne Prøve, eller endog maaske med Bemærkning om Rejektion. Ved Udfærdigelsen af Examensbeviser paa den angivne Maade foregrebes heller intet med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilken Virkning der skulde tillægges Anordn. af 30te Juni 1871 paa vedkommende Kandidaters Stilling. Hvis der mod Forventning hos Autoriteter, der indenfor deres Omraade havde at afgjøre Spørgsmaal, om vedkommende Kandidat havde den fornødne Kvalifikation til at indtræde i visse Stillinger, skulde gjøre sig en fra Fakultetets Opfattelse afvigende Mening gjældende angaaende Anordningens Virkninger, vilde selvfølgelig et Examensbevis, der kun angik Udfaldet af den theoretiske Prøve, ligesaa lidt blive anset for fyldestgjørende, som en Attest, der nævnedes den ringere Karakter til Praktikum, eller at Vedkommende var rejiceret til denne Examen. Fakultetet vilde under disse Omstændigheder ikke have haft Betænkelighed ved paa egen Haand at udfærdige slige Examensbeviser; men man havde dog anset det for rettest at forebringe Sagen for Ministeriet, da Fakultetet i en Skrivelse af 22de Maj 1871 havde gjort en hertil sigtende Indstilling, som ikke af Ministeriet var blevet berørt i de senere Forhandlinger med Fakultetet.*)

Den 9de September s. A. meddelte Ministeriet, at det havde brevvet med Justitsministeriet angaaende dette Spørgsmaal. Dette Ministerium havde erklæret,

*) I denne Skrivelse, der hører til de Forhandlinger, som gik forud for Anordn. af 30te Juni 1871, og altsaa ikke til den nærværende Beretnings Omraade, var der i Indstillingen foreslaaet følgende Tillæg til den Bestemmelse, der blev Anordningens § 1 c: For de Kandidaters Vedkommende, der alt have bestaaet denne (praktiske Prøve), bliver Udfaldet ikkun paa vedkommende Kandidats Begjæring at indføre i de af Fakultetet udfærdigede Examensbeviser. Et lignende Tillæg fandtes ved Indstillingen til § 2 c.

at det ikke kunde tiltræde Fakultetets Fortolkning af Anordn. af 30te Juni 1871, hvorefter der skulde kunne tillægges samme en tilbage virkende Indflydelse paa de tidligere examineredes, ved den ældre Lovgivning bestemte Adgang til visse Stillingen. Det kunde derfor heller ikke tilraade, at Examenstestimonierne udfærdigedes paa den af Fakultetet antydede Maade, der kunde give Anledning til Misforstaaelse. Herefter ansaa Undervisningsministeriet det for rettest, at der ikke foretoges nogen Forandring i den Maade, hvorpaa Fakultetstestimonierne hidtil vare blevne udfærdigede. Ministeriet tilføjede, at hvis nogen af de ommeldte Candidati eller Examinati juris skulde ønske at underkaste sig den praktiske Prøve efter de tidligere Regler, vilde det ikke blive nægtet, men at nærmere Bestemmelser om en saadan særlig Prøve efter Samraad med Fakultetet vilde blive givne i paa-kommende Tilfælde.

Den 19de September meddelte Ministeriet Fakultetet, at der fra en Exam. juris, som i Sommeren 1865 havde taget den juridiske Examen for ustuderede med Karaktererne „Bekvem“ og „Tømmelig vel“, henholdsvis til den theoretiske og praktiske Prøve, var indkommet Forespørgsel om, naar det kunde tilstedes ham atter at indstille sig til den praktiske Prøve. I denne Anledning forlangtes Fakultetets Ytringer, idet det bemærkedes, at Prøvens Afholdelse maatte forud bekjendtgjøres med passende Varsel, for at alle, der maatte ønske at indstille sig til den, i Tide kunde blive satte i Kundskab derom.

Ved Skrivelse af 27de September 1871 henstillede Fakultetet imidlertid, at denne Sag paa ny i sin Helhed maatte bringes under Forhandling med Justitsministeriet, ferend videre Skridt foretoges. „Som Fakultetet“, hedder det i denne Skrivelse, „i det følgende skal tillade sig at vise, er der ved Justitsministeriets Opfattelse af de fornævnte Kandidaters Retsstilling frembragt en uhyggelig Kompetencestrid og andre Forhold af en saa uheldig Karakter, at der heri synes at maatte ligge en Opfordring for Justitsministeriet til paa ny at tage under Overvejelse, om det kan forsvare at fastholde denne Opfattelse med alle de til samme knyttede Følger. Fakultetet føler derhos Trang til over for Undervisningsministeriet at godtgjøre Rigtigheden af den Opfattelse af de ommeldte Kandidaters Retsstilling, som man efter gjentagen og omhyggelig Prøvelse maa fastholde, og som er lige modsat den, Justitsministeriet ses at gjøre gjældende. Naar en saadan Redegjørelse ikke tidligere har fundet Sted fra Fakultetets Side, er Grunden alene den, at man ansaa den Mulighed, at Justitsministeriet skulde komme til et andet Resultat, for saa fjærnt liggende, at man ansaa det for overflødigt at udtale sig nærmere om dette Punkt.

Først maa Fakultetet fremhæve, at Spørgsmaalet i den foreliggende Sag ikke nærmest kan siges at angaa Fortolkningen af, hvad Anordn. af 30te Juni d. A. har foreskrevet med Hensyn til Afskaffelsen af de praktiske Prøver. Paa dette Punkt indeholder Anordningen utvivlsomt, at disse Prøver skulle være afskaffede, at regne fra Examenstiden i Sommeren 1871. Det hedder i § 1 c og § 2 c, at de praktiske Prøver falde bort, og hertil føjes i § 4, at disse Prøver allerede falde bort ved de Examinere, som ere afholdte i Sommeren 1871. Forstaaelsen af disse Ord kan ikke være nogen anden, end den foran nævnte, og der maatte være brugt ganske andre Udtryk, hvis Mening havde været, at den praktiske Prøve vel skulde falde bort for de Kandidater, som i Sommeren 1871 havde aflagt den theoretiske Prøve, men derimod ikke for dem, der tidligere havde bestaaet denne

Prøve. I denne Henseende maa bemærkes, at den praktiske Prøve, som efter de hidtil gjældende Regler skulde have været afholdt i Sommeren 1871, paa ingen Maade kunde betegnes som et Tillæg til den forud afholdte theoretiske Prøve. Den praktiske Prøve har altid i formel Henseende haft en fuldkommen selvstændig Karakter, og den afholdtes ikke blot for Kandidaterne fra den sidste theoretiske Prøve, men for alle tidligere Kandidater, som endnu ikke havde opnaaet bedste Karakter til hin Prøve. Det var overladt til Kandidaternes fuldstændig frie Valg, om de strax efter aflagt theoretisk Prøve, eller først senere hen vilde underkaste sig den praktiske Examen. Ordene i § 4 „ved de Examina, som ere afholdte i Sommeren 1871“, maa altsaa forstaaes som enstyrdige med: „at regne fra den foreskrevne Examenstid i Sommeren 1871“, hvilken Tid ikke var udløbet, da Anordn. af 30te Juni d. A. udkom, vide Bekj. af 13de Maj 1850 § 4. For denne Forstaaelse taler endnu den indre Grund, at Anordn. af 30te Juni ellers vilde have indeholdt den slaaende Urimelighed, at fritage Kandidater fra Sommeren 1871 for den praktiske Prøve, men at fastholde Nødvendigheden af denne Prøve for alle ældre Kandidater; det Fortrin, der herved blev tillagt de yngre Kandidater, vilde dog have været ligefrem absurd. Ministeriet vil ogsaa erindre, at det under de Forhandlinger, som bleve førte mellem samme og Fakultetet, forinden Anordn. af 30te Juni udkom, stedse har været forudsat som givet, at Emanationen af denne Anordning vilde have til Følge, at der ikke i Sommeren 1871 skulde afholdes nogen praktisk Prøve. Som Følge heraf vil det ogsaa være nødvendigt, hvis der nu maatte blive anordnet praktiske Prøver for ældre Kandidater, at den Bestemmelse, som udgaar herom, angiver sig at være, hvad den virkelig er, nemlig en Ændring i Anordn. af 30te Juni d. A. Ellers faar det Skin af, at det er Fakultetet, som har misforstaaet Anordn. af 30te Juni, og paa Grund af denne Fejltagelse undladt at efterkomme den det paahvilende Pligt at afholde praktisk Examen til den foreskrevne Tid.

Vanskeligheden i Sagen ligger saaledes ikke i at udfinde, hvad Anordn. af 30te Juni d. A. har foreskrevet om Afskaffelsen af de praktiske Prøver; det fremgaar jo ogsaa deraf, at hvis Vanskeligheden alene laa i dette Punkt, lod den sig let fjærne ved en authentisk Fortolkning, gaaende ud paa, at den praktiske Prøve ogsaa skal være afskaffet for de ældre Kandidater —, en Fortolkning, som Fakultetet imidlertid for sit Vedkommende anser for overflødig.

Derimod ligger Vanskeligheden deri, at Justitsministeriet bestrider, at den kongelige Anordning har kunnet ophæve den praktiske Prøve for de ældre Kandidater. Det er nemlig klart, at hvis Lovgivningsmagten alene er kompetent til at forandre den Regel, at ældre Kandidater behøve Attest for et vist Udfald af Praktikum for at kunne indtræde i visse Livsstillinger, saa overskrider Øvrighedsmagten sin Kompetence ved at gjøre det absolut umuligt for disse Mænd at skaffe sig en slig Attest. Sagens Kjærne er altsaa i Virkeligheden den, at der foreligger en Strid om Kompetencen. Fakultetet skal afholde sig fra enhver Bemærkning om det mærkelige i, at en saadan Strid kan opstaa indenfor Regeringens eget Omraade med Hensyn til en alt udkommet kongelig Anordning. Ingen betvivler, at det først er efter den modneste Overvejelse, at Justitsministeriet har fremkaldt denne Konflikt med alle dens uhyggelige Følger; men Fakultetet maa desuagtet anse Justitsministeriets Standpunkt i denne Sag for fuldstændig uholdbart, og vi maa oprigtigt tilstaa, at det end ikke vil blive os klart, ad

hvilken Vej Justitsministeriet er kommet ind paa dette Standpunkt. For os stiller det sig saaledes, at der kun er to Alternativer, mellem hvilke der kan være Tale om at vælge. Det ene, som ligger til Grund for Anordningen af 30te Juni, er det, at Anordningsmyndigheden er kompetent til at afskaffe praktisk Prøve som en Bestanddel af de juridiske Examina, saavel for fremtidige som for ældre Kandidater. Dette Standpunkt søger sit vistnok vel grundede Forsvar deri, at den praktiske Prøve, skjønt den havde en selvstændig ydre Karakter og ikke udgjorde noget Led af den theoretiske Examen, dog i sit Væsen gik i ganske samme Retning som denne. Ved dens Afskaffelse er der altsaa ikke kommet nogen væsentlig Forandring i de juridiske Examinas hele Karakter, og Administrationen maa derfor i Overensstemmelse med de Grundsætninger, der hidtil ere fulgte paa dette Omraade, anses for kompetent til at tage Bestemmelse herom.

Det andet Alternativ, som frembyder sig til Valg, er det lige modsatte, at Anordningsmyndigheden er uberettiget til at afskaffe Praktikum, baade for ældre og yngre Kandidater, saaledes at der ad denne Vej ikke kan ske nogen Forandring i den Lovregel, at kun den Kandidat, som kan fremlægge Attest for et vist Udfald af Praktikum, er berettiget til at indtræde i visse Livsstillinger. Justitsministeriets Standpunkt er imidlertid forskjelligt fra de to foran nævnte. Det gaar ud paa, at Anordningsmyndigheden er kompetent til at afskaffe Praktikum for fremtidige Kandidater, men Lovgivningsmagten alene kompetent til at afskaffe denne Prøve for ældre Kandidater.

Hvorledes dette Standpunkt skal kunne hævdes, er Fakultetet aldeles uforstaaeligt. Bestemmelserne om at hæve Praktikum for fremtidige og for ældre Kandidater ere saa fuldstændig ensartede, at det maa betegnes som ligefrem urimeligt, om Administrationen skulde have Kompetence til at tage den ene Bestemmelse, men ikke den anden. Muligvis vil man til Forsvar for det af Justitsministeriet antagne Resultat henvise til, hvorledes Fakultetet vilde have stillet sig, hvis Afskaffelsen af den praktiske Prøve havde staaet i Forbindelse med Forandringen af den theoretiske Examen, hvis det f. Ex. var blevet vedtaget, at et af Fagene ved den theoretiske Prøve skulde bestaa i Udarbejdelse af praktiske Specimina. I et saadant Tilfælde vilde det ganske vist ikke kunne billiges, om Anordningsmyndigheden havde fritaget de tidligere Kandidater, som endnu ikke havde opnaaet et fyldestgørende Udfald af den praktiske Prøve, for paa ny at underkaste sig samme. Der er imidlertid ingen Anledning til at undersøge, om Anordningsmyndigheden vilde have formel Kompetence til at meddele en saadan Fritagelse; thi det er af indre Grunde ikke let tænkeligt, at en saadan Bestemmelse skulde blive taget. I Virkeligheden vilde den jo gaa ud paa at fritage en bestemt Kreds af Personer for en Prøve, som hidtil har været fordret af alle og fremdeles ogsaa blev fordret, skjønt i en anden Skikkelse og paa anden Maade end tidligere. Det staar jo ogsaa hævet over enhver Tvivl, at Anordningen af 30te Juni d. A. ikke indeholder noget, som kan siges at gaa i denne forkastelige Retning. Det er vitterligt, at de Forandringer, som ved denne Anordning bleve truffene med Hensyn til den theoretiske Prøve, ikke stode i nogen som helst Forbindelse med Praktikums Afskaffelse. Den blev afskaffet, fordi den af alle var erkjendt for at være en uhensigtsmæssig Prøve, og der blev ikke sat noget nyt i dens Sted. Derfor staar det ogsaa fast, at man ved Bedømmelsen af den Indflydelse, som Anordn. af 30te Juni har udøvet paa ældre Kandidaters Retsstilling

i Henseende til den praktiske Prøve, maa komme til ganske de samme Resultater, som hvis denne Anordning kun havde indeholdt Bestemmelser om, at de praktiske Prøver skulde være afskaffede. Endnu skal bemærkes, at Justitsministeriet heller ikke kan antages, at have misforstaaet Bestemmelsen i Anordn. af 30te Juni i denne Retning, idet samme ikke bestrider, at Kandidater fra denne Sommer retsgyldig ere fritagne for den praktiske Prøve, skjønt den theoretiske Prøve for disse Kandidaters Vedkommende har været ganske den samme, som tidligere.

Efter at Fakultetet saaledes har paavist, at Justitsministeriet ved det Standpunkt, det har indtaget i denne Sag, har fremkaldt en Kompetencestrid indenfor Regeringens eget Omraade, og at dette Standpunkt maa anses for aldeles uholdbart, maa det være os tilladt at paavise de andre uheldige Følger, som denne Kompetencestrid har draget efter sig.

Først skal fremhæves det særdeles ubillige i, at Kandidater fra denne Sommer strax have haft Adgang til at indtræde i visse Livsstillinger, medens ældre Kandidater med lige saa god Karakter til den theoretiske Prøve, men uden at have opnaaet et tilsvarende Udfald af Praktikum, have været udelukkede fra denne Adgang. I Virkeligheden ere Følgerne af denne Ubillighed for de paagjældendes hele Livsvirksomhed ikke til at beregne.

Dernæst er denne Ubillighed end yderligere blevet forøget ved den Omstændighed, at der ikke i denne Sommer er blevet afholdt praktiske Prøver. Derved er den Termin blevet udsat, til hvilken de ældre Kandidater overhovedet ere i Stand til at opnaa lige Stilling med deres yngre Kammerater. I Anciennitet vilde de endog altid komme til at staa tilbage, med mindre der blev raadet Bod herpaa ved en positiv Bestemmelse om, at deres Anciennitet, uden Hensyn til, naar de bestode den praktiske Prøve med fyldestgjørende Udfald, skulde regnes fra den 30te Juni 1871. Ogsaa Nødvendigheden af en saadan Bestemmelse peger hen paa det besynderlige i det af Justitsministeriet tagne Standpunkt.

Hvis man, tvunget af Justitsministeriets Opfattelse af Forholdet, anordner en praktisk Prøve for ældre Kandidater, arbejder man i Retning af at nedbryde Examensinstitutionens Betydning. Ingen vil kunne bestride, at det er latterligt for en bestemt Kreds af Personer at afholde en Examen, som officielt er stemplet som uhensigtsmæssig, og for hvilken alle yngre Kandidater ere fritagne. At det er ubehageligt for Mænd, som have Følelse for deres Kalds Alvor, at skulle medvirke ved denne officielle Latterlighed, er en Selvfølge.

I øvrigt tror Fakultetet ikke, at der er nogen stor Udsigt til, at slige Prøver ville blive foretagne; thi de foran paapegede Urimeligheder og den deri liggende Uretfærdighed mod de paagjældende Personer ere saa iøjnefaldende, at der vistnok, hvis Justitsministeriet fastholder sit Standpunkt, i den forestaaende Rigsdag ved det private Initiativ vil fremkomme Lovforslag, sigtende til at forskaffe de ældre Kandidater lige Stilling med Kandidater fra i Sommer i Henseende til den praktiske Prøve. Den Diskussion, som slige Lovforslag, vil fremkalde, vil vistnok ikke blive behagelig. Udfald imod Regjeringen i Anledning af, at der indenfor dens egen Kreds er opstaaet en saadan Kompetencestrid, og at det er nødvendigt at ty til det private Initiativ for at faa den herved fremkomne Uretfærdighed fjærnet, ville næppe udeblive. Der vil derhos blive rejst Tvivl, om Regjeringen overhovedet

har været kompetent til at omdanne de juridiske Examina og særlig til at afskaffe de praktiske Prøver, og i denne Henseende vil man utvivlsomt paaberaabe sig Justitsministeriets vægtige Autoritet. Det Ræsonnement synes uigjendriveligt, at Regeringen, hvis den ikke er kompetent til at fritage ældre Kandidater for Praktikum, heller ikke paa egen Haand kan afskaffe den for senere Kandidater; i alt Fald er det sandsynligt, at det vil gaa Rigsdagsmændene, som det er gaaet Fakultetet, at de ville have Vanskelighed ved at forstaa de Grunde, hvorpaa en Forskjel i denne Henseende skulde kunne bygges.“

Den 27de Oktober 1871 tilskrev Ministeriet derpaa Fakultetet, at Justitsministeriet, efter at være blevet bekendt med Fakultetets oven nævnte Skrivelse af 27de September, vedblivende fastholdt sin Opfattelse af Anordn. af 30te Juni, saaledes at der navnlig ikke kunde tillægges denne en tilbage virkende Indflydelse paa de tidligere examineredes, ved den ældre Lovgivning bestemte Adgang til at opnaa visse Stillinger. Undervisningsministeriet maatte derfor i Overensstemmelse med sin Udtalelse i Skrivelsen af 9de September fremdeles anse det for rigtigst, at der for saadanne ældre Candidati og Examinati juris aabnedes Adgang til at underkaste sig denne Examen efter de tidligere Regler. Ministeriet havde foruden den i Skrivelsen af 19de September omtalte Forespørgsel fremdeles modtaget Andragender fra en Candidatus og to Examinati juris om paa ny at underkaste sig den praktiske Prøve, og udbad sig derfor Fakultetets Forslag om den Tid, paa hvilken disse Prøver passende kunde afholdes, og henstillede, om de ikke maatte kunne ansættes til umiddelbart efter den skriftlige Del af de da forestaaende juridiske Examina.

Efter at Fakultetet i Anledning heraf havde forhandlet med de faste Censorer ved de juridiske Examina om Afholdelsen af saadanne praktiske Prøver, tilskrev det den 9de November 1871 Ministeriet, at man var blevet enig om, at den af Ministeriet foreslaaede Tid, altsaa omtrent Midten af December Maaned, var den hensigtsmæssigste til Afholdelsen af disse Prøver. Paa den ene Side var det af flere Grunde ønskeligt, at Prøverne ikke udsattes til efter Jul; paa den anden Side maatte der gives de Vedkommende et nogenlunde rundeligt Varsel. Da det ikke havde været Fakultetet klart, om Ministeriet vilde udstede den fornødne offentlige Bekjendtgjørelse om Prøvernes Afholdelse, eller om denne skulde udgaa fra Fakultetet, vedlagdes et Udkast til en saadan Bekjendtgjørelse, der, hvis den vandt Ministeriets Bifald, strax vilde blive opslaaet paa Universitetet, og indrykket i Berlingske Tidende, Fædrelandet og Dagbladet. Man havde i Udkastet ladet indflyde en Bemærkning om, at Ancienniteten for dem, der bestode Prøven, vilde blive beregnet, som om de havde underkastet sig denne i Overensstemmelse med de for Afholdelse af de praktiske Prøver tidligere gjældende Regler i Sommeren 1871. Fakultetet henviste med Hensyn hertil til sin Skrivelse af 27de September, om at de paagjældende Kandidater havde et retfærdigt Krav paa, at denne Regel kom til at gjælde, og en Passus herom i Bekjendtgjørelsen vilde muligvis bidrage til, at de Candidati og Examinati juris, for hvis Skyld Prøverne afholdtes, alle meldte sig denne Gang, hvilket utvivlsomt vilde være det ønskeligste. Fakultetet indstillede derhos, efter Konference med de faste Censorer, at Examenskomiteen for disse Prøver blev sammensat af et Medlem af Fakultetet og to af de faste Censorer. Sluttelig henleledes Ministeriets Opmærksomhed paa Nødvendigheden af, at Bekjendtgjørelsen udgik saa snart som muligt.

Det denne Skrivelse vedlagte Udkast til Bekjendtgjørelse lød saaledes:

„Da Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har villet give de Candidati og Examinati juris, der tidligere end i Sommeren 1871 have underkastet sig den theoretiske Prøve af den fuldstændige juridiske Embedsexamen og af den juridiske Examen for ustuderede med et til Indtrædelse i visse Livsstillinger fyldestgjørende Udfald, men som enten ikke have indstillet sig til den praktiske Prøve, eller ikke opnaaet et lige tilfredsstillende Udfald af denne, Adgang til, hvis de ønske det, at underkaste sig den praktiske Prøve efter de for denne forhen gjældende Regler, vil der i Midten af December Maaned for de foran nævnte Candidati og Examinati juris ved Universitetet blive afholdt praktiske juridiske Examina efter disse Regler. I Følge Ministeriets Bestemmelse bliver Ancienniteten for dem, der bestaa disse Examina, at beregne, som om de i Overensstemmelse med den for de praktiske Prøver ved de juridiske Examina tidligere gjældende Ordning havde underkastet sig Prøven i Sommeren 1871.

De, der agte at indstille sig til disse Examina, have at melde sig til det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Dekanus inden den 12te i næste Maaned, og vil det ved Opslag paa Universitetet i sin Tid blive nærmere bekjendtgjort, paa hvilke Dage Prøverne afholdes.“

Den 10de November bifaldt Ministeriet, at den ovenmeldte Bekjendtgjørelse blev foranstaltet offentliggjort af Fakultetet paa den af samme foreslaaede Maade, samt Indstillingen om Examenskomiteens Sammensætning. Efter at Bekjendtgjørelsen var offentliggjort, meddelte Ministeriet imidlertid den 2den December samme Aar, at Behandlingen i Rigsdagen af et Forslag til Lov om Ophævelse af den af Lovgivningen i visse Forhold stillede Fordring paa Afleggelse af en praktisk juridisk Prøve var saa vidt fremmet, at den endelige Vedtagelse turde forudsættes. Da det turde ventes, at Lovforslaget derefter vilde erholde Allerhøjeste Stadfæstelse, ansaa Ministeriet det for rigtigst, at der af Hensyn til den fremrykkede Tid allerede nu fra Fakultetet udgik en offentlig Bekjendtgjørelse om, at Indvarslingen til den 12te December af dem, som ønskede at underkaste sig den praktiske Prøve, tilbagekaldtes. Den 4de December næst efter, bekjendtgjorde Fakultetet: „I Følge Ordre fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet meddeles herved, at den i Fakultetets Bekjendtgjørelse af 10de November dette Aar bebudede Examen practicum for ældre Candidati og Examinati juris ikke vil blive afholdt.“

Den 8de Januar 1872 udkom følgende

Lov

om

Ophævelsen af den af Lovgivningen i visse Forhold stillede Fordring paa Afleggelse af en praktisk juridisk Prøve.

Vi Christian den Niende osv.

Gjøre vitterligt: Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:

Hvor Adgangen til visse Stillinger eller Nydelsen af visse Rettigheder i Følge de hidtil gjældende Regler har været betinget af en vis Karakter saavel til den praktiske som til den theoretiske Prøve ved den fuldstændige eller ufuldstændige juridiske Examen, skal det for Fremtiden ogsaa for deres Vedkommende, som have

underkastet sig Examen før Sommeren 1871, være tilstrækkeligt, at de have erholdt den fordrede Karakter ved Examens theoretiske Prøve.

Hvorefter alle vedkommende sig have at retie.

I Henhold til denne Lov vedtog det juridiske Fakultet, for Fremtiden ved Udfærdigelsen af Examensbeviserne for ældre Kandidater, der havde taget den praktiske Prøve, kun da at optage en Bevidnelse om dennes Udfald, naar Kandidaten ønskede det.

d. Regler for Karakterbestemmelsen ved de juridiske Examina.

Ved Anordn. 30te Juni 1871 § 3 var det fastsat, at Ministeriet bemyndigedes til, efter nærmere Forslag fra det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, at fastsætte de Forandringer i Henseende til Karakterberegningen ved de juridiske Examina, som vilde være en Følge af de ved Anordningen givne Bestemmelser. I Skrivelse af 27de Oktober 1871 begjærede Ministeriet derfor Fakultetets Forslag med Hensyn til disse Regler, hvilket Fakultetet derpaa fremsendte med Skrivelse af 10de Novbr. samme Aar. Det bemærkede heri, at der ikke var Grund til at foretage nogen væsentlig Forandring i de Grundsatninger, hvorpaa de hidtil gjældende Regler for Karakterberegningen hvilede, men at man kun skulde søge at overføre dem paa den nye Ordning. Udførelsen af denne Tanke var ikke vanskelig. Med Hensyn til den fuldstændige juridiske Examen var Forholdet det, at der efter den ældre Ordning, naar Hovedfagene regnedes for 2 og Bifagene for 1, havde 19 Karakterer (6 Hovedfag + 7 Bifag); af disse maatte de 12 være laud'er, naar de 7 vare laud'er, for at udbringe Minimum til Hovedkarakteren laudabilis. Efter Anordningen af 30te Juni d. A. var der, naar Hovedfagene regnedes for 2, og Bifaget for 1, ialt 15 Karakterer. Herefter blev altsaa følgende Proportion at opstille $\frac{19}{12} = \frac{15}{x}$ hvor da x betegnede det Antal laud'er, som under den nye Ordning udfordredes som Minimum for at give Karakteren laudabilis, forudsat at de øvrige Karakterer vare lutter laud'er; x blev $= 9\frac{9}{19}$. Bortkastedes Brøken, fik man altsaa det Resultat, at af de 15 Karakterer maatte de 9 være laud'er, naar de 6 vare laud'er, for at udbringe Minimum til Hovedkarakteren laudabilis. Med andre Ord, Minimum for at opnaa Hovedkarakteren laudabilis, maatte være laud i 4 af de 7 Hovedfag og i Bifaget. Naar man beholdt de samme Talværdier for de enkelte Karakterer som hidtil, hvilket syntes at være det naturligste, vilde det Antal Points, som udfordredes til Hovedkarakteren laudabilis, herefter blive 93 i Stedet for 119.

Naar man gik frem paa samme Maade ved at bestemme Grænsen mellem Hovedkaraktererne laud illaudabilis og non contemendus, vilde det ses, at da der nu som Minimum til at opnaa laud illaud. krævedes 15 laud'er af 19 Karakterer, forudsat, at de 4 andre vare non'er, maatte der under den nye Ordning, hvor Karakterernes Antal var 15, fordres $11\frac{1}{3}$, hvilket da Brøken oversteg $\frac{1}{2}$ og meget nærmede sig til 1, formentlig burde afrundes til 12. Følgen heraf vilde blive, at der som Minimum til at opnaa Hovedkarakteren laud illaud. maatte kræves 6 laud'er i Hovedfagene, hvorimod der da kunde taales 1 non i et Hovedfag og non i Bifaget. Oversat i Points vilde dette sige, at der til Hovedkarakteren laud illaudabilis udfordredes mindst 63 Points (i Stedet for tilforn 79).

Med Hensyn til Grænsen mellem non contemendus og Rejektion, mente

Fakultetet, at der var al Grund til at opstille den Regel, at et 0 i et Hovedfag ubetinget medførte Rejektion, hvorimod et 0 i Bifaget formentlig burde have Virkning som efter de tidligere Regler, nemlig at trække ligesaa meget fra, som et laud lægger til, og derfor burde sættes til $\div 7$. For øvrigt vilde, med den Modifikation, som fulgte af Virkningen af et 0 i et Hovedfag, de tidligere Regler, overførte paa den nye Ordning, medføre, at der som Minimum til at opnaa Hovedkarakteren non contemnendus maatte udkræves 27 Points (i Stedet for forhen 31).

Til Opnaaelsen af Hovedkarakteren laudabilis & quidem egregie maatte der, naar de ældre Grundsætninger overførtes paa de nye Forhold, fordres et Points-antal af 114 (i Stedet for tidligere 145).

Hvad den juridiske Examen for ustuderede angik, var Forholdet efter Anordningen af 30te Juni 1871 blevet det, at der kun gaves 5 Karakterer af lige Værd og Betydning. Som en Følge heraf syntes det at frembyde sig som en Nødvendighed, at man til Hovedkarakteren Bekvem maatte fordre i det mindste 3 godt mod 2 tg, og til Hovedkarakteren Ej ubekvem 3 tg mod 2 mdl. Hvad der faldt herunder, medførte Rejektion, i hvilken sidste Henseende bemærkedes, at 0 i et af Fagene, der formentlig alle burde anses for Hovedfag, ligesom hidtil ubetinget burde medføre Rejektion. Højere Hovedkarakter end Bekvem gaves der ikke ved denne Examen. Naar man beholdt den Talværdi for de enkelte Karakterer, som nu var tillagt Karaktererne i Hovedfagene ved samme, vilde de anførte Grundsætninger lede til, at der til Bekvem maatte kræves mindst 62 Points og til Ej Ubekvem mindst 34 Points.

Det efter disse Grundsætninger udarbejdede Forslag til Karakterberegningen ved de juridiske Examina blev bifaldet af Ministeriet, som under 16de November 1871 paalagde Fakultetet at lade disse Regler bekjendtgjøre paa sædvanlig Maade. Reglerne meddeles her.

I. Regler for Karakterbestemmelsen ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen, fastsatte i Overensstemmelse med den kgl. Anordn. af 30te Juni 1871 § 3.

§ 1.

De forskellige Discipliner, hvori der examineres ved den fuldstændige juridiske Examen, inddeles i tvende Klasser, saaledes at Specialkaraktererne i de Discipliner, der henhøre til første Klasse, faa dobbelt Vægt mod Karakteren i den til anden Klasse hørende Disciplin.

§ 2.

Til første Klasse høre følgende 7 Discipliner: almindelig Retslære, Romerret, den danske Civilrets første Afdeling, den danske Civilrets anden Afdeling, den danske Kriminalret, den danske Proces og den danske Statsret. Til anden Klasse hører kun en Disciplin, nemlig den danske Retshistorie.

§ 3.

Specialkaraktererne ere følgende og der tillægges dem efterstaaende Talværdier:

laudabilis præ ceteris i første Klasse	16,	i anden Klasse	8.
laudabilis	—	—	14, — — 7.
laud illaudabilis	—	—	10, — — 5.
non contemnendus	—	—	2, — — 1.

§ 4.

Den, der erholder Nul i nogen til første Klasse hørende Disciplin, anses ubetinget og uden Hensyn til, hvilke Specialkarakterer han i øvrigt har faaet, for umoden. Nul i den til anden Klasse hørende Disciplin medfører ikke ubetinget Rejektion, men der tillægges det en Virkning af \div 7.

§ 5.

Hovedkaraktererne ere:

laudabilis & quidem egregie, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 114,

laudabilis, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 93,

haud illaudabilis, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 63,

non contemnendus, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 27.

Den, der ikke opnaar mindst 27 Points, saavel som den, der i nogen til første Klasse hørende Disciplin erholder Nul, anses for umoden.

II. Regler for Karakterbestemmelsen ved den juridiske Examen for ustuderede, fastsatte i Overensstemmelse med den kgl. Anordn. af 30te Juni 1871 § 3.

§ 1.

Ved den juridiske Examen for ustuderede examineres der i følgende 5 Discipliner: Den danske Civilrets første Afdeling, den danske Civilrets anden Afdeling, den danske Kriminalret, den danske Proces'es første Afdeling, den danske Proces'es anden Afdeling.

§ 2.

Specialkaraktererne, som kunne gives, ere følgende, og der tillægges dem efterstaaende Talværdier:

Særdeles godt.....	16
godt.....	14
temmelig godt.....	10
maadeligt.....	2.

§ 3.

Den, der i nogen Disciplin erholder Nul, anses for umoden.

§ 4.

Hovedkaraktererne ere:

Bekvem, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 62 Points.

Ej ubekvem, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 34 Points.

Den, der ikke opnaar mindst 34 Points, saa vel som den, der i nogen Disciplin erholder Nul, anses for umoden.

e. Afgjørelse af enkelte Tilfælde med Hensyn til den juridiske Embedsexamen.

En studerende indfandt sig til den fuldstændige juridiske Embedsexamens skriftlige Del i Decbr. 1871 en Time for sent, idet han stod i den Formening, at Examen var ansat en Time senere, end det virkelig var Tilfældet. Notarius

indlod ham under Forbehold, og bragte Spørgsmaalet, om hans Afhandling kunde antages, for Fakultetet. Dette nægtede ham Adgang til Examen, da det i Reglementet for Examen, som ved denne Leilighed indskjærpedes, hedder, at naar Opgavens Oplæsning er begyndt, lukkes Dørene og der tilstedes ingen Adgang. Han androg da paa at erholde Tilladelse til et halvt Aar efter atter at maatte indstille sig, hvilket Fakultetet anbefalede, dels fordi han havde svævet i en ham i øvrigt selv tilregnelig Uvished med Hensyn til Tiden for Examens Begyndelse, dels fordi han var syg og et Par Dage efter blev saa angrebet, at han i ethvert Fald ikke vilde kunne have fuldendt den skriftlige Prøve. Ved Skrivelse af 26de Januar 1872 meddelte Ministeriet Tilladelse hertil.

5. Forelæsninger og Examina under det lægevidenskabelige Fakultet.

Bekj. af 12te Juli 1870 om nogle Forandringer ved Forberedelsesexamen for Lægestuderende og ved den lægevidenskabelige Embedsexamen havde bragt en Række Forhandlinger, der vare førte om en hensigtsmæssig Ordning af det medicinske Studium og Examensvæsen, til Afslutning. I det Tidsrum, som er Gjensstand for nærværende Meddelelser, falder imidlertid tvende Foranstaltninger, som gaa ud paa en videre Udførelse af den nævnte Bekjendtgjørelse, og om hvilke Beretning her maa gives.

a. Om Ordningen af den praktiske Prøve i kvalitativ uorganisk Analyse ved Forberedelsesexamen for Lægestuderende m. v.

Under 10de Oktober 1871 indgav Formanden for Examinatorerne ved Forberedelsesexamen for Lægestuderende, Prof. Thomsen, til Ministeriet en Forestilling, i hvilken han opstillede endel Forslag til Ordningen af den nævnte Prøve. Hyad selve Prøven angik, antog han, at den efter Omstændighederne kun kunde blive af temmelig elementær Natur, og at derfor en Tid af 8 Timer vilde være fuldkommen tilstrækkelig til Udførelsen af samme. Arbejdet burde, som ved andre lignende Examiners, udføres uden Benyttelse af videnskabelige Hjælpemidler, saasom Bøger eller Manuskripter, og over Arbejdet og dets Resultat maatte gives en kort skriftlig Beretning. — Da der ligesom ved alle praktiske Prøver maatte føres Tilsyn med Kandidaterne, vilde en Udgift til Inspektion blive en nødvendig Følge af den anordnede praktiske Examen. Saadanne Inspektører, som nødvendigvis maatte have nogen Indsigt i kemiske Arbejders Natur, lønnedes ved lignende Examiners med 3 Mk. for hver Time eller 4 Rd. for hver Examensdag, og da der for hver 12 Kandidater i Følge Examenslokalernes Indretning maatte være 2 Inspektører, vilde Udgiften for hver Kandidat saaledes beløbe sig til 4 Mk. 8 Sk., forudsat, at Kandidaternes Antal var deleligt med 12. Da dette ikke kunde forudsættes altid at være Tilfældet, og da der paa Examensdagene maatte lønnes en Extra-karl til Rengjøring o. desl., kunde man ikke anslaa Udgiften for hver Kandidat til mindre end 1 Rd. Han foreslog derfor, at Betalingen for Adgang til Forberedelsesexamen for Lægestuderende forhøjedes fra 3 til 4 Rd., af hvilket Beløb da 1 Rd. tilfaldt Laboratoriet til Bestridelse af Udgifterne ved Inspektion o. desl. Uagtet Afholdelsen af en praktisk Examen for saa stort et Antal studerende, vistnok 100 om Aaret, vilde skaffe Laboratoriet en ikke ganske ringe Udgift, mente han dog, i det mindste foreløbig, ikke at burde foreslaa noget Vederlag til Laboratoriet i den

Anledning. — Ved Bekj. af 12te Juli 1870 A. Nr. 3 var det overladt Examinatorerne ved Examen i Forening at udnævne den ene af de for hvert Examensfag fungerende Censorer. For saa vidt disse Censorer ikke henhørte til Universitetets eget Personale, syntes Billighed at tale for, at de lønnes for dette ikke ubetydelige Arbejde, og han foreslog derfor i Lighed med, hvad andetsteds fandt Sted, at de fremmede Censorer lønnes med 3 Mk. for hver Kandidat, og at Udgiften udrededes af Universitetet. Ved et Kandidattal af 100 om Aaret vilde Udgiften for en saadan fremmed Censor beløbe sig til 50 Rd. — Endelig meddelte han, at han, efter at Dr. phil. M. Jørgensen var blevet ansat som Lektor i Kemi ved Universitetet, med ham havde truffet et saadant Arrangement, at der hvert Aar kunde blive afsluttet et fuldstændigt Sæt af Forelæsninger for dem, der studere til Forberedelsesexamen for Lægestuderende. Da Lektor Jørgensen paa denne Maade kom til at deltage i den theoretiske Undervisning for de lægevidenskabelige studerende, ønskede han ganske naturligt ogsaa at kunne komme til at deltage i Examinationen af de nævnte studerende, og Prof. Thomsen mente, at dette lettest og bedst kunde indrettes paa den Maade, at Lektor Jørgensen hvert andet Aar examinerede ved den mundtlige Examen, og paa Grund af Foredragenes Fordeling første Gang ved Examen i Juni 1872.

Prof. Thomsen indstillede derfor til Ministeriets Approbation:

- 1) at der til Udførelsen af den praktiske kemiske Prøve ved Forberedelsesexamen for Lægestuderende maatte anvendes 8 Timer, at der ved Proven ikke maatte benyttes nogen trykt eller skrevet Vejledning, samt at der over Arbejdet og dets Resultat gaves en kort, skriftlig Beretning;
- 2) at Betalingen for Adgangen til Examen forhojedes fra 3 Rd. til 4 Rd., hvoraf den ene Rigsdaler tilfaldt Universitetets kemiske Laboratorium til Bestridelse af Udgiften ved Inspektion m. m.;
- 3) at de fremmede Censorer ved Examen lønnes med 3 Mk. for hver Kandidat, hvilken Udgift blev at udrede af Universitetet, og
- 4) at Lektor Jørgensen hvert andet Aar examinerede i Kemi ved den mundtlige Examen for Lægestuderende, første Gang i Juni 1872 og Januar 1873.

Det lægevidenskabelige Fakultet tiltraadte i Erklæring af 7de November 1871 de foreslaaede Bestemmelser, men henstillede, om det ikke vilde være mere passende, om de Censorer, der ikke henhøre til Universitetets eget Personale, lønnes med et fast Honorar, i Lighed med de Censorer, der medvirke ved de øvrige til lægevidenskabelig Examen henhørende Fag. Konsistorium sluttede sig i Skrivelse af 3die December 1871 ligeledes til Professor Thomsens Forslag, men udtalte sig udførligere med Hensyn til Forslaget under Nr. 3, tildels foranlediget derved, at Ministeriet havde tilstillet Konsistorium et Andragende fra Cand. mag. H. Kjærskou om Honorar for Censur ved den lægevidenskabelige Forberedelsesexamen og anmodet Konsistorium om i Forbindelse med Sagen om den praktiske kemiske Prøve at tage under Overvejelse, hvorvidt der overhovedet nu maatte være Føje til at honorere Censorfretningerne ved de Universitetsprøver, ved hvilke Censorer benyttes, men som ligge udenfor de Examinere, for hvilke faste Censorer ere beskikkede. Konsistorium erkjendte, at der ikke med Billighed kunde stilles den Fordring til Mænd udenfor Universitetslærernes Kreds, at de skulde bringe det ikke ubetydelige Offer af Tid og Kræfter, som Deltagelsen i Censuren vilde udkræve, uden derfor at erholde nogen Godtgjørelse, og troede, at det heller ikke i

Længden kunde ventes, at de Mænd, som man helst maatte ønske til dette Hverv, vilde findes villige til at overtage det uden Honorar, paa samme Tid, som der ved de Examinere, for hvilke faste Censorer ere beskikkede, ydedes disse et ikke ubetydeligt Vederlag. Konsistorium maatte derfor tiltræde Forslaget om, at de fremmede Censorer ved Forberedelsesexamen for Lægestuderende for Fremtiden erholdt et Honorar, ligesom man ogsaa mente at burde slutte sig til Prof. Thomsens Forslag om dette Honorars Beregning og Udredelsesmaade. At bestemme et fast Honorar, som af det lægevidenskabelige Fakultet var foreslaaet, syntes mindre naturligt efter den Maade, hvorpaa Tilkaldelsen af de nævnte Censorer var ordnet; den Forskjel, som, hvis det foreliggende Forslag vandt Bifald, vilde fremkomme mellem de nævnte Censorer og dem, der medvirke ved de øvrige til lægevidenskabelig Examen henhørende Fag, forekom Konsistorium tilstrækkelig begrundet derved, at de sidst nævnte vare faste, af Ministeriet beskikkede Censorer. Derimod vilde det, for at undgaa Uklarhed, være nødvendigt at præcisere noget nærmere den i Prof. Thomsens Forslag opstillede Norm for Honorarets Beregning, idet Udtrykket „3 Mk. for hver Kandidat“ kunde forstaaes paa flere Maader. Konsistorium maatte anse det for rigtigt, at Honoraret beregnedes til 3 Mk. for hver Kandidat, som indtegnedes, saaledes at det blev uden Betydning, at en indtegnet Kandidat senere af en eller anden Grund ikke indstillede sig til Prøven i det hele eller et enkelt Fag. Den vedkommende Censor maatte nemlig disponere over sin Tid efter Hensynet til de indtegnede Kandidater, som kunde ventes at indstille sig, og den Omstændighed, at en Kandidat senere ikke virkelig indstillede sig, vilde derfor i Reglen ikke være ham til nogen væsentlig Nytte. Ved denne Beregningsmaade, som vistnok ogsaa havde ligget i Prof. Thomsens Tanke, vilde man formentlig ogsaa fyldestgjøre i det mindste en af de Betragtninger, som havde ført det lægevidenskabelige Fakultet til at foreslaa et fast Honorar. — Med Hensyn til det almindelige Spørgsmaal, hvorvidt der overhovedet nu maatte være Føje til at honorere Censorforretningerne ved de Universitetsprøver, ved hvilke Censorer benyttes, men som ligge udenfor de Examinere, for hvilke faste Censorer ere beskikkede, bemærkede Konsistorium, at de Grunde, som havde ledet Konsistorium til at tiltræde Forslaget om at honorere de fremmede Censorer ved den lægevidenskabelige Forberedelsesexamen, ganske vist maatte føre til det samme Resultat med Hensyn til andre Universitetsprøver, ved hvilke Mænd udenfor Universitetslærernes Kreds tilkaldes som Censorer, uden at være beskikkede som faste Censorer i Henhold til Lov af 25de Marts 1871 § 9, og man maatte derfor finde det rigtigt, at den samme Regel bragtes til Anvendelse, særlig ogsaa med Hensyn til Beregningen og Udredelsesmaaden. Reglen maatte formentlig finde Anvendelse paa de Skolemænd, som Ministeriet i Henhold til Bekj. af 13de Maj 1850 § 5 hvert Aar beordrede til at medvirke ved Adgangsexamen ved Universitetet, for saa vidt de ikke nyde Diæter. I Henhold til alt oven anført indstillede Konsistorium, at de af Prof. Thomsen til Ministeriets Approbation indstillede Punkter Nr. 1, 2 og 4 bifaldtes, samt at Censorer udenfor Universitetslærernes Kreds, som benyttedes ved Universitetsprøver, for hvilke faste Censorer ikke ere beskikkede, honoreredes med $\frac{1}{2}$ Rd. for hver Kandidat, som indtegnedes, hvilken Udgift blev at indrede af Universitetet.

Under 12te December 1871 bifaldt derefter Ministeriet:

a) at der til Udførelsen af den praktisk-kemiske Prøve ved Forberedelsesexamen

for Lægestuderende maatte anvendes 8 Timer, at der ved Prøven ikke maatte benyttes nogen trykt eller skrevet Vejledning, og at der over Arbejdet og dets Resultat gaves en kort, skriftlig Beretning;

- b) at Betalingen for Adgangen til Examen forhøjedes fra 3 til 4 Rd., hvoraf den ene Rigsdaler tilfaldt Universitetets kemiske Laboratorium til Bestridelse af Udgiften ved Inspektion m. m., og
- c) at Lektor Jørgensen hvert andet Aar examinerede i Kemi ved den mundtlige Examen for Lægestuderende, første Gang i Juni 1872 og Januar 1873.

Ved Skrivelse af 18de December 1871 bifaldt Ministeriet endvidere, at der tilstodes de Censorer, som udenfor Universitetslærernes Kreds benyttedes ved Forberedelsesexamen for Lægestuderende et Honorar af $\frac{1}{2}$ Rd. for hver Kandidat, som indtegnedes, og at denne Udgift afholdtes af og afdroges i de paa Universitetets 7de Indtægtspost opførte Examensindtægter. Ministeriet bevilgede derhos, at der af samme Konto for Finantsaaret 1871—72 tilstodes Cand. mag. Kjærskou et Beløb af 50 Rd. for de af ham ved oven nævnte Examen i Dr. phil. Warmings Fraværelse udførte Censurforretninger.

b. Om Karakterberegningen ved den lægevidenskabelige Embedsexamen.

I Bekj. af 12te Juli 1870 A. Nr. 2 var det bestemt, at Specialkaraktererne ved den lægevidenskabelige Forberedelsesexamen skulde tages med i Beregningen af Hovedkarakteren til den lægevidenskabelige Embedsexamen efter de nærmere Forskrifter, som herfor vilde være at give af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Disse Bestemmelser blev givne ved Ministeriets Skrivelse af 11te November 1870.*) En Forandring af et enkelt Punkt i disse har senere fundet Sted.

Efter at nemlig en studerende ved Lægeexamen havde erholdt $3\frac{2}{3}$ Points og derfor af Fakultetet var blevet erklæret for ikke at have bestaaet Examen, eftersom Minimum for at bestaa var 14 Points, forelagde den paagjældende, der antog,

*) I denne Skrivelse, som ikke falder ind under Omraadet for nærværende Beretning, blev det fastsat:

I. at Beregningen af de i Henhold til Bekj. af 12te Juli d. A. indførte to nye Fælleskarakterer ved Forberedelsesexamen for de lægevidenskabelige studerende, den ene for Botanik, Fysik og Zoologi, den anden for den theoretiske og praktiske Prøve i Kemi, sker paa samme Maade, som Beregningen af Specialkaraktererne ved den lægevidenskabelige Embedsexamen, saaledes at der ligesom hidtil kun gives hele Karakterer ved den nævnte Forberedelsesexamen (Laudabilis præ ceteris, Laudabilis, Haud illaudabilis 1mi gradus, Haud illaudabilis 2di gradus og Non contemnendus);

II. at Beregningen af Hovedkarakteren ved den lægevidenskabelige Embedsexamen sker derved, at de forskjellige Karakterers Minimumssummer forhøjes efter Forholdet 14 : 16, eftersom deres Sum ved Optagelsen af to nye Karakterer i Beregningen er blevet forhejet i samme Forhold, saaledes at altsaa Minimumssummerne efter den nye Beregning ville blive:

for Laudabilis præ ceteris	$16 \times 14\frac{1}{2} = 232$
— Laudabilis	$16 \times 10\frac{1}{2} = 168$
— Haud illaudabilis 1mi gradus	$16 \times 6\frac{1}{2} = 104$
— Haud illaudabilis 2di gradus	$16 \times 2\frac{1}{2} = 40$
— Non contemnendus	$\frac{1}{6} = 1$

alt dog med de i Bekj. af 12te Juli 1870 B. I. bestemte Undtagelser; at der, indtil bemeldte Forberedelsesexamen første Gang i Januar 1872 afholdes i Overensstemmelse med nys nævnte Bekjendtgørelse, af de fire Fag ved Forberedelsesexamen for de lægevidenskabelige studerende paa sædvanlig Maade uddrages en enkelt Fælleskarakter, hvis dobbelte Sum overføres i Beregningen af Hovedkarakteren til den lægevidenskabelige Embedsexamen.

at Minimum var $\frac{14}{4} = 1$ Point, Sagen for Ministeriet, der herover begjærede Fakultetets Erklæring. I denne Anledning bemærkede dette under 24de Juli 1872 følgende: Pl. af 30te Januar 1838 § 6 fastsætter, hvilke Karakterer, der skulle gives ved den forenede medicinsk-kirurgiske Examen, men indeholder ingen nærmere Bestemmelse om Beregningsmetoden. I en Skrivelse af 24de Februar 1838 tilmelder Universitetsdirektionen Fakultetet, at Kongen i Henseende til Karakterberegningen har overladt Examinatorerne selv at foretage de Forandringer derved, som findes nødvendige. Resultatet af de Forhandlinger, der i den Anledning førtes mellem Examenskommissionen og Fakultetet, findes indførte paa den første Side i Akademiets specielle Examinationsprotokol for 1838 og følgende Aar, og disse Regler have altsaa været, og ere de gjældende Bestemmelser for alle Kandidater, der have underkastet sig den forenede Lægeexamen. De lyde saaledes:

Det af Censorerens Vota udkomne Middeltal betegner Specialkarakteren. Naar det ved Specialkarakterernes Sammenregning udkomne Middeltal er

16, 15, bliver Hovedkarakteren laud. præ ceteris.

14, 13, 12, 11, bliver Hovedkarakteren laudabilis.

10, 9, 8, 7, bliver Hovedkarakteren haud illaud. I.

6, 5, 4, 3, bliver Hovedkarakteren haud illaud. II.

2, 1, bliver Hovedkarakteren Non contemnendus.

Den Kandidat, hvis Specialkarakterers Middeltal ikke er fuldt 1, har ikke bestaaet Examen; Middeltallene $14\frac{1}{2}$, $10\frac{1}{2}$, $6\frac{1}{2}$ og $2\frac{1}{2}$ gjælde for 15, 11, 7 og 3. Naar en eller flere Censorer stemme for at give Kandidaten Nul i en Specialprøve, saa gjælder hvert saadant $\div 22$; stemme alle de bedømmende for Nul i en Specialprøve, da er Kandidaten rejiceret fra Examen.

Efter disse Bestemmelser er der altsaa ingen Tvivl om, at $14 \times 1 = 14$ er det mindste Antal Points for Non contemnendus. Ved at gjenneemgaa samtlige Examinere siden 1838, har det ogsaa vist sig, at ingen Kandidat har faaet Non cont. uden mindst 14 Points, og alle, hvis Examen tegnede til at faa et daarligere Udfald, have trukket sig tilbage inden Examens Slutning. I Overensstemmelse hermed var det, at Fakultetets Dekanus betydede den paagjældende, at han ikke havde bestaaet Examen, og ikke lod ham indtegne sit Navn i Edsprotokollen.

I Ministeriets Skrivelse af 11te November 1870 om den fremtidige Karakterberegning ved Forberedelsesexamen for lægevidenskabelige studerende og den deraf følgende Forandring i Udregningen af Hovedkarakteren ved den lægevidenskabelige Embedsexamen hedder det derimod:

II. at Beregningen af Hovedkarakteren ved den lægevidenskabelige Embedsexamen sker derved, at de forskjellige Karakterers Minimumssummer forhøjes efter Forholdet 14 : 16, eftersom deres Sum ved Optagelsen af to nye Karakterer i Beregningen er blevet forøjet i samme Forhold, saaledes at altsaa Minimumssummerne efter den nye Beregning ville blive:

for laud. præ cet.	16	\times	$14\frac{1}{2}$	$=$	232
- laud.	16	\times	$10\frac{1}{2}$	$=$	168
- haud illaud. I.	16	\times	$6\frac{1}{2}$	$=$	104
- haud illaud. II.	16	\times	$2\frac{1}{2}$	$=$	40
- non cont.	$\frac{16}{6}$	$=$			1

Disse Bestemmelser ere fuldkommen overensstemmende med Fakultetets egen Indstilling til Ministeriet. Medens Beregningen altsaa fra 1838 fastsætter

Minimumsgrænsen til $14 \times 1 = 14$, fastsættes denne derimod i Skrivelse af 11te November 1870 til $\frac{1}{8} = 1$. Denne Uoverensstemmelse er opstaaet ved en Fejl fra Fakultetets Side, idet vi i vor Indstilling burde i Analogi med den tidligere, nu gjældende Bestemmelse have foreslaaet Minimumsgrænsen forhøjet fra $14 \times 1 = 14$ til $16 \times 1 = 16$. Fakultetet skjønner ikke rettere, end at Skrivelsen af 11te November 1870 først kommer til at gjælde for de Kandidater, der tage Embedsexamen med 16 Specialkarakterer (altsaa for dem, der tage Forberedelsesexamen efter 1ste Januar 1871), og at den ikke kan faa tilbagevirkende Kraft for Andragerens Vedkommende. Da han har taget Forberedelsesexamen i 1866, maa efter vor Mening Bestemmelsen fra 1838, der nu i en lang Række Aar har været den gjældende, ogsaa være afgjørende i dette Tilfælde, og vi maa altsaa anse ham for rejseret, da han kun har opnaaet $3\frac{2}{3}$ Points og ikke det befalede Middeltal $14 \times 1 = 14$. Denne Mening bifaldt Ministeriet ved Skrivelse af 16de August 1872.

I Slutningen af sin Erklæring havde Fakultetet bebudet nærmere Indstilling om en Ændring af Bestemmelsen i Skrivelse af 11te November 1870 saaledes, at Minimumsgrænsen for non cont. i Analogi med den tidligere Beregning forhøjedes til $16 \times 1 = 16$. Denne Erklæring fremkom under 30te September 1872 og gik ud paa, at de ved den nævnte Skrivelse fastsatte Regler forandredes saaledes, at den mindste Sum af Points, som var nødvendig for at opnaa Karakteren Non contemnendus, fastsattes til 16, eftersom Gjennemsnitsværdien for Non = 1, multipliceret med Specialkarakterernes Antal 16, var lig 16. Den hidtil gjældende Beregningsmaade fra 1838 fastsatte nemlig Gjennemsnitsværdien for Non contemnendus = 1, saaledes at den mindste Sum af Points, som maatte opnaas for at faa Non med de da værende 14 Specialfag, blev $14 \times 1 = 14$. Ved en Fejl fra Fakultetets Side blev det i Ministeriets Skrivelse af 11te November 1870 fastsat, at Non for Fremtiden skulde kunne opnaas med en Sum af 1 Point, nemlig $\frac{1}{8} = 1$. For at bringe Overensstemmelse mellem den hidtil gjældende og den fremtidige Beregningsmaade, foreslog Fakultetet, at den nævnte Bestemmelse ændredes som anført fra $\frac{1}{8} = 1$ til $16 \times 1 = 16$. Dette bifaldt Ministeriet ved Skrivelse af 2den November 1872, saaledes at den mindste Sum af Points, som var nødvendig for at opnaa Karakteren Non contemnendus, fastsattes til 16, som var Gjennemsnitsværdien for Specialkarakteren Non contemnendus = 1, multipliceret med Specialkarakterernes Antal.

c. Om Indretningen af en obstetricisk Klinik ved den kgl. Fødsels- og Plejestiftelse for ældre lægevidenskabelige studerende m. m.

Allerede under de Forhandlinger, der i Aarene 1867 til 1869 færtes om en bedre Ordning af den kliniske Uddannelse i Fødselsvidenskaben for Læger og om Ansættelse af en klinisk Assistent paa Fødselsstiftelsen, var det saavel af Overakkouchøren ved den kgl. Fødselsstiftelse, daværende Lektor Stadfeldt, som af det lægevidenskabelige Fakultet gjort gjældende, at Oprettelsen af en obstetricisk Klinik i Fødselsstiftelsen for studerende maatte anses som særdeles ønskelig; men det var tillige erkjendt, at en saadan kun vilde kunne gennemføres, naar den ommeldte Post som klinisk Assistent ved Fødselsstiftelsen var blevet oprettet. Efter at dette sidste Punkt havde fundet sin Afgjørelse derved, at Ministeriet i Skrivelse til Konsistorium af 13de Maj 1869 havde bevilget, at en saadan Assi-

stent ansattes, bragte det lægevidenskabelige Fakultet Sagen frem paa ny, idet det til Konsistorium indgav en motiveret Forestilling af 30te Maj 1870, i hvilken det hedder:

„Studiet af Fødselsvidenskaben er for Tiden ordnet saaledes: de studerende høre theoretiske Forelæsninger uden Adgang til nogensinde før deres Examen at se en Forlæsning; ved Fantomevelser søges vel denne Mangel afhjulpet, men paa en meget ufuldstændig Maade, thi disse Øvelser faa først deres rette Betydning, naar man har haft Lejlighed til at undersøge Forholdene under en Fødsel; da først kan man lære rigtig at vurdere Forskjellen mellem de mekaniske Forhold hos levende og paa Fantomet o. s. v. Først efter Examen aabnes Adgangen til praktisk Erfaring ved det lovbealede kliniske Kursus. — Hele denne Ordning er for selve Studiet meget uheldig. I Fødselsvidenskaben maa Theori og Praxis paa det nøjeste knyttes til hinanden. Theorien for sig bliver for Eleven let en Udenadslærdom, som vanskelig forstaas og hurtigt forglemmes. Det er imidlertid ikke vor Mening, at hele Uddannelsen som Fødselshjælper i theoretisk og praktisk Henseende bør samles i den her foreslaaede Klinik for studerende; thi den praktiske Uddannelse fordrer længere Tids fortsat og uafbrudt Iagttagen af fødende, som vilde lægge altfor meget Beslag paa de studerendes Tid; men vor Anskuelse er, at der ved vort Universitet, som ved andre Landes medicinske Skoler, bør gives den studerende Lejlighed til en foreløbig praktisk Uddannelse før Examen i Obstetrik, for at dette Fags Hovedlærdomme ved Examen kunne være opfattede og have Udsigt til at blive opbevarede i Erindringen, medens det kliniske Kursus efter Examen skal befæste Kundskaberne og give den nødvendige Øvelse.

En saadan Omordning ved Studiet af Fødselsvidenskaben maa saaledes i og for sig anses for hensigtsmæssig, men den vil tillige være ønskelig, saaledes som Forholdene ved det lægevidenskabelige Studium have udviklet sig. Efter den nuværende Ordning gennemgaa de examinerede Kandidater et 6 Ugers Kursus paa Stiftelsen, og her kan man i det heldigste Tilfælde modtage og uddanne 30—40 Kandidater om Aaret. Den store Mængde af medicinske studerende i de sidste Aar maa, i det mindste endnu i nogen Tid, medføre en større Tilgang; herved vil opstaa et Misforhold mellem Klinisistpladsernes Antal og Aspiranterne til disse. Det vil saaledes være umuligt andet, end at de examinerede Kandidater ville komme til at vente ud over de 2 første Semestre efter fuldendt Examen, og først efter et Par Aars Forløb kunne admitteres til Stiftelsen, et Forhold, der er saa uheldigt, at det næppe behøver nærmere Paavisning. Ved den nuværende Ordning er det ikke muligt at rette paa dette Misforhold ved at forkorte det 6 Ugers Kursus yderligere, og Grunden hertil maa væsentligst søges deri, at Kandidaterne savne enhver tidligere praktisk Uddannelse; hvis derimod en saadan kunde erhverves allerede før Examen ved den foreslaaede Klinik, saa vilde det vistnok være muligt at forkorte den senere Uddannelse indtil 4 Uger, og man vilde saaledes altid have det i sin Magt paa Tider, naar en stor Mængde Kandidater vente paa Adgang til Stiftelsen, at forkorte den besværlige og i mange Henseender betænelige Ventetid. Med Hensyn til Ordningen af en saadan Klinik, da havde man tænkt sig, at Kandidaterne i Hovedsagen henvistes til Undersøgelsen af de fødende i Filialerne, medens de i Stiftelsen forplejede fødende forbeholdtes for de studerende. Til Kliniken skulde kun admitteres de ældste studerende i det sidste eller de to sidste Semestre før Examen. Under Tilsyn af Professoren skulde de

studerende efter Tur undersøge de fødende, og derpaa følge hele Fødsels Forløb under den kliniske Assistentens Tilsyn og Vejledning, saaledes at hver enkelt fødende kun blev undersøgt af den enkelte studerende, hvem hun tilfaldt til Iagttagelse. Den kliniske Undervisning kom dernæst til at omfatte de indtræffende pathologiske Tilfælde, Barselsengens normale og sygelige Forløb, Explorationsøvelser paa svangre, samt Foredrag over de forekommende Tilfælde af Kvinde- og Børnesygdomme. Det maa indrømmes, at Professorens stadige Nærværelse ved disse Øvelser giver tilstrækkelig Garanti for, at Humanitetens Fordringer ikke krænkes. Man har indvendt mod en Klinik for studerende, at det var inhumant at lade de fødende og især gifte Koner undersøge af studerende, at Stiftelsens Tavshedsforpligtelse derved kom i Fare, samt at Sundhedstilstanden derved vilde forværres. Med Hensyn til Tavshedsforpligtelsen, da er denne vist temmelig illusorisk, navnlig for Filialernes Vedkommende; den bør ganske vist saa vidt muligt overholdes, men den kan ligesaa godt overholdes med Studenter som med Kandidater. At dernæst Stiftelsens fødende skulde saares mere i deres Blufærdighedsfølelser ved at undersøges af en ældre Student, end af en ung Kandidat, indses ikke, da man i ethvert Tilfælde aldrig paa en Fødselsstiftelse kan fritage de fødende for Elevernes Undersøgelse. Endelig kan det ikke antages, at Sundhedstilstanden kan forværres ved en saadan Klinik, naar Undersøgelserne foretages med det tilbørlige Hensyn og stræng Iagttagelse af de nødvendige Forsigtighedsregler, og i begge Henseender vil der være større Garanti ved en Klinik for Studenter, hvor Professoren eller den kliniske Assistent altid vil kunne være tilstede paa de bestemte Timer, end der er ved de kliniske Kandidaters Undersøgelser, der som oftest maa foretages uden direkte Kontrol.

I Henhold hertil foreslog Fakultetet:

1. at der ved Medvirking af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet oprettes en obstetricisk Klinik for studerende i Fødselsstiftelsen under Ledelse af Professoren i Fødselsvidenskab;
2. at det lovbefalede kliniske Kursus for Kandidater kan, naar en saadan Klinik er oprettet, indskrænkes til 4 Ugers Varighed, hvis Forholdene gjere det ønskeligt og muligt.

Konsistorium tiltraadte ganske disse Forslag i den Skrivelse af 13de Juni 1870, hvormed det indsendte Fakultetets Indstilling til Ministeriet.

Da den kgl. Fødsels- og Plejestiftelse dengang sorterede under Justitsministeriet, maatte de videre Forhandlinger med Stiftelsen føres gennem dette Ministerium, og Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet anmodede det derfor om at ytre sig over Sagen. Justitsministeriet indhentede en Erklæring fra Direktionen for Fødselsstiftelsen, som blev afgivet den 27de September 1870. I denne hed det, at Direktionen vel kunde gaa ind paa Fakultetets Andragende om, at der gaves de studerende Lejlighed til en foreløbig praktisk Uddannelse i Obstetric under Tilsyn af Overakkouchøren, men at en fuldstændig obstetricisk og gynækologisk Klinik ikke kunde etableres uden Hensyn til Stiftelsens andre lige saa vigtige humane Formaal og, under Stiftelsens nuværende Indretning, uden aldeles at forstyrre den bestaaende Ordning saavel med Hensyn til de fødende, som til Læredotrenes Undervisning. En saadan fuldstændig obstetricisk Klinik vilde formentlig bedst ordnes sammen med hele den lægevidenskabelige Undervisning, som var under Forhandling, og først naar et fuldstændigt udarbejdet Forslag i

sine Detailler forelaa, vilde Direktionen med Nytte kunde tage under Overvejelse, hvorvidt en saadan Ordning stemmede med Stiftelsens øvrige Formaal. Direktionen udtalte sluttelig den Anskuelse, at det til Opnaaelsen heraf vilde være rigtigt, at en af Direktionens lægekyndige Medlemmer indtraadte i den Kommission, der var nedsat for at tage hele den lægevidenskabelige Undervisning under Overvejelse.

Det i Slutningen af bemeldte Skrivelse udtalte Haab gik imidlertid ikke i Opfyldelse. Den ommeldte, ved et under Justitsministeriet udfærdiget allerhøjeste Kommissorium af 27de August 1870 nedsatte Kommission endte sine Arbejder, uden at noget af Fødselsstiftelsens lægekyndige Medlemmer var indtraadt i samme. I Marts 1871 indgav den en trykt Betænkning, i hvilken den opstillede forskellige nærmere motiverede Forslag. Blandt disse Forslag var ogsaa det, at den overordnede Styrelse af den kgl. Fødsels- og Plejestiftelse henlagdes under Kirke- og Undervisningsministeriet, et Forslag, som efter en af Justitsministeriet nedlagt Forestilling blev bifaldet ved kgl. Resolution af 30te Juni 1871 (Lovtid. S. 402).

Den nævnte Kommission, som havde faaet det Hverv at afgive Betænkning og Forslag om, hvorledes der paa den hensigtsmæssigste Maade kunde finde en ordnet Samvirken Sted mellem Universitetet og Hospitalerne til den lægevidenskabelige Undervisnings og Uddannelses Fremme, havde ogsaa taget Spørgsmaalet om Indretningen af en klinisk Undervisning for de studerende i Fødselslæren under Overvejelse, ligesom de Aktstykker, der forelaa herom, havde været Kommissionen forelagte. Kommissionen bemærkede herom følgende, som aftrykkes efter den afgivne Betænkning.

„Med Hensyn til Indretningen af en klinisk Undervisning for de studerende i Fødselslæren og hermed tillige navnlig de hos spæde Børn forekommende Sygdomme, da er der allerede, som det fremgaar af de Kommissionen forelagte Aktstykker, indledet Forhandlinger, for hvilke det af det lægevidenskabelige Fakultet under 31te Maj f. A. gennem Konsistorium indgivne Forslag ligger til Grund. Hvad Sagens Betydning angaar, kunne vi vel i Almindelighed henvise til, hvad der i Fakultetets Skrivelse er udviklet, men skulle dog hertil endnu føje nogle Betragtninger, som forekomme os at være af Vægt for den rette Bedømmelse af de paa-gældende Forhold i det hele. — Den ved kgl. Resolution af 18de Oktober 1849 (bekjendtgjort af Kirke- og Undervisningsministeriet den 22de s. M.) fastslaaede Ordning af Adgangen til at praktisere som Fødselshjælper gaar ud paa følgende: Til den almindelige lægevidenskabelige Embedsexamen hører en theoretisk, dog med Fantomøvelser forbundet obstetricisk Prøve, og ingen kan saaledes ordentligvis overhovedet blive Læge, uden at have erhvervet den tilstrækkelige Kundskab ogsaa i denne Retning af Videnskaben; men som yderligere Betryggelse for, at Kandidaten ikke blot skal besidde den theoretiske Kundskab, men ogsaa i Gjærning vil kunne vide at anvende den, er det end videre foreskrevet, at han efter Examen — dog, som det udtrykkeligt hedder, i det første eller senest det andet Semester derefter — skal gennemgaa et klinisk Kursus i Fødselsstiftelsen; først derved opnaar han da Rettighed til at udøve Praxis som Fødselshjælper, medens det paa den anden Side staar ham frit, ogsaa uden at have gennemgaaet dette Kursus, at nedsætte sig som Læge, men da kun med Rettighed til Udøvelsen af medicinsk-kirurgisk Praxis, og altsaa — hvad der heraf ligefrem følger — med Forbud imod at befatte sig med Fødselshjælpen. Vi skulle her ikke opholde os

ved, hvorledes det siden har været nødvendigt at forandre Planen for det oprindelig foreskrevne Kursus, og navnlig at nedsætte dets Varighed, for at kunne naa hen til at opfylde Resolutionens udtrykkelige Forskrift om dets Gjennemgaaelse inden Udløbet af det første Aar efter Examen, og hvor meget der desuagtet er Udsigt til, at dette i den nærmeste Fremtid ikke vil blive muligt med det nuværende store Antal af studerende. Man vilde maaske sige, at de studerende, som ikke kunde faa gjennemgaaet det obstetriciske Kursus i den befalede Tid, maatte finde sig i, kun at opnaa den begrænsede Ret til Praxisudøvelse. Men hvorledes vilde derved Tilstanden blive? ja, hvorledes er eller kan den i det mindste efter selve Resolutionens Lydende i Principet allerede være, selv bortset fra de øjeblikkelige, formentlig forbigaaende Vanskeligheder, som det store Antal af studerende medfører? Vistnok blev det ved Resolutionens Udstedelse forudsat, at ingen, som virkelig vilde være Læge, vilde undlade at sikre sig Ret til at virke som Fødselshjælper, men Erfaringen har dog siden vist, at denne Regel i det mindste ikke er ganske uden Undtagelse. Allerede nu kunne vi altsaa have, og hvis en større Del af de studerende bløve udelukkede fra Deltagelse i de kliniske Kursus, vilde vi efter en større Maalestok faa to Slags Læger, nogle med og andre uden Ret til at hjælpe i Barnsnød, men dog alle i det mindste med Kundskab om, hvorledes de skulle hjælpe. Men kan man forudsætte, at Befolkningen — Landbefolkningen f. Ex. — vil kjende og vide at tage Hensyn til denne Forskjel? Nej, i paakommende Tilfælde, som true med Fare, og det ikke sjældent med overhængende Fare, søger man den nærmeste Læge og forlanger hans Hjælp, den han, selv om han hører til den sidste Slags Læger, i Kraft af sit Embedslofte og sin nafviselige humane Pligt i saa Tilfælde ikke kan nægte at yde, og hvilken Lov skal han saa følge, den, der byder, eller den, der forbyder at hjælpe? Og slige Kollisionstilfælde ere ikke blot tænkte, men ville og maa nødvendigvis indtræffe i det mindste for Landlægen, og der er jo intet, som forbyder de ikke fødselshjælpende Læger at nedsætte sig paa Landet. En saadan Ordning forekommer os uimodsigelig at være principielt urigtig. Fødselshjælpen udgjør en saa væsentlig Side af den almindelige praktiske Lægevirksomhed, og hører saa uadskillelig med dertil, at det ganske sikkert ikke blot bør afværges, at Adskillelsen bliver mere almindelig, men at det endogsaa bør tilstræbes at komme bort fra de Bestemmelser, i Kraft af hvilke den allerede nu er anerkjendt som berettiget, selv inden for den normale Tingenes Orden. Den normale Orden bør følgerigtigt være den, at Retten til at udøve Virksomhed som „praktiserende Læge“ overhovedet først meddeles, naar den kan gives i hele den Udstrækning, som selve Begrebet forudsætter, altsaa medindbefattende „Fødselshjælpen“, som desuden slet ikke skarpt kan afgrænses fra anden Lægehjælp (thi hvilke af de mange forskjellige Sygdomstilfælde, som kunne indtræffe under Svangerskab, Fødsel og Barselseng, høre vel hen under „Lægen“, og hvilke under „Fødselshjælperen?“).

„Men skal denne Ordning søges gennemført, saa maa der saa meget desto mere stræbes hen til, at Gjennemgaaelsen af det befalede kliniske Kursus i Fødselstiftelsen saa vidt muligt kan slutte sig til og følge umiddelbart efter Examen, og for at dette skal kunne naas, vil atter en yderligere Nedsættelse af Varigheden af dette Kursus blive nødvendig. I Fakultetets Skrivelse er det allerede paavist, at en Nedsættelse nu ikke kan finde Sted, fordi Kandidaterne ved Tiltrædelsen ganske savne forudgangen praktisk Uddannelse, og det er i det væsentlige netop en saa-

dan forberedende Øvelse, som tilsigtes opnaaet ved det i Forslag bragte Kursus for — som det i Skrivelsen udtrykkelig hedder — „de ældste studerende i det sidste eller de to sidste Semestre før Examen“. Alt i alt gaar saaledes Fakultetets Forslag ikke saa meget ud paa en Udvidelse, som paa en Omlægning og Deling af det allerede befalede Kursus, saaledes navnlig, at den Del deraf, som ikke nødvendig udkræver et stadigt Ophold i Stiftelsen, men derimod mest stiller Fordring til Lærerens umiddelbare Vejledning, — at denne Del kan blive gennemgaaet før Examen, Haand i Haand med det til denne alligevel nødvendige theoretiske Studium, medens Afslutningen forbeholdes den nærmeste Tid efter Examen. Men saaledes opfattet — eller, om fornødent, saaledes reduceret — forekommer det os utvivlsomt, at Fakultetets Forslag maa kunne iværksættes, uden at medføre den i Direktionens Skrivelse af 27de September 1870 antydede Forstyrrelse af Stiftelsens nuværende Ordning, og uden Indgriben i dens humane Formaal. Da det nu tilmed i den nævnte Skrivelse fra Direktionen udtrykkelig siges, at den „vel kan gaa ind paa Fakultetets Andragende om, at der gives de studerende Lejlighed til en foreløbig praktisk Uddannelse i Obstetrik, under Tilsyn af Overakkouchøren“, saa vil Ordningen af denne Sag, der jo ved saa mange fremmede Universiteter er gennemført, ganske vist heller ikke hos os kunne møde uovervindelige Vanskeligheder. Hvad angaar en fuldstændig Udarbejdelse af Forslaget i alle dets Enkeltheder, da synes denne nærmest at burde afæskes Fakultetet, for derefter at blive underkastet Direktionens Prøvelse, eller — og som det forekommer os rettere — at burde fremgaa af Samraad mellem Direktionen og Fakultetet, for derefter at forelægges Ministeriet til Afgjørelse, medens vi ikke have troet, at denne Side af Sagen med Nytte vilde kunne gjøres til Gjenstand for Drøftelse i Kommissionen.

Vi indskrænke os derfor til at foreslaa, at det lægevidenskabelige Fakultets Forslag i Principet tages til Følge, saa at der altsaa i Fødselsstiftelsen bliver indrettet en obstetricisk Klinik for ældre studerende, hvorfor de nærmere Bestemmelser blive at fastsætte efter Samraad mellem Fakultetet og Stiftelsens Direktion“.

Efter at Ministeriet derefter under 24de Juli 1871 havde tilskrevet Direktionen for Fødsels- og Plejestiftelsen, og anmodet den om at tage Sagen under nærmere Overvejelse, udvalgte Direktionen, efter at have indhentet Betænkning om Sagen fra Overakkouchøren, Prof. Stadfeldt, af sin Midte Etatsraad Dahlerup og Etatsraad Gammeltoft til at træde i Forhandling med Delegerede fra det lægevidenskabelige Fakultet om Muligheden af og i bekræftende Fald Maaden, hvorpaa en saadan obstetricisk Klinik for ældre studerende vilde kunne indrettes paa Stiftelsen. Det lægevidenskabelige Fakultet valgte paa sin Side Professorerne Schmidt og Stadfeldt til at forhandle med Direktionens Delegerede. Efter at disse Delegerede havde ført Underhandlinger om Sagen, enedes de om at foreslaa 7 Punkter som Regler for en obstetricisk Klinik for studerende, der derefter bleve forelagte saa vel det lægevidenskabelige Fakultet, som Direktionen for Fødselsstiftelsen. Medens Fakultetet i et og alt vedtog Udkastet, havde Direktionen Betænkkelighed ved at gaa ind paa det under Nr. 4 foreslaaede Punkt, der lød saaledes: „Undervisningen i Undersøgelse af de til Indskrivning i Fødselsstiftelsen mødende svangre meddeles en Gang ugentlig af Overakkouchøren til et Antal af indtil 3 studerende ad Gangen; dog maa gifte Koner fritages for at benyttes til

Undervisningen“. Direktionen forlangte i Skrivelse af 9de Februar 1872 til Fakultetet, at det skulde fastsættes, at baade gifte Koner og førstefødende ikke blot maatte, men skulde fritages for at benyttes til Undervisning, saa vel som at ingen Undersøgelse maatte foretages med nogen ugift svanger mod hendes Villie. Den henviste i saa Henseende til de Forhandlinger, der i 1849 vare førte mellem Fakultetet, Direktionen og vedkommende Ministerier, af hvilke fremgik, at disse Begrænsninger af Undersøgelserne allerede dengang bleve vedtagne, og fandt ingen Anledning til nu at fravige disse af Humanitets Hensyn vedtagne Regler.

I sin Svarskrivelse til Direktionen af 29de April 1872 gjorde Fakultetet udførligt Rede for sit Standpunkt med Hensyn til det omtvistede Spørgsmaal. Hvad Henvisningen til de i 1849 førte Forhandlinger angik, bemærkede det, at de nævnte Begrænsninger vel da bleve vedtagne, men at Fakultetet dog tog udtrykkeligt Forbehold med Hensyn til, hvad Erfaringen maatte lære. I øvrigt gjorde det gjældende, at naar Direktionen i sin Omsorg for Stiftelsens Indretning og Tav tillige mente at burde værne om Humanitetens Krav lige over for de enkelte svangre Kvinder, saa maatte Fakultetet dog udtrykkeligt hævde, at de humane Hensyn heller ikke fra Fakultetets Side kunde ventes tilsidesatte under dets Varetagen af de studerendes Undervisning i Stiftelsen, og at heller ingen virkelig Krænkelse af Humaniteten vilde foraarsages ved Fakultetets Forslag til en Omordning af denne. Overhovedet viste Erfaringen, baade fra vore egne og fremmede Forhold, at Betyggelsen mod Tilsidesættelsen af Humanitetens Fordringer ved den kliniske Undervisning i Hospitalerne ikke saa meget maatte søges i visse bestemte Forskrifter og Forbehold, som i hele den Aand, der gik gennem Undervisningen. Med Hensyn til Sagen selv bemærkede det, at det intet havde imod, at det kom til at hedde, at de gifte Koner skulde fritages for at benyttes til Undervisningen, hvilket ogsaa var Meningen med den af de Delegerede vedtagne Affattelse. Fakultetets ubetingede Tiltrædelse af dette Punkt var væsentlig begrundet ved Hensynet til, at de gifte Koner overhovedet vare stillede exceptionelt lige over for de øvrige Barselkvinder ved særlige Bestemmelser i Fundatsen, om end disse ikke indeholdt nogen Hentydning til Forholdet til Undervisningen. Heller ikke vilde Fakultetet modsætte sig, at det fastsattes som Regel, at ingen Undersøgelse maatte foretages med nogen ugift svanger mod hendes Villie, eftersom det nemlig havde vist sig, at denne Bestemmelse hidtil ikke havde været til Hinder for Undervisningens Gang. Dog forbeholdt Fakultetet sig, dersom det nogensinde skulde blive saa almindeligt, vilkaarligt at nægte at lade sig undersøge, at de studerende derved vilde afskjæres fra at erhverve sig en blot nogenlunde tilstrækkelig Øvelse, at søge Bestemmelsen forandret. Derimod udtalte Fakultetet sig imod Fastholdelsen af den Betingelse, at ugifte førstefødende ikke maatte benyttes ved Undervisningen i Undersøgelsen af svangre. I sig selv vilde Undervisningen herved blive mangelfuld, da der netop i de Forhold, som vare Gjenstand for Undersøgelsen, findes væsentlige Forskjelligheder mellem førstefødende og Kvinder, som tidligere have født. Bortset fra, at der i Dronning Juliane Maries Gavebrev af 29de Januar 1785 og kgl. Reskr. 23de Marts 1787 ikke fandtes nogen Udtalelse eller Hentydning, hvortil den paagjældende Bestemmelse kunde støtte sig, kunde Fakultetet ikke finde det rigtigt i sig selv at opstille en saadan Forskjel mellem de til Stiftelsen søgende Kvinder. For saa vidt Humanitetshensyn maatte lede til at træffe indskrænkende Bestemmelser for Un-

dersøgelsen af de svangre, maatte der herved have for Øje dels, at Undersøgelsen kunde volde Smerte og Skade for Sundheden, dels at den paa anden Maade, og da navnlig ved at saare Blufærdigheden, vilde være pinlig og skadelig for disse. Smerte og legemlig Skade vilde vel kunne voldes ved en for hyppigt gjentaget og overdreven, men ikke ved en maadeholden og forsigtig Undersøgelse. Hvad det andet Hensyn angik, indrømmede Fakultetet, at der blandt de til Stiftelsen søgende ugifte svangre fandtes maaske endog ikke faa Kvinder, for hvem Undersøgelsen, paa Grund af deres personlige Karakter og øvrige Forhold, vilde være virkelig pinlig, og at disse da ogsaa burde forskaanes derfor, og at disse Kvinder hyppigst vilde findes blandt de førstefødende; men Erfaringen viste dog, at der hos Fler-tallet af disse ikke var Grund til i saa Henseende at stille dem under andre Regler, end de øvrige svangre, foruden at det ofte slet ikke eller først ved Undersøgelsen lod sig konstatere, om den paagjældende første Gang var svanger. Den sikreste Maalestok for, hvorvidt en Undtagelse fra at tjene Undervisningen burde finde Sted eller ikke, maatte søges i Overakkouchørens Erfaring og Skjøn, saa vel i Henseende til Humanitetens som Lægebehandlingens Krav. Fakultetet anførte en Ytring i en tidligere Direktionsskrivelse til det af 5te Jan. 1849 om, at naar Undervisningsmomentet især i Begyndelsen traadte saa lidt frem som muligt, medens Patienten vænnedes til at anse det sanitære som den principale Side af Sagen, vilde Forholdet ordne sig af sig selv. Hertil kunde Fakultetet slutte sig; men en Bestemmelse, som lige over for Undersøgelserne opstillede en bestemt Forskjel mellem førstefødende og andre svangre, vilde ikke staa i Samklang hermed, eftersom denne Forskjel dog ikke vilde kunne opfattes som begrundet i sanitære Hensyn. I en saadan som gjældende Regel opstillet Forskjel laa der en Fare for, at Nægtelse af at lade sig undersøge alene af den Grund vilde kunne blive mere almindelig, ligesom det ogsaa kunde give det Udseendet af at være en Art Straf for den paagjældende at tjene Undervisningen. Det maatte heller ikke overses, at en almindelig Undersøgelse af de svangre virkelig havde sin sanitære Betydning for disse, idet mangen Uregelmæssighed derved i Tiden kunde opdages, og det turde anses for en almindelig Erfaring, at et Hospital, hvortil der var knyttet Undervisning, netop ved en omhyggeligere Undersøgelse i saa Henseende frembød væsentlige Fortrin. — Fakultetet skulde imidlertid have været villigt til at give efter for Direktionens Ønske i dette Punkt, dersom det med denne Begrænsning vilde være muligt at ordne Undervisningen paa en fyldestgjørende Maade. Men Fakultetet paaviste ved statistiske Data, at en nogenlunde tilstrækkelig Undervisning i Undersøgelse af svangre med Fastholdelse af hin Indskrænkning ikke vilde kunne ydes, uden at foretage Undersøgelserne paa de svangre, som turde benyttes, saa overdrevent og i Virkeligheden saa inhumant, at Overakkouchøren ikke vilde kunne paatage sig Ansvarer derfor. Explorationstekniken maatte da læres paa de fødende i Stiftelsen, hos hvilke dog en langvarig Undersøgelse netop fortrinsvis burde søges undgaet, eller den vilde slet ikke blive lært til Skade for de svangre og fødende rundt om i Landet, som kunde komme til at trænge til Lægens Bistand. Fakultetet opfordrede derfor indtrængende Direktionen til at frafalde den omhandlede begrænsende Betingelse, og bemærkede, at Fakultetet, dersom dette ikke skulde ske, ikke vilde have noget andet Valg, end fra sit Standpunkt at indstille Sagen til Ministeriets Afgjørelse.

I sin Svarskrivelse af 4de Juni 1872 gjorde Direktionen opmærksom paa,

at Fakultetet i sin Skrivelse til Konsistorium af 31te Maj 1870 havde angivet Formaalet for Kliniken saaledes: at give de studerende Lejlighed til en foreløbig praktisk Uddannelse før Examen i Obstetrik, for at dette Fags Hovedlærdomme kunde være opfattede og have Udsigt til at blive opbevarede i Erindringen, medens et klinisk Kursus efter Examen skulde befæste Kundskaberne og give den nødvendige Øvelse. Det, hvorpaa det ved denne foreløbige Undervisning kom an, var at give de studerende et Begreb om de fysiologiske Forhold ved Svangerskabet, for saa vidt disse iagttages og erkjendes ved Undersøgelsen af den svangre, og om Maaden, hvorpaa denne Undersøgelse bør foretages. Men disse fysiologiske Forhold vare som bekjendt netop paa det Tidspunkt i Svangerskabet, hvor de studerende skulde admitteres til at gjøre sig bekjendt med dem, af en saadan Natur, at det var umuligt, selv ved et langt rigere Materiale end det, Stiftelsen kunde byde de enkelte studerende, at give disse et blot nogenlunde fyldigt og frugtbringende Begreb om dem. Det, som altsaa ved disse Explorationer saa godt som ene kunde naas, var, at de studerende gjordes bekjendt med Tekniken af Explorationen, men denne var saa simpel, at den maatte antages at kunne læres af enhver blot almindelig begavet ældre studerende ved en eller et Par Undersøgelser, i det mindste i den Grad, som udfordredes til at følge og forstaa det over disse Forhold theoretisk foredragne; den videre Uddannelse og Øvelse gaves jo Kandidaten efter Examen. Direktionen kunde derfor ikke indrømme, at den omstridte Begrænsning vilde føre til, at Explorationstekniken maatte læres paa de fødende i Stiftelsen til Skade for disse, eller slet ikke vilde blive lært til Skade for fødende og svangre trindt om i Landet. Direktionen var blevet bestyrket i sin Overbevisning om Bestemmelsens Gyldighed ved Fakultetets Indrømmelse, at der blandt de ugifte svangre fandtes ikke faa Kvinder, for hvem Undersøgelsen paa Grund af deres Karakter og øvrige Forhold vilde være virkelig pinlig, og at disse ogsaa burde forskaanes derfor. Disse Kvinder burde ubetinget forskaanes, ligesom det overhovedet var Pligt at drage Omsorg for, at Blufærdigheden, hvor den endnu fandtes, skaanedes saa meget som muligt. Direktionen var vel ikke ved Fakultetets Beregning blevet overbevist om, at man kunde komme i Trang for Materiale til den nødvendige Explorationsøvelse, men skulde dette blive Tilfældet, og Overlægen skulde finde det nødvendigt at benytte enkelte førstefødende, navnlig saadanne, hvis Blufærdighedsfølelse efter deres hele Vandel og Opførsel ej kunde antages derved at vilde blive saaret, vilde Direktionen selvfølgelig ikke kunne glemme, at Undtagelser fra Reglen i de fleste Forhold i Livet kunde være forsvarlige og tilstedelige. — Med denne sidste Indrømmelse, hvorefter Klinikens Forstander fik Ret til, om nødvendigt, at afvige fra Reglen, erklærede Fakultetet sig for Tiden tilfreds i Skrivelse til Direktionen af 8de Juli 1872, og der var saaledes opnaaet Enighed om Reglerne for Kliniken. I den Skrivelse af 8de Juli 1872, hvormed Fakultetet indstillede disse til Ministeriet, bemærkede det, at det lige over for Direktionen havde gjort principielle Indrømmelser, som maaske kunde virke hæmmende paa Undervisningen, og som Fremtiden maaske kunde nøde til at søge ændrede, men som det dog var gaaet ind paa, for at paaskynde en Foranstaltning, hvortil Trangen blev større og større. Det udtalte det Haab, at Sagen kunde blive endelig afgjort saaledes, at Kliniken kunde træde i Virksomhed den 1ste September. Direktionen bemærkede i Skrivelse af 2den August 1872 til Ministeriet, at det var dens Hensigt, for at kunne føre den nødvendige Kontrol med Over-

holdelsen af de fastsatte Betingelser, at paalægge Overakkouchøren aarlig at indberette til Direktionen, hvor mange Kvinder der i Aarets Løb havde været underkastet Explorationsovelser, hvor mange af disse Kvinder der vare første Gang fødende, samt om, hvor mange studerende der havde deltaget i disse Øvelser.

Ministeriet tiltraadte i den for Hs. Maj. Kongen nedlagte Forestilling de opstillede Regler, og under 26de August 1872 blev ved kgl. Resolution approberet følgende

Regler

for Indretningen af en obstetricisk Klinik ved den kgl. Fødsels- og Plejestiftelse for ældre lægevidenskabelige studerende til at træde i Kraft fra 1ste Septbr. 1872.

1. Der oprettes en Klinik i Fødselsstiftelsen for ældre lægevidenskabelige studerende. Øjemedet med denne Klinik er at give de studerende en forberedende Uddannelse i den praktiske Erkjendelse af Svangerskabet, Fødselen og Barselssengens Fænomener.
2. Kursus for de studerende er ordentligvis semestrelt, og Adgangen staar kun aaben for de studerende i det sidste eller næst sidste Semester før Absolvering af den lægevidenskabelige Examens sidste Afdeling.
3. De studerende anmeldes for Overakkouchøren ved Semestrets Begyndelse; han skal da sørge for, at der til Fødselsstiftelsens Bestyrelse indsendes en Fortegnelse over de anmeldte studerende, for at der kan blive affordret disse Tavshedsløftet før Begyndelsen af Kursus.
4. Undervisningen i Undersøgelse af de til Indskrivning i Fødselsstiftelsen mødende svangre meddeles en Gang ugentlig af Overakkouchøren til et Antal af indtil 3 studerende ad Gangen; dog skulle gifte Koner og førstefødende fritages for at benyttes til Undervisningen, og det fastholdes som Regel, at ingen ugift svanger maa undersøges mod sin Villie.
5. Undervisningen ved Fødesengen, i Barselssengens normale og patologiske Forløb ledes af Overakkouchøren i 3 til 4 ugentlige Formiddagstimer, og benyttes det paa de Tider forhaandenværende Materiale til Undervisningen for saa vidt det egner sig dertil. De fødende, som paa denne Maade blive undersøgte, benyttes ikke til de examineredes Lægers Undervisning.

De nødvendige humane og hygieiniske Hensyn maa omhyggeligt iagttages; navnlig maa kun et begrænset Antal (højest tre) studerende ad Gangen foretage den indvendige Undersøgelse under Fødslen, og i Barselssengsafdelingens Lokale maa der i Reglen kun meddeles Undervisning til en enkelt studerende ad Gangen. I Tilfælde af epidemisk Forekomst af Barselfeber kan Adgangen til Stiftelsens Fødeafdeling formenes de studerende.

6. Da Undervisningen navnlig med Hensyn til Fødslernes Forløb kun er forberedende, ville Øvelserne fortrinsvis omfatte de naturlige Fødsler; men da det er vigtigt, at de studerende før Examensprøven have iagttaget en saadan Fødsels Forløb indtil dens Slutning, maa det saa vidt muligt paalægges de studerende at følge en naturlig Fødsel til Enden og føre Journal over den. De indtegnede studerende maa derfor i Dagens Løb efter Tur følge Fødselsforløbet hos de fødende, som have været til Undersøgelse i den kliniske Time. De i den Henseende nødvendige Explorationer maa imidlertid kun foretages i Overakkouchørens, Reservelægens eller den kliniske Assistent's Nærværelse.

7. Det kliniske Kursus for lægevidenskabelige Kandidater fortsættes i øvrigt som forhen, men Varigheden af Kursus skal om nødvendigt med Tiden nedsættes til fire Uger, og naar dette sker, bortfalder Forpligtelsen til at indsende det fastsatte Antal Fødselsjournaler ved Afgangen fra Kursus.

d. Afgjørelse af enkelte Tilfælde vedkommende den lægevidenskabelige Embedsexamen.

En Ansøgning fra en studerende om Tilladelse til uanset Bekj. 12te Juli 1870 at underkaste sig 2den Del af lægevidenskabelig Embedsexamen $1\frac{1}{2}$ Aar efter 1ste Del bevilgedes efter Fakultetets Anbefaling ved Ministeriets Skrivelse af 15de Marts 1872.

— En studerende var ved den skriftlige Del af Examens 2den Del fundet i Besiddelse af ulovlige Hjælpe midler, og blev derfor afvist. Efter Bekj. 26de August 1851 § 4 vilde han da først efter et helt Aars Forløb paa ny kunne indstille sig til Examen, men da han derved vilde komme i Strid med § 3 i den nævnte Bekjendtgjørelse, ansøgte han om at maatte indstille sig til 2den Del $\frac{1}{2}$ Aar efter. Efter Fakultetets Anbefaling bevilgedes dette ved Ministeriets Skrivelse af 8de November 1872.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 12te April 1873 bevilgedes der efter Fakultetets Anbefaling en studerende $\frac{1}{2}$ Aars Udsættelse med 2den Del af Embedsexamen paa Grund af Sygdom.

— Ved Skrivelse af 12te April 1873 meddelte Ministeriet efter Fakultetets Indstilling en studerende, der, efter at have underkastet sig den skriftlige Del af Examens 2den Del, ved Sygdom blev forhindret fra at fuldende Proven, Tilladelse til ved den $\frac{1}{2}$ Aar derefter afholdte Embedsexamen at fortsætte Examen, saaledes at han beholdt de tidligere ved den skriftlige Prøve opnaaede Karakterer.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 24de Juli 1873 meddeltes der efter Fakultetets Indstilling en studerende, der i Sommeren 1873 havde indstillet sig til 2den Del af den lægevidenskabelige Embedsexamen, men ved Sygdom forbindredes i at fuldende denne, Tilladelse til, saa snart hans Helbredstilstand maatte tillade det, efter Sommerferien at underkaste sig en Prøve i de tilbage værende Fag af bemeldte Examen.

6. Forelæsninger og Examina under det filosofiske Fakultet.

Om nogle forandrede eller nærmere Bestemmelser for Afholdelsen af den filologisk-historiske Skoleembedsexamen.

Ved den i Aaret 1818 anordnede Skoleembedsexamen, den saakaldte store filologiske Examen, var Examenssproget i latinsk og græsk Filologi, baade ved den skriftlige og mundtlige Prøve, i Overensstemmelse med den da endnu ogsaa ved andre Examina gjældende Universitetstradition, udelukkende Latin, med Undtagelse af Oversættelse af de latinske Forfattere.

Ved Anordningen af 2den Februar 1849 angaaende Prøver, som give Adgang til de overordnede Læreposter ved de lærde Skoler, fastsattes det, at ved den filologisk-historiske Embedsexamen ved den skriftlige Prøve Forklaringen af Stederne af læste Forfattere i begge Sprog (men ikke, som før, Oversættelsen af det græske Sted), og Besvarelsen af de ikke-exegetiske Opgaver i latinsk og græsk Filologi skulde affattes paa Latin, hvorimod det danske Sprog skulde bruges baade ved Oversættelsen og Forklaringen af de Steder af ikke læste Forfattere i begge

Sprog, der efter den nu tagne Bestemmelse skulde forelægges Kandidaterne. Ved den mundtlige Prøve beholdtes Latin som Examenssprog i det hele, dog saaledes, at en Del af Examenstiden i hvert Fag af Examinator kunde anvendes til paa Dansk at behandle Gjenstande, for hvilke Modersmaalets Brug fandtes mere at egne sig, en Tilladelse, hvoraf Examinatorerne i større eller mindre Udstrækning have benyttet sig. Det bestemtes tillige, at den af Examinanden ved de latinske skriftlige Besvarelser for Dagen lagte stilistiske Færdighed og Lethed i Behandlingen af Sproget skal tages i Betragtning ved Bestemmelsen af Karakteren i latinsk Filologi.

I Maj 1873 indgav imidlertid Examinatorerne i latinsk og græsk Filologi ved bemeldte Examen, Konferentsraad Madvig og Professor Ussing, samt de tilfornordnede Censorer ved samme, Rektor Petersen og Professor Thrige, et Andragende til Ministeriet om, at de nævnte Bestemmelser, der ikke længere kunde anses for hensigtsmæssige, ved kongelig Resolution maatte blive forandrede.

„Vi anse nu, som tidligere, hedder det i dette Andragende, Erhvervelsen af Evne til at udtrykke sig skriftlig saa vidt muligt korrekt og nogenlunde flydende paa Latin om Gjenstande, der ikke falde ganske udenfor den antike Forestillingskreds og det derved betegnede Sprogforraad, for at være af den væsentligste Betydning for Tilegnelsen af en sikker, i Bevidsthed og Takt hvilende Forstaaelse af den latinske Literatur (og tillige af den græske i Følge den gennemgaaende Analogi i Sprogenes Bygning og i Forestillingskredsens og Ordforraadets Udvikling og Benyttelse i det hele), idet kun ad denne Vej hele Sprogets Bevægelse i og Brug af sine Midler, Begrænsningen af Formers og Ords Betydning bliver klart følt og fast tilegnet, og vi se derhos i Evnen til med en vis Lethed at kunne udtrykke sig mundtlig paa Latin baade et Middel til at levendegjøre og befæste Sprogfølelsen hos den talende selv og lade ham fatte Sproget som et naturligt og for Læreren vigtigt Middel til hurtigt, livligt og præcist at fremstille Sproget og dets Egenheder i bekvemme, efter Øjeblikkets Tarv dannede og valgte Exempler for Disciplene, og til i samme Tid at bringe mere Sprogstof og i større Afveksling frem for Disciplene, end ved den blotte Læsning. Vi tro derfor, at Tilstedeværelsen i antagelig Grad af denne Færdighed i latinsk, fremfor alt skriftligt Udtryk hos den filologiske Kandidat bør være Gjenstand for Prøvelse, og denne have Indflydelse paa Bedømmelsen. Men den Form, hvori denne Prøvelse nu finder Sted, ved at benytte Latin som Examenssprog, er efter vor Mening paa den ene Side ikke billig, og paa den anden Side ikke skikket til at bygge en sikker eller tilstrækkelig Dom paa, men fører til en for Formaålet skadelig Lempelighed og Overbærenhed. Ubilligheden fremkommer ved det væsentlig forandrede Forhold mellem denne Examensform og den akademiske Undervisning, samt de ved Privatstudiet benyttede literære Hjælpemidler. Filologiens nyere Udvikling ved Siden af den hele Videnskabeligheds Bevægelse har med Nødvendighed medført, at vi (hvad der i visse Retninger allerede begyndte at fremtræde i den sidste Halvdel af forrige Aarhundrede) i stedse stigende Grad i vor Betragtning af og Udtalelse om Oldtiden, just under Bestræbelsen for en fyldigere og klarere Opfattning, medoptage Forestillinger og Kategorier, der enten ganske eller i denne særlige Skikkelse vare Oldtiden fremmede, og derfor ikke uden en temmelig stor Transposition og Omdannelse kunne udtrykkes paa Latin; selv i Fremstillingen af hyppigt forekommende grammatikalske og lexikalske Fænomener bringe vi moderne

Abstraktioner eller Analogier og Sammenligninger fra nyere Sprog langt hyppigere end hidtil, medens samtidig den strengere Filologi afviser mange forhen i den ved Universiteterne brugelige Latin gængse Udtryk. Saa længe nu den filologiske Literatur i Kommentarer og Lærebøger og det filologiske Universitetsforedrag ikke desto mindre stræbte at bøje det vigtigste og væsentligste af Meddelelsen ind under den latinske Form og give det i denne, lod det sig uden Ubillighed gennemføre, at Kandidaterne skulde gengive det tilegnede ved Examen nogenlunde let og tilfredsstillende i samme Form, om end baade skriftlig og mundtlig et og andet udelodes og blev omgaaet, hvor det latinske Udtryk ikke let tilbød sig, et og andet udtryktes mere svævende og ubestemt, og om end den mundtlige Prøve gik noget langsommere, og derved blev mindre omfattende; ved Siden heraf medførte Formen Fordelen af en under Studiet vedligeholdt stærkere Sysselsættelse med og Tilegnelse af det latinske Sprogstof. Men i de sidste Decennier er ikke blot Behandlingen af de filologiske Discipliner, navnlig Hoveddisciplinerne, Literaturhistorie og Antikviteter, ikke at tale om Mythologi og Arkæologi, i latinske Bøger (undtagen Disputatser og Programmer) blevet meget sjældnere, idet de betydeligste Specialværker lige saa vel som Lærebøger skrives i de nyere Sprog, men ogsaa en stor Mængde Kommentarer over Forfattere i begge de gamle Sprog affattes (maaske ud over det nødvendige og ønskelige) i nyere Sprog, navnlig paa Tysk, derimellem saadanne, som de studerende ikke let kunne undlade at benytte som Hovedhjælpemidler (f. Ex. ved Homer, de græske Dramatikere, Ciceros Taler o. s. v.), og den samme Forandring er foregaaet med Forelæsningerne, idet man naturligt giver efter for de Fordele, som en hurtigere, fyldigere og mere indtrængende Meddelelse yder med Hensyn til en (især i Begyndelsen af Studiet) lettere Forstaaelse og Tilegnelse. En Forelæsning t. Ex. om det romerske Statsliv, der vil klare Forestillingerne ved Henviisning til nyere Indretninger og Begreber, saasom blot Begrebet Repræsentation, maa, naar den holdes paa Latin, idelig bruge Omsvøb og indblande moderne Lapper i den gamle Form. Exegetiske Forelæsninger lægge ved mange Forfattere færre Vanskeligheder i Vejen, næppe saa store, at de ikke opvejes af de lige over for staaende Fordele, Sprogøvelsen og den æsthetiske Tilfredsstillelse ved Enheden mellem Gjenstand og Form; men ved andre Forfattere, og det de vanskeligste, t. Ex. Tragikerne eller Aristophanes, drages man naturligt og stærkt til Benyttelse af Modersmaalet, og derfor holde vi, Madvig og Using, ligesom vore Fagfæller ved andre Universiteter, vore Forelæsninger overvejende i Modersmaalet, dem over de filologiske Realdiscipliner udelukkende. Det kan nu ikke enten ventes eller forlanges, at den studerende, medens han gennemgaaer Discipliner eller læser Forfattere ved Hjælp af Bøger eller Forelæsninger i Modersmaalet eller et andet nyere Sprog, i synderlig Grad skal tænke paa eller øve sig i at transponere hele Forestillingsrækken i antik Form, og naar han ikke har gjort dette, staar han ved Examen pludselig, medens han skal samle og ordne Indholdet til Besvarelsen af det skriftlige eller mundtlige Spørgmaal, tillige overfor denne Transpositions- og Oversættelsesopgave, og det er da naturligt, at han løser den daarligt, uden Lethed og taalelig Sikkerhed, og dog ved denne Kamp med Formen maaske hindres i at lægge det Kundskabsforraad, han kan være i Besiddelse af, for Dagen. Dette Resultat fremkommer saa meget mere, som den studerende i Forberedelsestiden, fordi Færdigheden i latinske Udtryk ikke fremtræder som Gjenstand for en særlig Opgave, ofte glemmer direkte at henvende

tilberlig Opmærksomhed derpaa og benytte den Vejledning og Øvelse, der i denne Retning tilbydes, og at supplere denne Vejledning ved private Øvelser med medstuderende. Vi maa tilstaa, at det, der i de senere Aar ved Examensudarbejdelse præsteres i latinsk Sprogform, ligesom ved den mundtlige Prøve, lader meget tilbage at ønske, saa meget, at det vel maa indrømmes, at det Hensyn, der efter Anordningen skal tages til de skriftlige, latinske Arbejders Sprogform, ikke har gjort sig tilberlig gjældende og vanskelig kan det, og at der kan være Tvivl, om Kandidaterne ikke ogsaa, uden Hensyn til det pludselige og uvante ved den extemporale Brug af Latinen ved Examen, savne tilberlig Sikkerhed og uddannet Sprogtakt. Vi ere ved Overvejelsen af disse Forhold, hvorom vi gjentagne Gange under Censuren og efter endt Examen have udvexlet vore Tanker (vi, Madvig og Ussing, ogsaa med tidligere Medcensorer), komne til den Overtydning, at Examen i latinsk og græsk Filologi, baade mundtlig og skriftlig, i det hele bør foregaa paa Dansk, hvorved Kandidatens Indsigt, befriet fra det fremmede Sprogs Tryk, vil komme under en sikrere, og med Hensyn til Indholdet ingenlunde lettere Prøve, men at der i latinsk Filologi bør tilføjes en særlig Prøve i den for Læreren ønskelige og nødvendige Færdighed i Benyttelsen af den latinske Sprogform, til hvilken Færdigheds Erhvervelse de filologiske studerende ligesom hidtil, men med klarere Bevidsthed og med større Eftertryk, maa vejledes, dels ved latinske (exegetiske) Forelæsninger over dertil passende Æmner, dels ved direkte Øvelser i at skrive og tale Latin. Denne Prøve maa fornemmelig være skriftlig, men dog tillige mundtlig, baade af Hensyn til Offentligheden og fordi derved baade Færdigheden i Sprogets Brug bedst lægges for Dagen, og der gives Lejlighed til at gjøre Rede for Regel og Sprogbrug. Vi have da tænkt os, at der i Latin til de 3 Udarbejdelse, der nu leveres, kunde føjes en fjerde, hvorved der opgaves Kandidaten et Stykke af passende Længde og fra den antike Form ikke for fjærnt liggende Indhold til Oversættelse fra Dansk paa Latin. Derhos kunde der ved den mundtlige Prøve i Latin udenfor den almindelige Examinationstid anvendes en Tid af omtrent et Kvarter til at lade Kandidaten udtrykke sig paa Latin over almindelig bekjendte (eventuelt af Examinator kort fremstillede) Gjenstande, og til at lade ham gjøre Rede for de af ham brugte Udtryk.

I Henhold til det saaledes bemærkede, gik Andragendet ud paa, at det maatte bestemmes, at den skriftlige og mundtlige Prøve i latinsk og græsk Filologi ved den filologisk-historiske Embedsexamen i det hele afholdtes paa Dansk, men at der i Latin ved den skriftlige Examen tilføjedes en særlig Prøve i Benyttelse af den latinske Sprogform, bestaaende i Oversættelse af et Stykke af passende Længde og et fra den antike Form ikke for fjærnt liggende Indhold fra Dansk paa Latin, og at der ved den mundtlige Prøve udenfor den øvrige Examinationstid anvendtes en Tid af omtrent et Kvarter til at prøve Kandidatens Evne til at udtrykke sig mundtlig paa Latin om Gjenstande, der egne sig til latinsk Fremstilling.

I Forbindelse med det ovenfor omtalte fremdrog Andragendet ogsaa den Bestemmelse i Anordningen af 2den Februar 1849 § 4 in fine, at „Kandidaten bør opgive et enkelt prosaisk og et poetisk Skrift i hvert Sprog, som dem, i hvilke han med større Detail har dvælet ved den kritisk-hermeneutiske Behandlings Methode.“ Denne Bestemmelse havde, bemærkedes det, ikke faaet nogen synderlig Betydning, idet Kandidaterne dels havde opgivet ganske korte, lidet vigtige og for Formaålet lidet egnede Skrifter som saaledes særligt behandlede, dels ikke ret havde taget

Sagen alvorlig og gjort Forskjel paa de saaledes opgivne Skrifter og de øvriges Behandling, medens paa den anden Side Bestemmelsen ved en ikke fjærnt liggende Misforstaaelse kunde lede til en utilbørlig Overfladiskhed ved de ikke saaledes opgivne Skrifter. Det antoges derfor ønskeligt, at denne Bestemmelse i dens nuværende Skikkelse blev ophævet, saa at der kun forlangtes i Almindelighed, at Kandidaten skulde have gjort sig bekendt med den filologiske Kritiks Methode, og ved de græske og latinske Hovedforfattere ikke maatte være ubekendt med Apparatet og Hjælpemidlerne til deres kritiske og hermeneutiske Behandling.

Sluttelig udtaltes, at det vilde være ønskeligt, om de foreslaaede Forandringer i Examensbestemmelserne, hvis de vandt Ministeriets Bifald, kunde blive resolverede og bekendtgjorte saa betimeligt, at de kunde anvendes ved Examen i Januar 1874.

Omtrent samtidig med det nævnte Andragende indgav Lærerne i nordisk Filologi en Indstilling til Komiteen for den filologisk-historiske Embedsexamen om, at den vilde andrage paa en nøjere Bestemmelse af Bestemmelsen i Anordningen af 2den Februar 1849 § 5, i hvilken det hedder, at „i nordisk Filologi skal Examinanden godtgjøre, at han besidder grundig grammatikalsk Kundskab saa vel i Modersmaalet i dets nyere Udvikling, som i det oldnordiske Sprog“. De bemærkede heri, at denne Bestemmelse formentlig ikke uden Tvang vilde kunne forstaaes, og hidtil heller ikke var blevet forstaaet anderledes, end at den krævede Kundskab angik to Ting, dels Oldnordisk som saadant, dels Dansk i Sprogets nuværende Skikkelse, men derimod ikke det danske Sprogs Historie under dets mellemliggende regelrette Udvikling fra det oldnordiske til det nuværende Stadium. Denne sproghistoriske Kundskab maatte de imidlertid anse for uundværlig, efter at den lærde Skole havde optaget Undervisning i Oldnordisk netop i Forbindelse med Undervisningen i Modersmaalet. For at Læreren skulde kunne lade denne Forbindelse komme til sin Ret, maatte han nødvendigvis selv besidde nogen Indsigt i den nordiske, særligt den danske Sproghistorie; de foreslog derfor, at der til den nævnte Paragraf i Examensanordningen føjedes en nærmere Bestemmelse af dens oven anførte første Passus, der herefter formentlig burde forstaaes saaledes, at der af vedkommende Examinand krævedes „grundig grammatikalsk Kundskab i Modersmaalet under dets historiske Udvikling fra det oldnordiske Stadium til dets nuværende Skikkelse“.

Disse tvende Andragender indsendtes under 30te Maj 1873 af Formanden for den filologisk-historiske Embedsexamens Kommission til Ministeriet. I denne Skrivelse bemærkede Formanden, at de tvende Censorer, Prof. Thrige og Rektor Petersen, havde bemyndiget ham til at erklære, at de vare aldeles enige med Professorerne Gislason og Grundtvig om, at den danske Sproghistorie burde gjøres til Gjenstand for Prøvelse ved denne Examen; de havde selv oftere gjort opmærksom derpaa, idet de forment, at dette virkelig var Meningen af Anordningens Bestemmelse, i hvilken Henseende de henviste til Motiverne, hvori det hedder at „den nøjagtige, grammatikalske Indsigt i Modersmaalet maatte have et Grundlag i en tilstrækkelig Kundskab i Oldnordisk (se Lindes Meddelelser 1849—56 S. 202). Hvis derfor Ministeriet, samtidig med at udvirke en kgl. Resolution for den foreslaaede Forandring i Brugen af Latin, ogsaa i denne Resolution vilde optage den af Professorerne Gislason og Grundtvig foreslaaede Ændring, havde Censorerne intet derimod. Skulde Ministeriet derimod finde, at dette var unødvendigt, vilde de

foreslaa, at det udtrykkelig indskjærpedes Examinatorerne i nordisk Filologi, at den historiske Sammenhæng mellem Oldsproget og det nyere Sprog ogsaa skulde gjøres til Gjenstand for Prøven.

Over disse Andragender begjærede Ministeriet Konsistoriums Erklæring, hvilken fremsendtes under 3die Juli 1873 tillige med en Erklæring af det filosofiske Fakultet af 24de Juni s. A. I denne bemærkede Fakultetet med Hensyn til det af Examinatorerne i nordisk Filologi stillede Forslag, at det fandt, at Anordningen af 2den Februar 1849 med Motiver indeholdt al fornøden Berettigelse, ja endog Anvisning for Examinatorerne i den omhandlede Retning, og at det kun var i Praxis, at Anordningens Tanke ikke var blevet tilstrækkeligt udført. Fakultetet ansaa derfor en ny kgl. Resolution ej blot for overflødig, men for lidet ønskelig, da derved et enkelt Moment vilde synes at fremhæves ensidigt og udsøndres for sig, medens det meget mere burde samle det øvrige om sig. En ministeriel Tilkjendegivelse om, at den bestaaende Forskrift hjemlede, hvad der tilsigtedes, syntes aldeles tilstrækkelig. Med Hensyn til de af Examinatorerne og Censorerne i klassisk Filologi gjorte Forslag fandt Fakultetet intet at bemærke. Konsistorium tiltraadte i sin oven for nævnte Skrivelse saa vel de med Hensyn til Prøven i klassisk Filologi stillede Forslag, som Fakultets Ytringer om de af Examinatorerne i nordisk Filologi stillede Forslag.

I den for Kongen nedlagte allerunderdanigste Forestilling anbefalede Ministeriet de foreslaaede Forandringer eller nærmere Bestemmelser af Anordningen af 2den Februar 1849, og i Henhold til kgl. Resolution af 9de August 1873 blev derefter udfærdiget følgende

Bekjendtgjørelse

angaaende nogle forandrede eller nærmere Bestemmelser for Afholdelsen af den filologisk-historiske Skoleembedsexamen ved Universitetet.

Paa derom af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet nedlagt allerunderdanigst Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen ved allerhøjeste Resolution af 9de d. M. allernaadigst at approbere følgende forandrede eller nærmere Bestemmelser for Afholdelsen af den ved Anordningen af 2den Februar 1849 indrettede historisk-filologiske Embedsexamen ved Universitetet, nemlig:

1) Den skriftlige og mundtlige Prøve i latinsk og græsk Filologi afholdes i det hele paa Dansk, hvorimod der i Latin ved den skriftlige Examen tilføjes en særlig Prøve i Benyttelsen af den latinske Sprogform, bestaaende i Oversættelse af et Stykke af passende Længde og et fra den antike Form ikke for fjærnt liggende Indhold fra Dansk paa Latin, og ved den mundtlige Prøve udenfor den øvrige Examinationstid anvendes en Tid af omtrent et Kvarter til at prøve Kandidatens Evne til at udtrykke sig mundtlig paa Latin om Gjenstande, der egne sig til latinsk Fremstilling.

2) I Stedet for den i Anordningens § 4, sidste Stykke, stillede Fordring, at Kandidaten har at opgive et enkelt prosaisk og et poetisk Skrift i Latin og Græsk som dem, i hvilke han med større Detail har dvælet ved den kritisk-hermeneutiske Behandlings Methode, skal ikkun i Almindelighed forlanges, at han skal have gjort sig bekjendt med den filologiske Kritiks Methode, og ved de græske og latinske Hovedforfattere ikke maa være ubekjendt med Apparatet og Hjælpe-midlerne til deres kritiske og hermeneutiske Behandling.

3) Ved Prøven i oldnordisk Filologi bliver at iagttage, at den i Anord-

ningens § 5 givne Bestemmelse, at Examinanden skal godtgjøre, at han besidder grundig grammatikalsk Kundskab saa vel i Modersmaalet i dets nyere Udvikling, som i det Oldnordiske, anvendes, i Overensstemmelse med, hvad der allerede tilsigtes ved Bestemmelsen, saaledes, at der kræves grundig grammatikalsk Kundskab i Modersmaalet under dettes historiske Udvikling fra det oldnordiske Stadium til dets nuværende Skikkelse.

Disse Bestemmelser træde første Gang i Kraft ved den Examen, som afholdes i Januar Maaned 1874.

Hvilket herved bekjendtgjøres til Efterretning for alle vedkommende.

7. Om andre Examina, der ere henlagte til Universitetet.

a. Den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet.

Under den 25de August 1871 er udfærdiget følgende Bekjendtgjørelse om Forandring i Fordringerne ved Afgangsexamen for Realdisciple og ved almindelig Forberedelsesexamen, begge af højere Grad:

„Paa derom af Ministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen under Dags Dato allernaadigst at bifalde, som følger:

Fordringerne ved Afgangsexamen for Realdisciple og ved den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet, begge af højere Grad, skulle herefter være de samme, som ved Anordningen af 5te August d. A. § 3, jfr. § 2 og Lov af 1ste April d. A. om Undervisning i de lærde Skoler § 5, ere fastsatte for Hovedexamen ved Udgangen af 4de Klasse for Disciple, der følge den matematisk-naturvidenskabelige Retning, dog med følgende nærmere Bestemmelser:

1. Proven i Latin bortfalder; derimod prøves der i Engelsk dels i et læst Pensum af mindst 200 Oktavsider, dels i et ikke læst prosaisk Stykke og i det nødvendige af Grammatiken.
2. Proven i Tysk er ikke blot mundtlig, men tillige skriftlig, ved en uden Brug af Ordbog udarbejdet let Stil.
3. Proven i Historie omfatter alt, hvad der fordres læst i Skolen indtil Udgangen af 4de Klasse.

I den nye Form afholdes oven nævnte Examina første Gang i Sommeren 1873

Medens den ved Bekjendtgjørelse af 18de September 1855 § 8 for Pharmaceuter befalede Prøve i Latin for øvrigt vedbliver, bortfalder den dog for dem, der have bestaaet Hovedexamen ved Udgangen af 4de Klasse i en lærd Skole og ved samme i mundtlig Latin mindst have opnaaet Karakteren „godt“.

Hvilket herved bringes til almindelig Kundskab.“

Under samme Dag er udgaaet en Bekjendtgjørelse om Karaktergivningen ved Afgangsexamen for Realdisciple og ved almindelig Forberedelsesexamen ved Universitetet, begge af højere Grad, saa lydende:

Efter den Ministeriet ved allerhøjeste Resolution af 2den September 1855*) dertil givne Bemyndigelse vil Ministeriet herved have fastsat, at de i Bekjendtgjørelse af 18de September 1855 Nr. 6.

*) Se Bekjendtgjørelse af 18de September 1855 Nr. 6.

gjørelse af 9de August d. A. trufne Bestemmelser om Karaktergivningen m. v. ved de lærde Skoler ogsaa skulle være gjældende ved Afgangsexamen for Real-disciple og ved almindelig Forberedelsesexamen ved Universitetet, begge af højere Grad.

Ved bemeldte Examinere gives i hvert af følgende Fag: Modersmaalet, skriftlig, Tysk, mundtlig og skriftlig, Fransk, Engelsk, Naturhistorie, Geografi, Historie, Arithmetik, mundtlig og skriftlig, Geometri, mundtlig og skriftlig, og Naturlære, 1 Karakter, hvis Værdi fordobles i Engelsk.

Udfaldet af Prøven betegnes ved „Bestaaet“, hvortil fordres 33 Points. Til „Bestaaet“ kan føjes „med Udmærkelse“, naar der opnaas 83 Points. I Examensvidnesbyrdet indføres Fagkaraktererne.

Hvilket herved bringes til almindelig Kundskab.“ *)

b. Særlige Forhandlinger og Afgjørelser med Hensyn til den juridiske Examen for ustuderede.

Examenskommissionen for Skolelærerexamen havde i et til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet indgivet Andragende stillet Forslag om, at Skolelærerexamen kunde træde i Stedet for almindelig Forberedelsesexamen af lavere Grad, og Kommissionen for Afholdelsen af almindelig Forberedelsesexamen ved Universitetet havde i en herom afgivet Erklæring anbefalet dette Forslag. Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet begjærede Justitsministeriets Erklæring over Sagen, for saa vidt almindelig Forberedelsesexamen af lavere Grad blandt andet fordres som Betingelse for at indstille sig til juridisk Examen for ustuderede, og Justitsministeriet ønskede, før Sagen afgjordes, at høre det juridiske Fakultets Anskuelse i denne Anledning. Fakultetet bemærkede i sin Erklæring af 23de Maj 1872, at Fakultetets Erfaring stemmede aldeles overens med den Udtalelse, som med Hensyn til Farmaceuterne forelaa i Erklæringen fra Examenskommissionen for Afholdelsen af almindelig Forberedelsesexamen, nemlig at almindelig Forberedelsesexamen af lavere Grad ingenlunde giver nogen Sikkerhed for det Lavmaal af almindelig Dannelse og Modenhed, der burde findes hos dem, der indstille sig til juridisk Examen for ustuderede. Hver Examen overbeviste Fakultetet om, at de ustuderede Jurister saa sig i Stand til at gennemgaa hin Prøve, uagtet navnlig deres skriftlige Udarbejdelser røbede den største Mangel paa almindelig Dannelse og paa Øvelse i at tænke paa en nogenlunde følgerigtig Maade samt udvikle sine Tanker i et ordentligt Sprog. Fakultetet kunde derfor paa ingen Maade billige Bestræbelser, der maatte tilsigte at formindske de højest tarvelige Fordringer, som for Tiden stilledes i denne Retning. Men da det i Følge vedkommende sagskyndige Autoritets Erklæring, til hvilken Fakultetet i sit Skjøn maatte støtte sig, maatte antages, at Skolelærerexamen i alle Maader frembød en lige saa god Garanti for almindelig Dannelse og en vis Grad af Aandsmodenhed, som den almindelige Forberedelsesexamens lavere Grad, mente Fakultetet ikke, at der kunde være nogen sær Betænkelse ved at gaa ind paa, at Skolelærerexamen skulde

*) Da de tvende oven for meddelte Bekjendtgjørelser vel berøre Universitetet, men dog hovedsagelig angaa Skolerne, har Universitetet ikke som saadant haft nogen Del i de forudgaaende Forhandlinger. Det falder derfor ikke ind under disse Meddelelsers Opgave at give nogen Beretning om dem.

give Adgang til at indstille sig til juridisk Examen for ustuderede, paa samme Maade som almindelig Forberedelsesexamen af lavere Grad.

Ved Bekj. af 26de September 1872 Nr. 2 blev derefter bestemt: „Den, der bestaar Skolelærerexamen, har derved erhvervet sig de Rettigheder, som almindelig Forberedelsesexamen af lavere Grad ved Kjøbenhavns Universitet medfører.“

— Kontorist N. N., der i en Alder af 14½ Aar havde underkastet sig en Prøve i den højere Borgerskole i Aarhus, androg hos Ministeriet om Tilladelse til at indstille sig til den juridiske Examen for ustuderede, uden forud at underkaste sig den almindelige Forberedelsesexamen. Efter at Fakultetet var blevet bekendt med Forholdet mellem disse to Prøver, anbefalede det Andrageren til at erholde den omspurgte Tilladelse, der derpaa af Ministeriet under 6te Oktober 1871 meddeltes.

— Et Andragende fra Lærer N. N. om, at den Skolelærerexamen, han underkastede sig i 1865, maatte træde i Stedet for almindelig Forberedelsesexamen af lavere Grad, saa at han kunde stedes til den juridiske Examen for ustuderede, anbefaledes af Fakultetet og bevilgedes af Ministeriet ved Skrivelse af 10de August 1872.

— Et Andragende fra N. N. om Tilladelse til at indstille sig til juridisk Examen for ustuderede, uden forinden at underkaste sig den almindelige Forberedelsesexamen, anbefaledes af Fakultetet, da Andrageren havde bestaaet Oprykningsexamen ved Ribe lærde Skole fra 6te til 7de Klasse, og bevilgedes af Ministeriet ved Skrivelse af 5te December 1872.

— Sekondlieutenant N. N. androg om Tilladelse til at indstille sig til den juridiske Examen for ustuderede, uden forud at have underkastet sig den almindelige Forberedelsesexamen af lavere Grad. Fakultetet anbefalede Andragendet, dels fordi det antog, at de af ham aflagte Prøver maatte stilles i Klasse med Forberedelsesexamen, dels fordi den, der efter at have opfyldt Betingelserne i Hærløvens § 88 udnævntes til Sekondlieutenant maatte antages at være i Besiddelse af ikke mindre almindelig Dannelselse og Aandsmodenhed, end den, der havde bestaaet den fordrede Forberedelsesexamen.

c. Farmaceutisk Examen.

Ved kgl. Resol. af 2den Juni 1828 er det bestemt, at Prøven i Receptlæsning og Farmakologi ved den farmaceutiske Examen skal afholdes „af tvende Professorer af det medicinske Fakultet, af hvilke den ene skal være Professor i Farmakologi, og den anden Dekanus eller hvem Fakultetet dertil maatte udnævne“. Omendskjønt nærmere Bestemmelser om Examinationen i Receptlæsning ved denne Examen ere givne ved kgl. Resol. af 9de December 1828, var dog dette Examensfags Omraade saa ubestemt, at Prøvens Formaal let kunde opfattes forskjelligt af de skiftende Dekaner, alt efter disses, til Dels allerede ved deres forskjellige Fag og hele Udvikling betingede forskjellige individuelle Opfattelse. Forskjellige Klager havde ogsaa i saa Henseende lydt, og det lægevidenskabelige Fakultet henvendte sig derfor til den farmaceutiske Examenskommission, for at høre dens Mening, om den ikke vilde anse det for heldigt, at Examinationen i Receptlæsning skulde udføres af en bestemt Docent og navnlig Docenten i Retsmedicin. Examenskommissionen tiltraadte ved Skrivelse af 10de Marts 1873 dette Forslag, forudsat at den paa-gældende Docent tillige var praktiserende Læge, idet den bemærkede, at ikke

alene Fordringerne ved Examen derved vilde faa en mere fast Karakter, og Kandidaterne ikke blive underkastede de Tilfældigheder, som stedse følge med de skiftende Examinatorer, men ogsaa Forhandlingerne inden for Kommissionen vilde kunne føres med større Hurtighed, da det hvert Aar indtrædende Medlem først skal gøres bekendt med de foreliggende Sagers Standpunkt, og kommer til at deltage i Forhandlinger, hvis Tilendebriugelse han sjældent opnaar at overvære. Fakultetet meddelte derefter under 9de April s. A. den farmaceutiske Examenskommission, at det havde valgt Lektor Gædeken til at besørge Examinationen i Receptlæsning. Et Medlem af Fakultetet, Prof. Saxtorph, som ved Sagens Forhandling i dette havde dissentieret fra de øvrige Medlemmer, androg imidlertid hos Justitsministeriet paa, at den hittil bestaaende Ordning maatte forblive uforandret, og Undervisningsministeriet begjærede i denne Anledning Fakultetets Erklæring herover, der indsendtes under 17de Maj 1873. I denne gjorde Fakultetet Rede for de Grunde, der havde foranlediget Forandringen, og fastholdt, at den kgl. Resol. af 2den Juni 1828 udtrykkeligt hjemlede Fakultetet Ret til, i Stedet for Dekanus at udnævne et andet Medlem af Fakultetet til at foretage den omhandlede Examination, og at Hensigten hermed havde været, at Fakultetet ogsaa burde og skulde benytte denne Ret, saafremt det maatte anses som overensstemmende med den farmaceutiske Examens Tarv. Justitsministeriet fandt herefter ingen Grund til at forandre den af Fakultetets Flertaltagne Bestemmelse, hvorom fornøden Underretning meddeltes Fakultetet og Prof. Saxtorph.

d. Examen for Tandlæger.

I Aaret 1862 indstillede det kgl. Sundhedskollegium til Justitsministeriet, at det maatte fastsættes, at ingen kunde faa Adgang til Tandlægetentamen, uden at han havde underkastet sig den almindelige Præliminærexamen, eller befandt sig i den Stilling, som ellers fritog for at prøves i denne. Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, hvis Udtalelse Justitsministeriet havde ønsket, begjærede i denne Anledning gennem Konsistorium en Erklæring fra det lægevidenskabelige Fakultet, som tidligere i en Skrivelse af 3die Januar 1854*) havde erklæret sig imod, at der stilledes en saadan Fordring. Saa vel Fakultetet som Konsistorium erklærede sig for den af Sundhedskollegiet foreslaaede Bestemmelse, men Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bemærkede ved under 27de April 1863 at tilsende Justitsministeriet disse Erklæringer, at det ikke fandt, at der var tilstrækkelig Grund til at opstille en saadan Prøve som Betingelse for Adgangen til bemeldte Tentamen, eftersom det dog ved Udøvelsen af Tandlægekunsten nærmest syntes at komme an paa en teknisk Færdighed og Dygtighed. Herved blev Sagen staaende, og der foretoges ikke videre i Anledning af Sundhedskollegiets Andragende.

Først i 1865 gjenoptoges Sagen atter. Sundhedskollegiet henlede i Skrivelse til Justitsministeriet Opmærksomheden paa det ønskelige i Tilvebringelsen af bestemte Regler for Adgang til og Udøvelse af Tandlægevirksomheden i hele dens Udstrækning og indstillede, at det overdroges til en Kommission at tage Sagen under Overvejelse og indkomme med Forslag til dens nærmere Ordning. Herover begjærede Justitsministeriet Kirke- og Undervisningsministeriets Erklæring, og efter

*) Se Lindes Medd. 1849—56 S. 160.

at dette fra det lægevidenskabelige Fakultet havde indhentet en Udtalelse om Sagen, tilskrev det Justitsministeriet, at det under Henviſning til sin Skrivelse af 27de April 1863 lige saa lidt som Fakultetet fandt noget at erindre imod, at denne Sag atter toges under Overvejelse, samt at det bifaldt, at de af Fakultetet til Medlemmer af bemeldte Kommission foreslaaede Mænd, Prof. Buntzen og Lektor Schmidt, i sin Tid tilforordnedes denne. Der blev derefter under 10de August 1865 gennem Justitsministeriet udfærdiget et allerhøjeste Kommissorium for Etatsraad Mansa, Stabslæge Djørup, Prof., Overkirurg Buntzen, Lektor Schmidt, Tandlæge, Prof. Jantzen og Tandlæge Diderichsen til at tage denne Sag under Overvejelse, og derefter til Justitsministeriet at indgive Betænkning og Forslag til Sagens Ordning. I Stedet for Prof. Jantzen, der begjærede sig fritaget for at tiltræde Kommissionen, tilforordnedes ved Extensionskommissorium af 8de September s. A. Tandlæge Bramsen. Under 14de November s. A. indsendte denne Kommission til Justitsministeriet sin Betænkning, der lyder saaledes:

„Det er det kgl. Sundhedskollegiums Skrivelse til Justitsministeriet af 20de Februar d. A., som nærmest har foranlediget Nedsættelsen af nærværende Kommission, og idet vi i alle Punkter kunne henholde os til denne Skrivelse, som i Gjenpart har været os forelagt, anse vi det for uforudt at forudskikke en Fremstilling af den hidtil gjældende Ordning af Tandlægevesenet med Paavisning af de ved samme hæftende Mangler. Som Udgangspunkt for Kommissionen har den nævnte Skrivelse betegnet os vor Opgave som bestaaende i at fremkomme med Forslag til en blivende Ordning, der skulde afløse den ved ministeriel Resolution af 20de Maj 1853 fastsatte midlertidige, og vi have anset det for rigtigst at betragte denne midlertidige Ordning, der har udviklet sig af de hos os i det hele stedfindende Forhold, som et forud givet Grundlag, der vistnok i flere Retninger burde udvides og forbedres, men ikke uden særdeles vægtige Grunde fuldstændigt opgives. Vi have derfor selvfølgelig maattet have for Øje, at den endelige Ordning af Adgangen til Udøvelse af Tandlægekunsten saa vidt muligt maatte blive overensstemmende med de hos os for andre lignende Forhold gjældende Regler, og idet vi da have fastholdt den ogsaa hidtil fulgte almindelige Regel, at knytte denne Adgang til en offentlig aflagt Prove, have vi, hvad selve Provens Indretning angaar, tilstræbt det Formaal, at den maatte kunne afgive den tilsigtede Garanti, uden paa den anden Side i nogen unødvendig Grad at besværliggjøre Adgangen til det paagjældende Erhverv — et Princip, som sikkert ikke udkræver nogen nærmere Begrundelse.

I. Hvad der er Gjenstand for Tandlægens Virksomhed, lader sig — med Tilsidesættelse af en viddtøftig Optællen af Enkeltheder, som dog vanskelig kunde blive udtømmende — alt indbefatte i følgende to Punkter:

- 1) Behandling af Tændernes og Tandkjødets Sygdomme samt Udøvelse af alle Slags Tandoperationer.
- 2) Forfærdigelse og Indsætning af kunstige Tænder.

Det er uimodsigeligt, at paa det indenfor disse Grænser liggende Omraade har Tandlægekunsten efterhaanden gjort saa store Fremskridt, at dens kyndige og samvittighedsfulde Udøvelse vil kunne være af megen Betydning for en Mængde Menneskers fysiske Velvære, og det er lige saa vist, at den har vundet denne frodigere Udvikling i Hovedsagen uafhængig af den almindelige Lægevidenskab. Vistnok maa den i flere Punkter mødes med og støtte sig til denne, men i andre og

det ingenlunde de mindst væsentlige Retninger har den mere og mere hævdet sig som et selvstændigt Fag, der udkræver en særegen teknisk Øvelse og Færdighed, som ligger helt udenfor det lægevidenskabelige Studium. Kun en forholdsvis ringe Mængde af, hvad dette Studium lærer, er det for Tandlægen nødvendigt at tilegne sig, medens dets langt overvejende Del i hans snevrere Virkekreds er ham til liden eller ingen Nytte, og han maa derimod ad sin egen Vej søge det, der for ham er det vigtigste. Fra dette Standpunkt have vi ikke taget i Betænkning at svare benægtende paa det Spørgsmaal, om det er nødvendigt at fordre hos den vordende Tandlæge en mere omfattende almindelig lægevidenskabelig Fordannelse som ubetinget Forudsætning, en Regel, som i visse andre Lande ses at være gjort gjældende.

II. Gaaende ud fra denne Betragtning af det gjensidige Forhold mellem Tandlægekunst og Lægevidenskab, vende vi os nu til at undersøge, hvilke Betingelser der da bør fastsættes for Adgangen til at underkaste sig Tandlægeexamen.

a) Efter den hidtil bestaaende Ordning er Adgangen gjort afhængig af en særlig Bevilling, hvorom Kandidaten i hvert enkelt Tilfælde maa indgive Ansøgning til Justitsministeriet. Men naar Tandlægekunsten anerkjendes som et selvstændigt Fag, for hvis Skyld der indrettes en egen Examen, saa indse vi ikke, at der for denne mere end for enhver anden Examen kan være Grund til at fastholde en saadan Indskrænkning. For saa vidt den skulde yde Sikkerhed for, at ingen kunde stedes til Examen uden at besidde „almindelig Dannelse“, har den dog, som det af det kgl. Sundhedskollegium allerede er paavist, kun en meget tvivlsom Betydning. Vi maa altsaa udtale os for, at Bestemmelsen om særlig Bevilling for Fremtiden bortfalder.

b) At imidlertid Fordringen om almindelig Dannelse ogsaa fremdeles bør opretholdes, derom kan der ganske vist ikke være Tvivl, og lige over for de noksom bekendte, og under tidligere Forhandlinger angaaende nærværende Sag oftere fremdragne Vanskeligheder ved at tilvejebringe fornøden Garanti i denne Henseende vide vi intet bedre, end at slutte os til det af det kgl. Sundhedskollegium i sin Tid fremsatte (Skrivelse til Justitsministeriet af 18de Oktober 1862) og af det lægevidenskabelige Fakultet tiltraadte Forslag: at fordre Universitetets almindelige Forberedelsesexamen som Betingelse for at stedes til Tandlægeexamen, for saa vidt da den paagjældende ikke maatte befinde sig i en saadan Stilling, som efter de almindelige Regler fritager ham for denne Prøve.

c) Hvad dernæst den specielle Faguddannelse angaar, saa vil Kandidaten selvfølgelig have at aflægge Prøve i denne Retning ved selve Tandlægeexamen; men vi have dog maattet overveje, om det ikke vilde være rigtigt, forinden der tilstedes ham Adgang til Examen, at fordre Beviser for, at han har gennemgaaet en hensigtsmæssig Skole i sit Fag — Beviser, som kunde understøtte Prøven ved at give yderligere Sikkerhed for, at Kundskaben ikke er samlet alene med de mulige Examensspørgsmaal for Øje, eller dog ikke er blot theoretisk, og endskjønt vi som almindeligt Princip have fastholdt at lade Kandidaten høste sin Kundskab ad hvilken Vej, han selv maatte vælge, og overlade det til Examen at veje dens Grundighed, saa ere vi dog i et enkelt Punkt ikke enige om at lade denne Regel gjælde uden al Indskrænkning. Vi undertegnede Bramsen, Didrichsen og Schmidt mene nemlig, at det bør gjøres Kandidaten til Pligt i en vis Tid — vi foreslaa mindst et halvt Aar — at følge Stuegangen og bivaane den daglige offentlige

Konsultation paa Operationsstuen paa den kirurgiske Afdeling af et af vore større Hospitaler, saaledes at han herfor maa fremlægge Attest fra vedkommende Overlæge, inden der kan tilstedes ham Adgang til Examen, og vi støtte dette vort Forslag paa følgende Grunde:

At det for Tandlægen er nødvendigt at besidde nogen, om end kun snævert begrænset Kundskab til Lægevidenskaben, er allerede berørt og følger jo ogsaa ligefrem deraf, at han vil komme til at behandle baade Tændernes og Tandkjødets Sygdomme. Det ligger i Sagens Natur, at hans Kundskab fornemmelig maa omfatte visse udvortes, kirurgiske Sygdomsformer. Tandkjødets Sygdomme kunne være meget forskelligartede, og skyldes ofte dybere liggende alvorligere Lidelser; de ere saa godt som alle ikke ejendommelige netop for Tandkjødet, men henhøre til almindelige Sygdomsformer, som kunne optræde og hyppigt optræde i andre Legemsdele, og som i deres Væsen og Forløb ere de samme, enten de angribe denne eller hin Del. For at bedømme disse Sygdommes Natur udkræves der i mange Tilfælde en Øvelse, som kun kan erhverves gennem praktisk Erfaring, og denne behøver da ikke udelukkende at være hentet fra Iagttagelse af netop Tandkjødets eller Kjøvebenenes Sygdomme, men kan, ja bør efter vor Formening ogsaa hentes fra de samme Sygdomsformers Optræden i andre Legemsdele. Den almindelige kirurgiske Fremgangsmaade ved Behandlingen følger ligeledes i Hovedsagen de samme Regler, hvor end Sygdommen har sit Sæde. Den naturligste og bekvemmeste Vej til at indvinde Erfaringen tilbydes af de større Hospitaler, og at Tandlægekandidaterne selv have erkjendt dette, viser sig deraf, at i det mindste i den senere Tid flere iblandt dem have søgt Adgang til et Hospital, inden de have indstillet sig til Examen. Vi, Bramsen og Didrichsen, erklære endogsaa, at vi i vor Praxis ofte have Løjlighed til at føle, at vi ikke vilde kunne undvære den Kundskab, som vi gennem Hospitalsbesøget have høstet. — Men er Hospitalsbesøget altsaa af Vigtighed, saa forekommer det os, at det udtrykkeligt bør fordres; kun derved kan der nemlig erholdes Sikkerhed for, at Kandidaten har noget virkeligt Begreb om de Sygdomsformer, som han af en Bog kun kan lære at kjende af Navn og Theori, da der jo dog efter Forholdenes Natur ikke vel kan være Tale om ved Tandlægeexamen at indrette en klinisk Prøve som Supplement til den theoretiske. — Maa ske vil man indvende, at det ikke kan fordres eller ventes, at Hospitalerne skulle give de vordende Tandlæger Adgang til deres Stuer og Klinik; men hvis vor Anskuelse ellers befindes rigtig, saa mene vi, at det i alt Fald maatte kunne paalægges Universitetets kliniske Afdeling at modtage dem, og vi skjønne ikke, at Optagelsen af — som det hidtil har været — i det højeste et Par Tandlægekandidater om Aaret mellem et stort Antal medicinske studerende kan medføre nogen væsentlig Ulempe.

Herimod skulle vi undertegnede Mansa, Djerup og Buntzen bemærke, at vi ikke kunne tillægge den Nytte, som den vordende Tandlæge for sit specielle Studium skulde have af „at følge Stuegangen paa den kirurgiske Afdeling af et af de større Hospitaler, og at bivaane den daglige offentlige Konsultation paa Operationsstuen“ nogen væsentlig Betydning. Han mangler efter vor Formening altfor meget fysiologiske og pathologiske Kundskaber til, at han i Virkeligheden kan høste nogen sand Nytte af at se en Mængde kirurgiske Patienter, af hvilke kun undtagelsesvis en eller anden lider af Sygdomme i Mundhulheden og Tandkjødet; og Følgen af en saadan Hospitalsgang vil derfor let kun blive den, at

han fristes til at tiltro sig Kundskaber, som han i Virkeligheden ikke har, og derved let bringes til i sin senere Tandlægepraxis at gjøre Overgreb, der kunne være til Skade for dem, der betro sig til ham. Der er vel af de øvrige Medlemmer af Kommissionen lagt Vægt paa Vigtigheden af, at Tandlægen kommer til praktisk Kundskab om de forskjellige Virkninger, som iagttages hos syge, der underkastes smertefulde Operationer, og om Maaden, hvorpaa disse Virkninger skulle imødegaaes og behandles. Uden at ville benægte dette, formene vi dog, at den, der uddanner sig som Tandlæge, langt lettere og med mindre Tidsspilde faar den for hans Stilling nødvendige Erfaring i denne Henseende ad Frivillighedens Vej, enten ved at assistere en Tandlæge ved hans Praktik eller ved at faa Adgang til at assistere en eller anden bekendt Læge ved mindre Operationer. Kort sagt, vi formene, at den i lægevidenskabelig Retning nødvendige kliniske Uddannelse for Tandlægen er af saa ringe Betydning, at man trostigt kan overlade til ham selv at forskaffe sig den paa den for ham selv bekvemteste Maade, uden at der skal gjøres den Fordring til ham, forinden han indstiller sig til Examen at have gennemgaaet et halvt Aars Kursus paa et Hospital, hvoraf Nyttens efter vor Formening kun vil staa i ringe Forhold til den derpaa anvendte Tid. Sluttelig maa vi tilføje den ikke uvigtige Betragtning, at man ved det foreslaaede Hospitalskursus for vordende Tandlæger vilde aabne Hospitalsstuerne for enhver ørkesløs Tilskuer, der foreløbig kalder sig Dentist, og saadannes Tilstedeværelse er altid Patienterne uvelkommen. I ethvert Tilfælde maatte der fra Hospitalernes Side fordres bestemt godtgjorte Adkomster; thi dette sker med Hensyn til Studenterne, som ikke modtages, uden at de bevisligen have begyndt det medicinske Fagstudium.

d) Med Hensyn til Kandidatens strengt tekniske Uddannelse — Færdighed i at indsætte kunstige Tænder o. desl. — da har der, som af det kgl. Sundhedskollegium udhævet, hidtil ikke været foreskrevet bestemte Regler for at tilvejebringe nogen Garanti i denne Retning. Vistnok have vi maattet spørge, om der ogsaa virkelig er tilstrækkelig Grund til at fordre Sikkerhed for, at Tandlægen besidder en saadan Færdighed, eller om man ikke i Overensstemmelse med de i Kancelliskrivelse til Sundhedskollegiet af 12te Marts 1844 udtalte Anskuelser, kunde overlade det til Publikum selv at udfinde, hvem det i saa Henseende kan være tjent med at henvende sig til; men, alt vel overvejet, forekommer Svaret os ikke at kunne være tvivlsomt. Plumpe og uhensigtsmæssige Forsøg og slet Forfærdigelse, slet Anbringelse af kunstige Tænder kan have mislige Følger, og det er vitterligt, at der ad denne Vej ofte nok afstedkommes Skade, som gaar langt ud over Spildet af Taalmod og Penge, en Skade, som den undgjældende ganske vist ofte er i Stand til at bedømme — naar den er sket. Vi mene, at Fordringen om Bevis for teknisk Færdighed bør fastholdes, — i Publikums Interesse, fordi det derved saa vidt muligt sikres mod saadan Skadeliden, naar det søger den autoriserede Tandlæge, og i Tandlægens Interesse, fordi han derved strax erhverver sig et værdifuldt offentligt Vidnesbyrd, som han ellers kun lidt efter lidt og ofte afhængig af Tilfældigheder maa arbejde sig til. For nu at tilvejebringe Garanti i den omtalte Retning, staar der to Veje aabne: Enten maa det ske gennem Attester fra sagkyndige og paalidelige Mænd, eller gennem en særlig teknisk Prøve. Hvor lidet Attester, som blot i Almindelighed udtale sig om vedkommendes Duelighed, i Virkeligheden ere fyldestgjørende, er allerede paavist

i Sundhedskollegiets Skrivelse; det vilde da være bedre at fordrø Attest for, at Kandidaten havde arbejdet som Medhjælper eller havde gennemgaaet en Læretid af en vis bestemt Varighed hos en autoriseret Tandlæge; men, for ikke at tale om Muligheden af Misbrug og for blot at nævne en enkelt af de Vanskeligheder, som ogsaa her stille sig i Vejen, — hvorledes skal man bedømme Værdien af en Attest, naar den paagjældende har søgt sin Uddannelse i Udlandet? En særegen Prøve synes i alle Henseender at være langt at foretrække, og idet vi ikke kunne se uovervindelige Vanskeligheder for at indrette en saadan, som det ogsaa andetsteds for længe siden er sket, foreslaa vi altsaa, at der fastsættes en teknisk praktisk Prøve. Vi mene, at denne bør være aflagt og bestaaet, før den egentlige Examen kan afholdes, men at den dog selv bør udgjøre en Del af den hele Prøve, for saa vidt som dens Udfald bør regnes med i den endelige Bedømmelse.

III. Inden vi gaa over til Ordningen af Tandlægeprøven, vil det formentlig være rigtigst først at søge det Spørgsmaal besvaret, under hvilken Autoritet den skal henlægges.

Vi antage, at dette ligesom hidtil bør være det lægevidenskabelige Fakultet, blandt andre Grunde fordi kun dette har en Del af det til Examen fornødne Apparat til sin Raadighed.

Men da det vil blive nødvendigt, at der tilkaldes Mænd, som ere i Besiddelse af speciel teknisk Sagkundskab og raade over det til Afholdelsen af den tekniske Prøve uundværlige Apparat, foreslaa vi Indsættelsen af en Examenskommission, bestaaende af to af Fakultetets Lærere, som udvælges af dette, og to af Hovedstadens autoriserede Tandlæger, der — ligesom nu Censorerne ved den medicinske Embedsexamen — udnævnes af det kgl. Sundhedskollegium. Dog anse vi det for rigtigst, at de to sidst nævnte Medlemmer af Kommissionen kun udnævnes for en vis begrænset Tid — vi foreslaa fem Aar — ad Gangen, efter hvilken Tid dog Gjenvælg kan finde Sted, saafremt d'Hrr. selv ikke udtrykkeligt maatte ønske sig fritagne. Af de to Fakultetslærere vil den ene have at examinere i Anatomi og Fysiologi (IV. B. 1.), den anden i Pathologi og Farmakologi (IV. B. 2.); af Tandlægerne bør efter vor Mening den ene examinere i Instrumentlære og Operationer (IV. B. 3.), medens den anden vil tilstede Kandidaten Afbenyttelse af sit Værksted med de fornødne Redskaber, samt føre Tilsyn med ham ved den tekniske Prøve (IV. A. c.). Ved Examen bør de alle være tilstede og fungere som Censorer i de Fag, hvori de ikke selv examinere. I Bedømmelsen af den tekniske Prøve saa vel som af det hele Examensudfald tage de alle lige Del.

IV. Saafremt vort ovenfor (II. d.) fremsatte Forslag tages til Følge, vil Tandlægeprøven komme til at bestaa af to Dele, nemlig den tekniske Prøve og den mere almindelige Del, den egentlige Examen. Angaaende Omfanget og de nærmere Bestemmelser for Afholdelsen af disse skulle vi nu tillade os at lade følge en Række af Forslag, der, efter hvad vi antage, for største Delen ikke behøve at være ledsagede af særlig Begrundelse.

A. Den tekniske Prøve.

Kandidaten skal ved denne godtgjøre sin Færdighed i Indfatning og Indsætning af 1) enkelte kunstige Tænder, og 2) mere eller mindre fuldstændige Tanddrækker (räteliers).

a) Til de to Arbejder, han altsaa vil have at udføre, maa han selv sørge for at tilvejebringe to ved forskjellig Grad af Tandmangel passende Personer. Dette Paalæg vil næppe volde nogen Vanskelighed, da der let kan findes Personer, som meget gjerne ville lade sig indsætte kunstige Tænder, naar de kunne faa dem uden Bekostning.

b) Han maa selv bekoste det til Arbejderne fornødne Materiale.

c) Arbejdsplads og de fornødne Redskaber til Afbenyttelse anvises ham, efter foregaaende nærmere Aftale, visse Timer daglig af en af de Tandlæger, som have Sæde i Examenskommissionen, og han er under Arbejdet underkastet dennes Tilsyn.

d) Arbejderne maa være fuldførte inden Udløbet af en vis bestemt Frist, som vi foreslaa at sætte til 14 Dage.

e) Naar Arbejderne ere færdige, underkastes de, efter nærmere Aftale angaaende Tid og Sted, en Bedømmelse af den samlede Examenskommission, som afgjør, om de ere antagelige eller ikke, og i første Tilfælde meddeler en foreløbig Karakter, der senere tages med i Beregningen af den endelige Examenskarakter. Bedømmelsens Udfald indføres i Examensprotokollen.

f) For Afbenyttelsen af Værksted og Redskaber o. s. v. erlægger Kandidaten ved Indtegnelsen til Prøven, til den vedkommende Tandlæge et Honorar, som vi antage passende kan ansættes til 20 Rd.

B. Examen.

Examensfagene foreslaa vi, idet vi ogsaa her anse det for rigtigst at undgaa en for vidtgaende Detailleren, at fastsætte saaledes:

1. Ansigtets, Tændernes og Tandkjødets, samt i det hele Mundhulens Anatomie og Fysiologi.

2. Mundhulens og herunder mere specielt Tændernes og Tandkjødets samt Kjævebenenes Pathologi; Behandlingen af Tændernes og Tandkjødets Sygdomme i Almindelighed, samt Indikationerne for Anvendelsen af de forskjellige Tandoperationer; Virkningen og Tilberedningen af Tandlægemidler.

3. Kjendskab til Tandinstrumenter og deres Anvendelse; praktisk Udøvelse af Tandoperationer.

a) Examen kan afholdes to Gange om Aaret, nemlig i Maj og December. Kandidaten maa en Maaned i Forvejen indgive skriftlig Examensbegjæring, ledsaget af de fornødne Attester til det lægevidenskabelige Fakultets Dekanus.

b) Examen afholdes offentlig efter forud sket Opslag.

c) Der examineres i hvert af de mundtlige Fag (IV. B. 1. og 2.) i en halv Time, i Instrumentlære og Operationer ikke ud over en Time.

d) Efter Udfaldet afgjøres det af den samlede Examenskommission, om Kandidaten kan anses for antagelig eller ikke; i første Tilfælde meddeles der ham, idet der altsaa tillige tages Hensyn til den tekniske Prøve, Karakteren „God“ eller „Maadelig“.

Vi skulle hertil bemærke, at endskjønt vi ikke alle ere uden Tvivl om Hensigtsmæssigheden af at gaa udenfor det blotte „Antagelig“ eller „Ikke antagelig“, saa ere vi dog blevne enige om at fastholde de ogsaa hidtil brugte to forskjellige Karaktergrader, for at der kan gives den flinke Kandidat et andet Skudsmaal, end

den, som kun har vist sig at besidde netop det yderste Lavmaal af Kundskaber og Færdighed.

e) Ved Indtegnelsen til Examen erlægger Kandidaten, ligesom efter de hidtil gjældende Regler, et Honorar af 20 Rd., nemlig til Anskaffelse af et Lig, samt til Fordeling mellem de tre Examinatorer, Fakultetets Dekanus, Notarius og Pedel (jfr. Kirke- og Undervisn. Min. Skriv. af 24de Oktbr. 1853.)

f) Efter endt Examen indberetter Examenskommissionen Udfaldet til Dekanus, som, hvis Kandidaten har bestaaet, gjør Indmeldelse til det kgl. Sundhedskollegium, for at offentlig Bekjendtgjørelse til Underretning for Apothekerne kan udgaa. I saa Fald meddeles der Kandidaten et af Fakultetets Dekanus og Notarius udfærdiget Vidnesbyrd.

g) Hvis Kandidaten ikke er befundet antagelig, eller ikke ønsker at lade det bero med den erholdte Karakter, kan Omexamination tilstedes to Gange med i det mindste fem Maaneders Mellemrum, uden at han behøver paa ny at underkaste sig den tekniske Prøve, hvis Udfaldet af denne har været gunstigare.

V. Det staar os nu tilbage at overveje, hvilke Rettigheder den Kandidat, som har bestaaet Tandlægeprøven, derved maa have erhvervet sig, og vi maa her strax udtale, at efter den Opfattelse af Forholdet mellem Tandlægekunst og Lægevidenskab, som vi i vore Forslag have haft for Øje, forekommer det os aabenbart, at dette Spørgsmaal maa ses fra en ganske anden Side, og dets Besvarelse derfor falde anderledes ud, end efter den Betragtning, som ligger til Grund for den ved Justitsministeriets Skrivelse af 20de Maj 1853 fastsatte midlertidige Ordning. Her betragtes nemlig Tandlægekunsten udelukkende som en speciel Gren af Lægevidenskaben, og kun i Kraft af Frd. af 5te Septbr. 1794 § 6 kan det overhovedet tilstedes, at en Mand, som ikke er „egentlig Læge“, kan befatte sig med Tandlægepraxis; den fastsatte „Tentamen for Dentister“ skal da afgive Sikkerhed for, at den paagjældende har erhvervet sig den i bemeldte Lovparagraf fordrede „udmærkede Kundskab og fortrinlige Duelighed i en Del af Lægekunsten“, formedelst hvilken han kan haabe at erholde den som en Undtagelse fra Reglen tilstedelige Adgang til at udøve Praxis.

a) Efter vor Opfattelse er derimod Tandlægekunsten — vi gjentage det — for en saare væsentlig Del uafhængig af Lægevidenskaben; dens Udøvelse fordrer en særlig Uddannelse, som Studiet af Lægevidenskaben slet ikke yder; Lægen er som saadan ingenlunde i Stand til at optræde paa en fyldestgjørende Maade som Tandlæge. Ved den af os foreslaaede Tandlægeprøve er der altsaa tilsigtet et videre gaaende Formaal: Ved at have bestaaet Prøven har Kandidaten godtgjort at besidde fyldestgjørende Kundskab og Duelighed i sit særlige Fag, og Retten til at gjøre sin Kundskab frugtbringende, til at udøve sin Praxis forekommer os da at maatte tilfalde ham lige saa vel som Lægekandidaten, uden videre Betingelse og Indskrænkning. Og vi sigte herved ogsaa til den hidtil gjældende Indskrænkning, at han kun skulde være berettiget til at praktisere i en vis bestemt Egn, idet vi nemlig ikke indse, at der for Staten kan være nogen speciel Grund til at forbeholde sig at regulere Antallet af Tandlæger paa et bestemt Sted, til netop for deres Vedkommende at ville lægge Baand paa den frie Konkurrence. Dog, vi tro i det anførte tilstrækkeligt at have begrundet det Forslag, vi skulle tillade os at fremsætte, nemlig, at den Kandidat, som har bestaaet Tandlægeprøven, er berettiget til uden særskilt Bevilling, og uden Indskrænkning

med Hensyn til Sted og Egn at udøve Praxis indenfor de i § 1 betegnede Grændser.

b) Dog bør det formentlig paalægges Tandlægen lige saa vel som den praktiserende Læge ved sin Nedsættelse at melde sig hos Stadens eller Egnens Fysikus.

c) Det er for Tandlægen nødvendigt at have forskellige til Dels endogsaa meget stærkt virkende giftige Lægemidler til Anvendelse i sit Hjem, og han maa derfor være berettiget til at forskrive alle saadanne Midler fra Apotheket, baade sammensatte og enkelte, som han selv kan blande og dispensere. Dog bør der hertil føjes den Indskrænkning, at han ikke tør forskrive store Portioner ad Gangen, og ingensinde hverken forskrive eller dispensere Midler til indvortes Brug. Endvidere mene vi, at det bør forbydes ham at anvende Kloroform eller andre Midler i det Øjemed at fremkalde Bedøvelse, uden i en Læges Nærværelse.

Sluttelig have vi ikke kunnet undgaa at komme ind paa Spørgsmaalet om, hvorvidt det bør tilstræbes, at der udstedes Forbud for alle, som ikke ere autoriserede Tandlæger, mod at befatte sig med Indsætning af kunstige Tænder, hvortil vi skulle føje den Bemærkning, at i saa Fald maatte ogsaa Læger være udelukkede fra denne Praktik, med mindre de underkastede sig den tekniske Prøve, men lige over for de store Vanskeligheder, som fra forskellige Sider møde paa dette Punkt, der allerede ved tidligere Lejligheder har været bragt paa Bane, og i Erkjendelse af, at vi mangle Kompetence til at anvisе Vejen til deres Løsning, ere vi enige om ikke at stille noget Forslag i denne Retning. Men vi kunne dog ikke tilbageholde en Udtalelse af det ønskelige i, at der ad Lovgivningens Vej kunde raades Bod paa den virkelige Mislighed, at enhver, som Tilfældet er efter de nu bestaaende Regler, offentlig kan avertere sig som „Dentist“. Uanset nemlig den i Virkeligheden dog kun illusoriske Grænse mellem Begreberne „Dentist“ og „Tandlæge“, som er antydnet i Sundhedskollegiets Skrivelse til Justitsministeriet af 21de Decbr. 1850, kunne vi kun betragte disse Benævnelser som fuldkomment enstydigе, i hvilken Henseende vi ogsaa kunne henvise til flere ved forskellige Lejligheder udgaaede, denne Sag vedkommende Reskripter. Den ene som den anden Benævnelse bør altsaa kun den Mand med Rette kunne tillægge sig, som har bestaaet den lovbestede Prøve, der giver Adgang til Udøvelse af Tandlægekunsten; ved de nuværende Forhold vildledes Publikum, i mange Tilfælde til dets egen alvorlige Skade.“

Justitsministeriet indhentede Sundhedskollegiets Betænkning over denne Erklæring. Dette sluttede sig i det hele til Kommissionens Betænkning; et Flertal i Kollegiet fraraadede med Kommissionens Halvdel at fordrе Hospitalsbesøg.

I en Skrivelse til Undervisningsministeriet, hvorved Justitsministeriet udbad sig en Erklæring om Sagen, udtalte det sidst nævnte Ministerium, at det i det hele tiltraadte de stillede Forslag i Forbindelse med det af Sundhedskollegiets Flertal ytrede. Det fastholdt imidlertid, indtil en almindelig Omordning af Lovgivningens Bestemmelser om Adgangen til Udøvelsen af Lægepraxis fandt Sted, at de, der havde underkastet sig den foreslaede Prøve, ikke uden videre skulde være berettigede til at udøve Tandlægepraxis, men at Beføjelsen hertil ogsaa for Fremtiden burde være afhængig af en den paagældende meddelt særskilt Bevilling, til hvilken de af Kommissionen foreslaede nærmere Bestemmelser angaaende Betingelserne for Udøvelsen af Tandlægepraxis vilde være at knytte. Det lægevidenskabelige Fakultet, hvis Erklæring Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet havde

begjært, sluttede sig i Skrivelse af 31te Marts 1866 til Kommissionens Forslag i det hele, og med Hensyn til det omtvistede Punkt om Hospitalsbesøg til Kommissionens og Sundhedskollegiets Flertal med Undtagelse af Prof. Schmidt, der fastholdt sit som Medlem af Sundhedskollegiet og Kommissionen afgivne afgivende Votum.

Ved at tilstille Justitsministeriet denne, ytrede Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i Skrivelse af 28de April s. A., at det med Fakultetet tiltraadte Kommissionens Forslag i det hele med Hensyn til Betingelserne for Adgangen til Tandlægeexamen og dennes Indretning, saaledes at det tvungne Hospitalskursus for vordende Tandlæger frafaldtes, men at Ministeriet i øvrigt vilde anse det for rigtigst at udsætte enhver Forandring baade i de nu for Adgang til Udeøvelsen af Tandlægepraxis gjældende Regler og i selve Prøvens Indretning, indtil den af Justitsministeriet omtalte almindelige Omordning af Lovgivningens Bestemmelser om Udeøvelse af Lægepraxis havde fundet Sted. Hvad angik Spørgsmaalet om Bibeholdelsen af den tidligere Praxis, at udstæde særlig Bevilling til Udeøvelse af Tandlægepraxis, maatte Ministeriet være enig med Kommissionen i, at naar Udeøvelsen af den omhandlede Lægepraxis knyttedes til, at vedkommende havde bestaaet en anordnet Prøve, saa vel theoretisk som praktisk, og naar det tillige paalagdes ham at tage Præliminærexamen, saa fandtes heri saa megen Borgen for hans Duelighed og almindelige Dannelse, at ingen særegen Bevilling billigvis kunde være fornøden.

Forskjellige Grunde og deriblandt særligt det da rejste Spørgsmaal angaaende en Omordning af Lægevæsenet og af Retten til at udøve Lægepraxis i det hele, bevægede imidlertid Justitsministeriet til at sætte Sagen i Bero. Men da der i Begyndelsen af Aaret 1871 til Ministeriet blev indgivet et af flere Tandlæger fra Landets forskjellige Egne underskrevet Andragende, hvori der blandt andet blev anholdt om, at Tandlægetentamen maatte undergaa en saadan Forandring, at der ved samme blev givet større Garanti for Videnskabelighed og manuel Færdighed, og da det oven berørte Spørgsmaal om en almindelig Omordning af Lægevæsenet ikke kunde antages i den nærmeste Fremtid at ville finde sin Afgjørelse, fandt Ministeriet det rigtigst paa ny at tage Spørgsmaalet om Tandlægevæsenets Ordning under Overvejelse. Hertil fandtes der saa meget mere Anledning, som den daværende Ordning af disse Forhold, over hvilken der i Pressen flere Gange havde været ført Klage, maatte erkjendes for mangelfuld, og en Forandring derfor nødvendig, i hvilken Henseende det derhos ikke var uden Betydning, at Tilstømningen af dem, der ønskede at nedsætte sig som Tandlæger, i de senere Aar havde været i betydelig Stigen. Justitsministeriet gav derfor det kgl. Sundhedskollegium Lejlighed til paa ny at tage Sagen under Overvejelse, og ved under 28de Novbr. 1872 at tilstille Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet denne Erklæring, bemærkede det følgende:

Justitsministeriet var stedse ved Behandlingen af denne Sag gaaet ud fra den Forudsætning, at en eventuel Omordning rettest burde ske ad administrativ Vej, og det fastholdt derfor fremdeles den i dets Skrivelse af 5te Marts 1866 udtalte Anskuelse, at de, der havde underkastet sig den eventuelle nye Prøve, ikke uden videre skulde være berettigede til at udøve Tandlægepraxis, men at Beføjelsen hertil ogsaa fremtidig burde være afhængig af en den paagjældende meddelt særlig Tilladelse. I saa Henseende henledede det Opmærksomheden paa, at Overtrædelser

af de tvende Bestemmelser, som vare optagne i Kommissionens Forslag under V. b. og c., nemlig, at en Tandlæge, naar han nedsatte sig, skulde melde sig hos vedkommende Fysikus, og at Tandlægen ikke maatte anvende Kloroform eller andre Midler til det Øjemed at frembringe Bedøvelse, uden i en Læges Nærværelse, ikke ramtes af den almindelige Lovgivning, og det vilde saaledes, for at overholde Efterlevelsen af de nævnte Bestemmelser, være nødvendigt at indføre dem i en Tilladelse, af hvilken Retten til at praktisere som Tandlæge ahang, og som i Overtrædelsestilfælde kunde forbyrdes. — Med Hensyn til de Prøver, som den, der ønskede at erholde Tilladelse til at praktisere som Tandlæge, vilde have at aflægge for at godtgjøre, at han var i Besiddelse saa vel af almindelig Dannelse, som af de særlige Kundskaber og Færdigheder, der vare fornødne for en Tandlæge, sluttede Ministeriet sig i det hele til Sundhedskollegiets Forslag, om det end maatte erkjende, at det kunde være Tvivl underkastet, om ikke Forberedelses-examen af højere Grad rettest burde kræves som Betingelse for at kunne indstille sig til Tandlægeprøven.

Hvad Sagens videre Gjennemførelse angik, burde denne efter Ministeriets Formening ske paa den Maade, at Tandlægeprøven, efter at være henlagt under det lægevidenskabelige Fakultet ved Kjøbenhavns Universitet, søgtes omordnet — formentlig rettest gennem Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet — i Overensstemmelse med det foreliggende Forslag. Justitsministeriet maatte derefter ved en Bekjendtgjørelse, til hvilken der vilde være at henvise i de Tilladelser til at praktisere som Tandlæge, der fremtidig meddeltes, bringe til almindelig Kundskab, dels at Tilladelsen til at praktisere som Tandlæge (Dentist) kun kunde ventes meddelt, naar vedkommende, der maatte have opnaaet 25 Aars Alderen, og ved Attester fra paalidelige Mænd maatte godtgjøre at have ført en ulastelig Vandel, havde bestaaet den ny anordnede Prøve, dels hvilke Rettigheder en eventuel Tilladelse medførte, og til hvilke Betingelser den var knyttet. I sidst nævnte Henseende tiltraadte Justitsministeriet i det væsentlige, hvad der i Sundhedskollegiets Betænkning var foreslaaet, dog at hertil formentlig burde føjes den Bestemmelse, at ligesom Tilladelsen fortabtes, naar den, hvem den var meddelt, ved Dom fandtes skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling, saaledes blev den ogsaa at tage tilbage, naar den paagjældende enten overskred Grænserne for Tandlægenes Berettigelse, eller ikke opfyldte de Forskrifter, som vare givne for deres Virksomhed.

Det lægevidenskabelige Fakultet, hvis Erklæring Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i denne Anledning havde begjært, bemærkede i Skrivelse af 19de December 1872, at det ganske kunde tiltræde de stillede Forslag, og at det ikke for sit Vedkommende fandt det nødvendigt at fordre mere end Universitetets almindelige Forberedelsesexamen af lavere Grad som Betingelse for at underkaste sig Prøven. Imidlertid foreslog Fakultetet dog, at den farmakologiske Docent skulde have Sæde i Examenskommissionen, eftersom der efter Forslaget skulde examineres særskilt i Tilberedningen og Virkemaaden af de almindeligt benyttede Tandlægemidler, saa at altsaa Examenskommissionen kom til at bestaa af 5 Medlemmer, hvoraf Fakultetet af sin Midte valgte de 3, samt at det skulde overlades Kommissionen, selv at træffe nærmere Bestemmelser om Censureringen ved Examinationen i de enkelte Fag, dog saaledes, at i det mindste to af Kommissionens Medlemmer vare

tilstede foruden Examinator. Denne Ordning tiltraadte Justitsministeriet ved Skrivelse af 17de Januar 1873.

Efter at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet derefter allerunderdanigst havde foredraget Sagen for Kongen, og med Bemærkning, at de fremsatte Forslag maatte anses som skikkede til at opnaa den fornødne Garanti for, at Tandlægevirksomheden kun blev udøvet af Mænd, der vare i Besiddelsen af den almindelige Dannelse og de Kundskaber, som med Føje kunde fordres dertil, anbefalet den foreslaaede Ordning til Billigelse, behagede det Hans Majestæt Kongen ved allerhøjeste Resolution af 19de Februar 1873 (bekjendtgjort under 1ste Marts s. A.) allernaadigst at bifalde følgende nærmere Bestemmelser angaaende Indretningen og Afholdelsen af en Tandlægeexamen under det lægevidenskabelige Fakultet ved Kjøbenhavns Universitet i Stedet for den hidtil af Fakultetet anstillede Tandlægetentamen, nemlig:

1) Adgang til at underkaste sig Tandlægeexamen er betinget af, at Examinanden har bestaaet den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet af lavere Grad eller en lignende offentlig Prøve, der med Hensyn til almindelig Dannelse kan sættes i Klasse med bemeldte Examen.

2) Tandlægeexamen henlægges under det lægevidenskabelige Fakultet ved Universitetet og afholdes af en Kommission, bestaaende af fem Medlemmer, hvoraf bemeldte Fakultet vælger de tre blandt sine egne Medlemmer, og det kongelige Sundhedskollegium for en Tid af 5 Aar udnævner de to blandt Kjøbenhavns autoriserede Tandlæger.

3) Examen, der afholdes offentlig to Gange om Aaret, i Maj og December Maaneder, første Gang i Maj Maaned d. A., saafremt nogen allerede til den Tid indstiller sig til Prøven, bestaar dels af en teknisk, dels af en theoretisk, blot mundtlig Prøve.

A. Ved den tekniske Prøve, som afholdes først, skal Examinanden godtgjøre sin Færdighed i Indfatning og Indsætning af a) enkelte kunstige Tænder og b) mere eller mindre fuldstændige Tandrækker. Han skal til Udførelsen af disse to Arbejder selv skaffe passende Personer og det fornødne Materiale til Veje, hvorimod han faar Redskaber samt Arbejdsplads i visse Timer daglig anvist hos en af de i Examenkommissionen værende Tandlæger, som tillige fører specielt Tilsyn med denne Prøve. Arbejdet skal være udført inden en Frist af 14 Dage, og det færdige Arbejde bedømmes af den samlede Kommission. For denne Prøve erlægges Examinanden til den tilsynshavende Tandlæge 20 Rd.

B. Ved den theoretiske Prøve skal Examinanden prøves i:

a. Ansigtets, Tændernes og Tandkjødets samt i det hele Mundhulens Anatomi og Fysiologi;

b. Mundhulens og herunder mere specielt Tændernes, Tandkjødets og Kjævebenets Pathologi samt Behandlingen af Tændernes og Tandkjødets Sygdomme;

c. Tilberedningen og Virkemaaden af de almindeligst benyttede Tandlægemidler;

d. Kjendskab til Tandinstrumenter og deres Anvendelse, Indikationerne for de forskjellige Operationer samt den praktiske Udførelse af Tandoperationer.

Der examineres i hvert af de mundtlige Fag i $\frac{1}{2}$ Time, i Operationer og Instrumentlære ikke over 1 Time.

4) Bedømmelsen foretages af den samlede Examenskommission, hvem det overlades, selv at træffe nærmere Bestemmelse om Censureringen ved Examinationen i de enkelte Fag, dog saaledes, at i det mindste to af Kommissionens Medlemmer ere tilstede foruden Examinator.

5) Udfaldet af Examen betegnes alene ved Udtrykket „Bestaaet“ eller „Ikke bestaaet“. Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har at give de nærmere Bestemmelser om, hvad der ved Examensprøven skal fordres for at have bestaaet Examen. Om Udfaldet af Examen gjør Examenskommissionen Indberetning til det lægevidenskabelige Fakultets Dekanus, som derefter udsteder et af ham og Fakultetets Notarius undertegnet Vidnesbyrd, og gjør Anmeldelse herom til det kongelige Sundhedskollegium.

6) Omexamination kan tilstedes to Gange med i det mindste fem Maaneders Mellemrum, uden at Examinanden behøver atter at underkaste sig den tekniske Prøve, hvis Udfaldet af denne har været tilfredsstillende.

7) Enhver, der vil indstille sig til Prøven, har ved Indtegningen til denne at erlægge et Gebyr af 20 Rd.

Til Medlemmer af den i Bekjendtgjørelsens § 2 ommeldte Examenskommission udnævnte det kgl. Sundhedskollegium Tandlæge L. B. Bramsen og J. Didrichsen for et Tidsrum af 5 Aar.

Med Hensyn til, at det i Bekjendtgjørelsens § 5 var fastsat, at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet havde at give de nærmere Bestemmelser om, hvad der ved Examensprøven skulde fordres for at have bestaaet Examen, begjærede Ministeriet herover nærmere Forslag fra den ny dannede Examenskommission. Dette Forslag fremsendtes under 10de Maj 1873 og gik ud paa, at det for hvert enkelt af de foreskrevne Fag strax efter Examinationen skulde afgjøres, om Kandidaten havde vist sig i Besiddelse af saa tilstrækkelige Kundskaber, at han for dette Fags Vedkommende kunde erklæres for, „bestaaet“ eller ikke, og at han for at have bestaaet den hele Examen, paa denne Maade maatte have faaet Erklæring om at være bestaaet i alle de enkelte Fag; erklæredes han i et enkelt Fag for „ikke bestaaet“, vilde altsaa dermed Prøven være afbrudt. Dette Forslag, der tiltraadtes af Fakultetet ved Skrivelse af 13de Maj derefter, bifaldtes af Ministeriet ved Skrivelse af 17de s. M., se Min. Tid. 1873 A. Side 96.

I den nævnte Skrivelse af 10de Maj bemærkede Examenskommissionen endvidere, at medens alle Kommissionens Medlemmer i Forening vilde møde til Bedømmelsen af de ved den tekniske Prøve udførte Arbejder, maatte derimod ved den theoretiske Prøve Udfaldet afgjøres paa sædvanlig Maade for hvert enkelt Fags Vedkommende af Examinator og de to tilstedeværende Censorer, saaledes at Stemmeferhed gjorde Udslaget i Tilfælde af Meningsulighed. I en særegen Examensprotokol maatte da Udfaldet af de enkelte Bedømmelser indføres strax efter Afholdelsen. — Efter de af Kommissionen i Henhold til Bekjendtgjørelsens § 4 truffne Bestemmelser vilde ved den theoretiske Prøve to af Fakultetsmedlemmerne og en af Tandlægerne i Kommissionen komme til at deltage i Censureringen ved to af de foreskrevne Fag (nemlig Anatomi og Farmakologi), i de to andre Fag (Kirurgi og Operationer) derimod begge Tandlægerne og et Medlem af Fakultetet. En af Tandlægerne vilde overtage Examinationen i Operationer og Instrumentlære.

N. N. ansøgte om Tilladelse til at indstille sig til Tandlægeexamen, uden at have bestaaet den almindelige Forberedelsesexamen af lavere Grad. Andragendet anbefaledes ikke af Fakultetet, blandt andet, fordi paagjældende kun var 18 Aar gammel, og den begjærede Tilladelse nægtedes i Henhold hertil af Ministeriet ved Skrivelse af 12te September 1873. Da Fakultetet i denne Anledning havde begjært Ministeriets Bestemmelse for, hvilke Examina ved de offentlige Skoler, der for Tandlægers Vedkommende vilde være at sætte i Klasse med den nævnte Examen, svarede Ministeriet i denne Skrivelse, at medens der efter Lov af 1ste April 1871 om Undervisningen i de lærde Skoler var givet den ved Udgangen af disse Skolers 4de Klasse afholdte Aars- eller Hovedexamen samme Retsvirkning som Afgangsexamen for Realdisciple eller almindelig Forberedelsesexamen ved Universitetet, begge af den højere Grad, fandtes der ikke noget Trin i Skolens Kursus i de lavere Klasser, hvor Undervisningen fik en saadan Afslutning, at Aars- eller Hovedexamen ved Udgangen af nogen af disse Klasser kunde træde i Stedet for Forberedelsesexamen af den lavere Grad. Ved Bekjendtgørelse af 26de September 1872 § 2 var der særligt tillagt dem, der bestod Skolelærereexamen, samme Rettigheder, som den almindelige Forberedelsesexamen af den lavere Grad medførte. Andre Examina end den var denne Retsvirkning ikke udtrykkeligt tillagt. Skulde derfor nogen uden at have bestaaet en af oven nævnte Prøver ansøge om Tilladelse til at indstille sig til Tandlægeexamen, maatte Ministeriet i ethvert forekommende Tilfælde ønske sig Sagen forelagt til Afgjørelse.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 24de April 1872 erholdt N. N. Tilladelse til at underkaste sig Tandlægeexamen uden at have underkastet sig den lavere Grad af Forberedelsesexamen.

IV. Priskonkurrencer.

Om Universitetets Prisopgave i Æsthetik.

Til at bedømme Besvarelserne af Universitetets Prisopgaver i Æsthetik i Forbindelse med Professoren i dette Fag, vare efter Ministeriets Bestemmelse af det filosofiske Fakultet Professorerne Brøchner og Ussing udvalgte. Efter Konferentsraad Hauchs Død, indgav de nævnte Professorer under 15de Oktober 1872 en Indstilling til Ministeriet om, at Prisopgaven i dette Fag ikke udsattes, saa længe Professoratet i Æsthetik henstod ubesat. De bemærkede heri, at de tidligere havde modtaget det paa dem faldne Valg, idet de betragtede sig som Medhjælpere for en ældre Kollega, i hvis grundige og omfattende Indsigt de kunde søge deres Støtte, men at deres Stilling ved hans Død var blevet en ganske anden, idet ingen af dem havde gjort Æsthetiken til deres særlige Fagstudium, og at de ikke følte sig kaldede til at fremtræde som Hojskolens Repræsentanter i dette Fag eller som eneste Bærere af den officielle Dom. De fandt saa meget mindre Betænkelighed ved at gjøre dette Forslag, som Lysten til at sysle med æsthetiske Studier var saa almindelig, at der ikke behøvedes nogen Opfordring fra Universitetet for at fremkalde den. I Skrivelse af 8de November 1872 tiltraadte Konsistorium denne Indstilling, og i Henhold til derom af Ministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling blev det ved kongelig Resolution af 27de November 1872 bifaldet, at Universitetets Prisopgave i Æsthetik ikke udsattes, saa længe Professoratet i denne Videnskab henstaar ubesat.